

ABONAMENTUL

Pe un an . 28 Cör.
Pe un jum. . 14
Pe o luna . 2.40

Nun-ărul de zi pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Telefon pentru oraș și comitat 502.

TRIBUNA

REDACTIA
și ADMINISTRATIA:
Strada Deák Ferenc Nr. 20
INSERTIUNILE
se primesc la administrație.
Mulțămite publice și Loc
deschis costă fiecare șir
20 fileri.
Manuscripte nu să inape-
laze.

Un an de luptă.

De Octavian Goga.

Si autem de veritate scandalum sumitur utilius permittitur nasci scandalum, quam veritas relinquatur.

S. Gregor. Magn. Homiliae.
Lib. I. Hom VII. § 5.

Mi-aduc aminte de cuvintele acestui fanatic luptător pentru adevăr, acum când mi trec pe dinainte toate peripețiile sbuciumării noastre de un an de zile. Tocmai implinește anul de când comitetul național, lăsându-se răpit de îndemnul unor oameni împinși de patimă, a adus celebra tărire cu decapitarea acestui vechi organ de publicitate. Orice judecător obiectiv al stărilor dela noi trebuie să recunoască că prin acest act de desăvârșită lipsă de tact viața noastră politică a intrat în vada scandalului. Toată frământarea pășimăse, care a răscolit lumea dela noi, toate certele personale, potopul de injurii și ură tăți ce s'a revărsat în publicistica noastră în timpul din urmă, datează dela acest termin.

Înțelepciunea și prudența areopagului nostru politic au decis ca un organ de propagandă națională, în care vedea lumina tiparului scrisul celor mai de seamă muncitori ai condeului, să fie desființat prin formula laconică a unui paragraf, scos în repezeala unor discuții într'o după-masă la Budapesta. O dovadă mai strigătoare a intoleranței, o mai arbitrară nesocotire a libertății de gândire din partea reprezentanților unui popor luptător, cu care se poate închipui. Va rămâne în istoria îndelungilor și chinuitoarelor noastre luptări politice, această sentință, ca un simbolificat de înfrângere a rațiunii elementare prin patima îngustă, ca un arătător al vremii noastre mici în care preocupările unui egoism uricios copleșesc în mintea celor mai mulți considerațiile pentru binele public.

Orice om așezat, lipsit de interes, putea vedea dela început în această hotărâre un fenomen fatal al dărăpănării ce va urma. Era ușor de înțeles, că încercarea de distrugere trebuia să nască în mod firesc tenta de apărare. Cunoscând puținel obișnuiturile dela noi și cumpănind învolburarea și patimi, care a împins la suprafață nenorocitul paragraf, trebuia să-ți dai seama, că aici se vor împărți lovituri nemiloase, că va fi zarvă mare, război îndărătnic, care va ținea mult. Iubitorii de liniște și de trai comod, cari mai bucuos sacrifică dreptatea unei cauze decât tihna lor, s'au lăsat a primi verdictul, fără nici o lămurire. S'au găsit însă spirite călăuzite de înțelepciunea cinstei și-a judecății obiective, care s'au împotrivit acestui firman abso-

lutistic. Acești oameni au priceput, că e în joc o problemă cu mult mai importantă decât existența sau neexistența unei gazete, cu ale cărei interese nu au nici în clipă nici în mână, au văzut că se ridică o chestiune de ordin moral: *apărarea adevărului*. Și-au dat seama că acest adevăr nu poate fi sugrumat și că în definitiv e mai suportabil scandalul care trece, decât dreptatea care moare.

Logica asta aspră cu îndrumările ei a creat platforma de solidaritate între oameni cari neputând admite vina nemeritatei osânde, s'au aliat pentru susținerea „Tribunii”. Au răsărit încetul cu încetul murmurări de nemulțămire cari s'au încheat în curînd într'un singur glas de protestare împotriva celebrei „capitis diminutio”. Elemente străine cu totul de trecutul acestui ziar, cari nu-i știau nici tainele de culise, nici ungherele ascunse ale firidelor de bucătărie, oameni pe cari nu-i îndemna nimic altceva decât iubirea de adevăr, au sărit într'ajutor. Ei au cerut explicații cu toată hotărârea și s'au opus tuturor tendințelor de destrucțiune, cari nu-și puteau găsi o justificare. Apropierea și tăria lor au crescut în măsura neputinței judecătorilor volnici.

De sigur e mai mult decât o întâmplare, că în fruntea acestor apărători ai adevărului sunt tocmai elementele intelectuale ale cărturării noastre, sunt înșiși scriitorii neamului românesc din această țară. Fiecare cetitor e în stare să judece mult puțin din operele lor impulsurile de judecată și simțire cari îi călăuzesc și să-și facă astfel o idee despre valoarea lor intelectuală ori morală. Judecătorul nepărtinitor de mâne va însemna și va căuta să lămurască faptul caracteristic, că un organ declarat „trădător” prin rostul unor politicieni, a fost susținut de literați și făcând comparația cuvenită între aspectele particulare prin cari s'a manifestat totdeauna dragostea de neam a acestor două tagme, va fixa definitiv răspunderile. Astăzi e destul să se constate admirabila solidaritate frățească, cu care au purtat lupta pentru apărarea convingerii lor, acești scriitori, pe cari chibzuința unora dintre reprezentanții cu atribuțiuni oficiale ai politicii noastre, i-a încărcat de insulte.

Acest judecător va resfoi în toată liniștea paginile cari poartă urmele acestui an de luptă, va cumpăni scrisul fiecăruia, lămurind toate semnele vremii. Din judecata lui limpede va alege posteritatea pe partea cui a fost ascendentul intelectual și moral în această frământare.

In afară de trecerile de ordin

personal cari au inundat coloanele gazetăriei noastre, ca un ecou al motivelor absolut personale ce au provocat categorica sentință, — în afară de ploaia vorbelor mari și acuzelor nesăbuite în cari s'a nămolit de atâtea ori discuția, această harță a scos la iveală tot mai multe tendințe de regenerare a societății noastre. Selecțiunea rîndurilor între cele două tabere a luat tot mai mult aspectul unei diferențieri de ordin cultural. In jurul acestui ziar s'au grupat elementele dornice de progres, mai împrietenite cu educația românească, cari își dau tot mai mult seama de însemnătatea unei culturi naționale. In focul luptei s'au spus multe adevăruri, s'au vizat greșeli și s'au lămurit multe trebuințe. S'a introdus un spirit critic mai răspicat, s'a spulberat o seamă de legende inutile, s'au mai sfărmat câteva din cătușile unei ipocrizii tradiționale. S'a indicat tot mai mult necesitatea de-a ni-se intelectualiza atmosfera vieții publice și la lumina acestor credințe s'au desvilit multe din neajunsurile noastre sociale. In sfârșit s'au coborât de pe pedestalul admirației mute, unde au fost ridicați printr'o ușurință culpabilă, o seamă de oameni, cari atrași în raza de cercetare a rațiunii au mai pierdut din lustrul fals al idolatriei. Toate aceste sunt semnele caracteristice prin cari se disting începuturile perioadelor de reforme la orice popor care nu e staționar și a cărui conștiință se primenește primind îndrumările unei evoluții culturale.

In afară de harța personală, care nu interesează, acest an de luptă s'a scurs pentru apărarea adevărului. Intențiile cari au călăuzit condeiele scriitorilor în coloanele „Tribunii”, se pot rezuma în cele trei adevăruri fundamentale ale apostolului Carlyle, atât de străine în atelierul vieții noastre politice: „Tăcere, Muncă, Sinceritate”.

Propagarea lor a găsit răsunetul cuvenit în sufletul mulțimii, dovadă vâjnoșia crescândă a acestui osândit la moarte, care a înfruntat vijelia unui diluviu de insulte, fără să se frîngă și astăzi își prăznuiește cu fruntea ridicată aniversara zilei când dușmanii i-au strigat răstignirea.

Această aniversare e de sigur plină de învățăminte, pe cari ar fi bine să le înțelegem cu toții și să tragem consecințele cuvenite în măsura înțelepciunii de care suntem părtași. Pentru un luptător care crede în ideile lui și lucrează împins de puterea lor, această zi e un prilej de mulțămire, fiindcă dovedește că sbuciumările unui suflet petrecute sub ochii societății noastre nu sunt sămânțe căzute pe piatră,

și că din această generoasă risipă de energie se poate aștepta cu drept cuvânt o roadă la timp potrivit.

Multă dreptate avea marele Grigorie, ne-o arată tocmai această aniversare.

Astăzi scandalul e pe sfârșite, adevărul e pe drum.

Miniștri austriaci în Budapesta. Ministrul-șef al Austriei contele Stürgkh, însoțit de miniștrii de comerț, finanțe, agricultură și căi ferate, a sosit la Budapesta. Toți miniștrii austriaci au făcut vizite membrilor guvernului ungar.

Cele două guverne n'au ținut consiliu formal, ci au discutat numai în general chestiunile economice pendente.

Seara, miniștrii austriaci s'au întors la Viena.

Alegerile din Croația. Rezultatul alegerilor din Croația înseamnă o nouă înfrângere a politicii Banului. În ciuda tuturor volnicilor electorale, Banul n'a reușit să câștige majoritatea.

Dintre 70 de deputați aleși până acum numai 21 sunt guvernamentali.

În cercurile politice se afirmă că Banul își va da demisia.

Un zvon neîntemeiat. Sub titlul acesta „Adevărul” din București scrie:

Președintele partidului naționalităților Dr. Teodor Mihali a declarat corespondentului ziarului „Adevărul” că știrea publicată de ziarele „Seara” și „Minerva” din partea corespondenților din Budapesta și după care fostul deputat român Dr. George Popovici și-ar fi dat demisia din demnitatea de membru al comitetului executiv al partidului, nu este întemeiată.

Învățătorii unguri din comitatul Aradului și sufragiul universal. În ultima sa ședință de Joi, reuniunea învățătorilor unguri din comitatul Aradului a adus hotărârea, ca membrii reuniunii să facă agitație pentru legiferarea cât mai în grabă a dreptului de vot universal, egal și secret, dela care așteaptă îmbunătățirea sortii lor.

Odă bachică.

Poate ai vre-un dor să-ți vindecii,
Ori te paște vre-un blestem? —
Dragul meu prieten, vin' deci,
Toarnă în pahare vin deci,
Și să bem!

Că beția-i rost de glume,
E uitare de năcaz:
Crezi că Dumnezeu anume
Când creiă această lume
Era treaz?

În beția lui divină
Lumea el când o născu,
„Fiat lux!” cu gura plină
Zise, — și pe loc lumină
Se făcu...

Și de-aceea are vinul
Darul dela Dumnezeu
Să coboare 'n ochi seninul
Și s'adoarmă 'n inimi chinul
Cel mai greu!

Acum un an...

— Reminiscente —

Înainte cu un an, era ferbere mare în anumite cercuri românești din Arad. Aproape zilnic se țineau constături intime, când la unul, când la altul dintre prietenii noștri. Abia la 2 Decembrie n. am aflat de ce gânduri erau frământați acești oameni: *voiau să se înstăpânească pe Tribuna*.

Di Suciu, organizatorul partidului, se lauda, a doua zi după conventicolul dela Vass, că «*Tribuna a murit, nu mai există*» și proorocia că peste două săptămâni el va prezida în sala de redacție a «*Tribunei*». Iar simpaticul nostru tânăr fruntaș, Dr. Cornel Iancu, vestea că până la 1 Ianuarie se va rade de pe fronispiciul clădirii noastre numele «*Tribuna*», înlocuindu-se cu un nou nume: «*Românul*».

Au trecut, însă, nu două săptămâni, ci 52 de săptămâni, fără ca proorocirile să se fi adevărit. Adevărul a fost și este mai puternic decât minciuna. Puvoiu de calomnie și minciuni debitate la adresa *Tribunei* a trecut, fără să fi putut săpa încrederea cetitorilor în gândurile curate ale celor din jurul acestui ziar.

Acum când se împlinește anul, ținem să reîmpătrădim câteva momente din sbuciumările din trecut, ca să se vadă pe ce temelii șubrede s'a clădit acuza «*tradă ii*».

Înainte de toate reproducem articolul «*Nevoia unei grupări*» publicat cu subtitlul «*Părerii libere*» în numărul 189, anul trecut. Acest articol a fost citat și răscitat de adversarii noștri ca probă a intențiilor noastre de a sparge solidaritatea partidului.

Rugăm pe toți să citească acest articol calm și să judece...

Central Universităţii Părerii libere.

Este absolut sigur, că chestiunea românească nu se va lua repede dela ordinea zilei. Cu dibăcia unora și stângăcia altora, ea s'a făcut de cea mai palpitantă actualitate. Guvernul o urmărește, în urma presiunii de sus. Presa străină o ia sub ocrotire. Opinia publică se agită mai mult sa

de altă dată. Și întâmplări diverse, experimentările guvernului și fenomenele de tradare, dau acestui proces o înfățișare mai aprinsă ca până acum.

Naște deci întrebarea firească: este acesta un punct decisiv în luptele noastre; este un indiciu, că vor urma o serie de schimbări în politica statului nostru, cari sunt menite să pună sfârșit îndelungilor frământări?

Mărturisim din adâncul credințelor noastre, că, după toată firea, și după toate condițiile luptei de astăzi, nu ne putem face nici cea mai palidă iluzie, că am fi ajuns la o cotitură spre bine. Dimpotrivă. Sgomotul cel mare al unora, înclinările umilită ale altora și strălucirea orbitoare a sufletelor de jandarm în mijlocul nostru, sunt probele cele mai convingătoare, că trăim în plină vrăjmășie socială. Căci patimile se potolească cu anevoie și ideile de existență a un popor se limpezesc și se împlinesc cu mare greutate.

În situația de astăzi și pentru a putea ne pregătim de continuarea rezistenței această războire, ni se impune, înainte de toate, să nu pierdem timpul cu lucruri prisos, cu discuții oțioase în jurul părții. Această alergare după fantazmagorii a o simplă încercare de a ne abate din vederilor clare și a ne dezbină în mod cătos. Alta este datoria noastră. Lăsând o parte ori-ce operațiune problematică, să zată pe baze vagi și incerte, să privim bine la nevoile noastre interne, să ne examinăm mai bine forțele noastre și să zăuim mai mult asupra modului cum a împrejurări viitoare ne-ar putea găsi pregătiți, mai tari și în mai mare soliditate.

Căci ori-ce am zice, de data asta, dacă propunerea înțelegerii n'ar fi fost făcută cu viclenia cunoscută și chiar de aventurierii noștri politici nu s'ar fi îmbulțit atât de tare, trebuie să recunoaștem, că un rezultat pozitiv tot nu era să putem

Știe-apoi și din Scriptură
Cel din urmă bun creștin
Că se ia de Paști în gură
Sfânta cuminicătură

Tot cu vin;

Și-or ce-ar spune fariseii,
N'a schimbat c'un gest divin
Insuși Regele Iudeii,
Crist, la Cana Galileii,

Apa'n vin?

Chiar poetul când se 'mbată
Nu-i mai inspirat la scris?
În lumină-adevărată
Toate-atuncea i-s'arată

Ca un vis!

Până când deci cresc în vie
Vreji de viță pe haraci —
Sus paharele, frație!
Și pe urmă pot să vie

Mii de draci!

St. O. Iosif.

Cântul lui Don Juan.

„— Vezi tu cărarea asta
Ce prin stejari se pierde
Și nu știi unde duce?
Așa să te desmerde

În lume și iubirea. —
Ca prin acest frunziș
S'o lași să te îmbie,
Să mergi cu ochi închiși:

Ce-ți pasă ce-i 'naintele?
Prăpastie? Vultoare?
— Destul să ai o clipă
De dragoste, sub soare!” —

Mehadia 1911.

D. Nanu.

Privind o sferă terestră.

De D. Anghel.

Am în fața mea un glob terestru. Un alt uniform spune imensul oceanelor, marea împănție a apelor, nemărginirea mișcătoare care și mai află astâmpăr, fluidul element ce predomnește asupra uscăturilor. Figuri bizare pe aloargă umbre ușoare ce înseamnă uriașii mundaungi abia scrise ce sânt fluviile mari, localități goale și necunoscute ce sânt imensele pustii care n'a căleat poate pas de om, zugrăvesc continentele.

Cu cât curba urcă spre poluri, mai trist și gol, mai necunoscut, se întinde rotundul pe

junge. Rîndurile noastre erau prea reslețite, selecțiunea fruntașilor era prea puțin precizată, voința politică a multora prea nelămurită, decât să fi obținut un câștig de cauză sigur și trainic.

Dar o cauză amânată nu înseamnă că e pierdută cauza. Prilejul de a ne răfui în vederea unei înțelegeri și de a ne măsura puterile cu adversarii noștri se va ivi el, mai repede decât credem. Totul este numai, ca momentele viitoare să nu ne mai surprindă în o compleă desăgărire de energii și voințe.

Privind așa asupra multelor noastre neajunsuri organice, ceva ne atinge mai neplăcut, lipsa unei lupte organizate. *Nu zicem că fruntașii noștri grupați în partid și comitet nu își fac datoria, pe cât e omeneste posibil, dar observăm numai că această grupare își afirmă prea puțin autoritatea.* Afară doar de alegeri, partidul și comitetul se manifestă prea arare-ori în situații atât de critice.

Așa, de pildă, nu ni-s'a dat să vedem o atitudine mai categorică a comitetului împotriva guvernului, pe motivul tratativelor cu transfugii noștri. Nu am văzut o intervenție mai energică în afacerea scandaloasă a ziarului oficial, care continuă să rămână nelămurită de atâtea luni. Și nu înțelegem multe alte amănunte, cari aduc o atingere principiului de încredere oarbă și de disciplină perfectă a mulțimei.

Gândul de a clătina credința în conducătorii oficiali, desigur este departe de noi. Cuestiunea conducătorilor însă este de o importanță atât de mare, încât rezerve și amenajamente aici nu mai încap. Și trebuie spus cu toată hotărîrea, că ceiace în fața de astăzi se simte mai mult, este tocmai lipsa de mari energii naționale. Ori cât de recunoscători trebuie să fim față de actualitate și față de dragostea cea multă a fruntașilor noștri, nu ne putem suprima dorința de a vedea în fruntea noastră individualități mai cu potență, cari să fie mai la niște împrejurărilor grele. Simțim par'că tre-

bunța unor oameni superiori, cari să ne țină sufletele la un loc și să ne ducă cu dânsii, mai repede, mai sigur, la isbândă. Simțim nevoia de a ne vedea fruntașii biruind, sau căzând cu glorie, nu vegetând umili în stare echivocă.

Dorința aceasta este, cred, sufletește foarte legitimă. În luptă forțele se uzează. Iar conducătorii odată uzați ajung să ție pe loc ori-ce mișcare și să nu mai aibă cuvenita înțelegere pentru glasul vremii. În ori-ce clipă se ivește necesitatea unei primeniri și a eliminării ori-cărui balast. De ce n'am sta și noi odată la sfat cu noi înșine și de ce n'am cântări adânc, cari mai sânt elementele de tărie în mijlocul nostru și cu cine s'ar putea înjgheba mai repede o grupare nouă, care să constituie chintesenta sănătății și a vigoarei naționale și să facă să falfăie iar steagul în toată mândria lui!

Convinși deci că în lupta viitoare, menită să ne ușureze soarta noastră, în lupta în care s'ar putea obține succese, numai după o primenire radicală a forțelor conducătoare și după o organizare a campaniei pe toată linia, se poate intra, ne întrebăm: cine să ocupe rîndurile dintâi?

Răspundem, înainte de toate, că aceia cari nu mai pot să ocupe aceste rînduri sânt desigur Episcopii noștri. Experiențele triste din ultimii ani ne impun, să izolăm tot mai mult politicește poporul român de erarii săi religioși, în deosebire de trecut, când acei erarhi erau în fruntea tuturor mișcărilor populare. Prezentul ne învață, că episcopi limbuți și nechibzuiți în loc de a și păstra caracterul pasiv în cele politice, se ingerează chiar în mod dezastros în afacerile politice curente, cum este cazul părintelui Mețianu și al nenorocitei sale gazetute »Telegraful«, ajuns organ de propagandă protivnic intereselor naționale.

Și mai puțin pot să intre în viitoarea grupare acei rătăciți, cărora iubirea poporului le-a dat odinioară consacrația de fruntași și cari, prin tradările lor, au înjosit atât de mult acest sentiment. De paza

acestora trebuie, din potrivă, organizat un boicot general, o urmărire consecventă, pentru a da astfel pilde de dispreț pentru asemenea căderi.

Ar mai fi apoi elementele uzate, oameii cum se cade îmbătrâniți în serviciul cauzei publice, inimi de foc, dar brațe slăbite, cari înțeleg cu mai multă anevoință spiritul vremii. Aceștia ar trebui de sine să înțeleagă, că rolul lor este împlinit cu demnitate și că e rîndul altora acum, noilor veniți, al celor înzestrați cu mai multă tărie, ca să profite din experiențele lor și să meargă înainte. Națiunea noastră este prea săracă, decât să-și permită luxul a întreține reputații învechite și nefolositoare. Ea își rezervă numai dreptul recunoștinței eterne, fără însă a se simți sigură când cârma este lăsată în mâni tremurătoare.

Există însă în noua noastră generație o pleiadă întreagă de forțe tinere și oțelite prin pregătiri serioase. Intre elementele aceste și conducătorii adversarilor noștri politici nu este nici cea mai mică deosebire, nici supt raportul cunoștințelor, nici supt acela al calităților individuale.

Imprăștiati pe la diverse ocupațiuni cu o independență socială destul de mare, cu o școală politică destul de serioasă, acești fruntași, ce se ridică, sânt expresia cea mai nouă a energiei noastre naționale și lor le revine în mod firesc toată sarcina conducerii de astăzi și de mâine. Dacă tinerii noștri foști deputați, în frunte cu Maniu, s'ar adresa acestor elemente reslețite și le-ar aduna la un loc, organizându-le și infiltrându-le tot entuziasmul și toată solidaritatea pentru o luptă nouă, ar veni, ca la sunetul unui buciun fermecat, toți doritorii de muncă, toți rîvnitorii de o schimbare radicală în caracterul luptelor noastre. Dacă acestor tineri cărturari români li s'ar da mai repede prilejul de a intra în viața politică și de a ieși din cercul preocupărilor mărunte de provincie, s'ar crește în scurtă vreme un stat major de luptători, pe care poporul să-l iubească cu fanatism și pe care să se sprijinească fără rezerve.

Acolo stânci de ghiată dăinuiesc de veacuri, zăpăziri uriași își ridică ascuțitele vârfuri spre cer, eractice blocuri coboară desrobite din când în când de soarele avar, ca să vie spre noi.

Imensul albastru ce înrămează ceea ce n'au putut încă să cuprindă valurile, e însemnat cu toate acestea de slabe cărări negre, de puncte de cer, ală așezate unul lângă altul, de un painjenis de fire încurcate ce-și povestesc tovarășiiile ce le-au legat oamenii, de nevoile ce au întins punți cășoate delă uscat până la uscat, pentru ca fiecare să-și poată schimba rodul ce i-l'a hărăzit de soarelui și să se poată îndestula pentru a-și perpetua progenitura. Pe cărările acestea mișcă, de când e lumea, albe pânze s'au întins și zăpăziri s'au mișcat ducând cu încredere pe schelăria lor de lemn, spre alte țări și alte continente, neavând altă busolă decât înghețata fantomă de argint a stelei polare.

Nume pline de faimă se cetesc pe rotundul cerului, sonore nume care nu mai spun nimic, decât gloria unui trecut, puncte de doliu și de cărbă cărora numai luminile lunare li-se mai văd...

Civilizațiile au mers și eu trudă și răbdare au străbătut continentele, dinspre orient spre occident a călătorit lumina...

De-asupra, uriașul cer cu înfricoșatul lui norod de lumini s'a prăschimbat poate și el, multe astre poate s'au sfărîmat și multe altele și-au arătat de-odată fața luminoasă, rupând învelișul de catifea care îmbracă neantul.

Foarfece întâmplărilor, ea un copil care se joacă, schimbă și va schimba necontenit fața nemărginitului univers: legi fatale mișcă puteri necunoscute, deslănțuie cataclisme, decretează morții pe care nici nu le putem bănuși, și noi pe rotundul acesta care e globul nostru ne înșelăm, stropim cu picături de sânge hotaru ce zicem că le-am moștenit din străbuni, ridicăm tot felul de steaguri pe cari ard toate culorile împrumutate prisme solare ca și curcubeul.

Mișcă însă globul și văd țara mea, bucată de pământ, udată și ea de atâtea sânge și lacrimi, pe care m'am născut și mă întreb de ce, din tot globul acesta imens, împrejmuț de-atâtea ape albastre care aștoaptă paciențe ca să cuprindă uscatul, mă înduioșez mai mult. Amintirile vin, cu glasul lor depărtat, cu farmecul lor straniu, cu duioșia lor, contra cărora nu poți să te aperi; eu cenușa tristă ce-o poartă pe umeri și pe față, eu surîsul trist ce-l au morții pe marginile gurii, ea să mă cheme, dar le înlătur...

N'au drept oare atâtea care s'au născut ea și

mine pe acelaș pământ, învărtind sfera aceasta pe care se zugrăvesc atâtea uscături despărțite de liniile albastre ale apelor, să-și recheme și ei amintirile, să se lase legănați de farmecul lor, să-și caute în fața rîurilor icoana pe care o aveau când erau copii, să plângă și să se înduioșeze de privescările pe cari le-au văzut de când s'au născut; și îmboldiți de acestea, să-și rostească durerile și bucuriile în graiul pe care l'au învățat și pe care îl găsesse mai sonor și mai apt de a se exprima, cum o fac și eu?...

Viața curge ca un fluviu imens și noi suntem viața. Imensul fluviu are însă două maluri și mulți dintre cei-ce ne-a aruncat întâmplarea pe infima noastră bucată de pământ, ce-o văd zugrăvită pe globul terestru, stăm despărțiți de adâncul albiei în care alcargă valurile.

Aceleaș cântec ne murmură și umora și celorlalți, neîntrerupta goană de unde: aceleași privescări vedem și unii și ceilalți în limpezimi; aceiași nori ce întunecă fața apelor, ne întunecă pe unii și pe ceilalți; aceleași melodioase cântecce ce le trezește fluidul element, ne lovește auzul și se repercută în sufletele noastre...

Și cu toate acestea stăm de-oparte, nimenea nu întinde o punte, nimenea nu se întreabă că cernutul mărunț de pulbere și de nisip, că rosto-

Ocazie de cumpărat mobile!

cauza producției abundente poți afla pentru prețurile cele mai săzute
 fabricanți de mobile în **Marosvásárhely**
Székely și Béli Piața Széchenyi-tér 47.

Oamenilor acreditabili se vând și pe lângă
 = plătire în rate lunare fără nici o urcare
 de preț. — — —

= Mare asortiment în trusouri pentru mirese. =
 La cerere din provincie trimite bogatul catalog ilustrat

Iată deci gruparea ce ne trebuie. Și fără acest zid puternic, căsulia idealurilor noastre este amenințată din toate părțile. Secretul reușitei oricărei mișcări zace în organizarea ei și în valoarea forțelor conduse. Problema cea mai actuală pentru noi astăzi este necesitatea acestei grupări, cu bărbați a căror autoritate nu poate fi contestată, uici de popor, mici de rindurile adversare.

Conventicolul dela Vas.

După alegerile generale pentru parlament (Iunie 1910) au urmat alegeri congregaționale. Cași la alegerile pentru parlament, partidul nostru a rămas înfrânt. Abia în câteva cercuri s'au putut alege Români. Discutând cauzele acestor înfringeri, am constatat că în afară de volnicile administrative a contribuit la căderea noastră și lipsa de organizație. În numărul 247 dl *Romul Motorca*, preot în Agraș, a publicat o scrisoare în care spune că „*Din centru n'am primit nici o invitațiune că ce și cum să purcedem și cari ar fi candidații naționali...*”

Atât a fost de-ajuns ca neobosita noastră conducere comitatensă să se supere și să convoce conventicolul dela Vas, pentru a desaproba Tribuna...

Adunarea aceasta extraordinară a avut loc la 2 Decembrie n.

Dacă numai a zecea parte din energia și oboseala cheltuită pentru convocarea și montarea adunării extraordinare s'ar fi cheltuit pentru organizarea luptei electorale, nici ziarul nostru și nici alții n'ar fi fost siliți să ajungă la concluzia că, în parte, înfrângerea la alegerile comitatense se datorește inerției celor din centru. Adunarea aceasta extraordinară s'a convocat cu 12 zile înainte, prin scrisori recomandate, pe zi de târg, pe orele 11 a. m. Adunarea pentru organizarea luptei electorale s'a convocat cu două zile înainte, pe zi de Sâmbătă, și pe orele 8 seara... după cină...

Și la adunarea de organizare a luptei electorale comitatense n'a venit aproape nici unul dintre actorii și stațiții adunării extraordinare: nici dl Dr. Aurel Grozda, nici dl Dr. Ioan Suciu, nici dl Vasile Goldiș, vicepreședintele partidului.

Conventiculele secrete organizate de d-nii Dr. Ioan Suciu și Vasile Goldiș cu zile înainte pentru a asigura „succesul” adunării; stăruința cu care au fost... „lucrați” anumiți membri; graba extraordinară cu care au fost in-

vitați la această adunare a „comitetului central comitatens” și oameni cari nu fac parte din comitet; libertatea ce le-a fost acordată acestor ne-membri de-a vota într-o chestiune care privia numai comitetul central, — ne dovedesc că aveam de a face cu o manifestație inspirată de sentimente puțin laudabile.

Și chiar de aceea ne mirăm cum s'au putut preta atâția oameni la jocul ridicol înscenat de „marele organizator” Dr. Ioan Suciu, care după ce de doi ani de zile fără încetare a accentuat lipsa noastră de organizație, mahnit pe dreptul că organizația reclamată de interesele noastre naționale se amână de pe o zi pe alta — a amenințat că-și va depune mandatul și, când nici la această amenințare nu s'a făcut nimic, s'a retras de pe terenul acțiunilor politice românești, fără a lua parte nici la conferențele comitetului comitatens, nici la adunările congregaționale, — ca apoi deodată să răsară din nou de după culise pentru a reprobă atitudinea „echivocă” a ziarului nostru și a declara că este organizație!

La conventicol au fost invitați numai membri comitetului comitatens (și dintre aceștia numai cei mai... siguri!) dar organizatorii manifestației de „*protestare împotriva atitudinii echivoce a Tribunei*” au adus cu sine și aderenți personali, nemembri ai comitetului, mai ales țărani, cari au votat cum au cerut cei ce i-au adus.

Nimic nu era mai ușor pentru ziarul nostru, decât să aducă la conferență o sută de „aderenți ai partidului” pentru a primi rezoluții contrare celor aduse. Jocul acesta urf înșă nu ne-a plăcut, pentru că:

Convingerile și principiile nu se pot pune la vot:

Conferența dela Budapesta.

Cam tot astfel s'a făcut și convocarea conferenței comitetului nostru național, care s'a întrunit în Budapesta și după discuții de două zile (19 și 20 Decembrie n. 1910) au adus împotriva „*Tribunei*” cunoscuta rezoluție.

Afară de d. Dr. Nicolae Oncu, dintre cei din jurul Tribunei nimeni n'a fost invitat la conferența comitetului. Când unii dintre membri și-au exprimat mirarea că dintre *Tribuniști* n'a fost nimeni invitat, secretarul comitetului a declarat că *au fost invitați, dar n'au îndrăznit să vină.*

„*Tribuna*” nu s'a mulțumit cu această declarație și a constatat că afară de d. Oncu nimeni n'a fost invitat. Ni-s'a răspuns atunci că *Tribuniștii* au fost invitați prin d. Oncu. Am publicat imediat invitarea primită de d. Oncu și am constatat că în invitare n'a fost vorba de alții.

Sfârșitul a fost o nouă versiune pusă în circulație: *Tribuniștii* au fost invitați prin d. Dr. C. Iancu, care cerea raderea numelui „*Tribuna*” de pe clădirea noastră.

În schimb au fost invitați o mulțime de oameni, cari nici când n'au făcut parte din comitetul executiv, dar erau aderenți personali ai șefilor.

Și comitetul astfel alcătuit a condamnat „*Tribuna*”...

Opinia publică românească a achitat-o însă.

Mandatul dela Vinț. „*Alsófehér*” organul independent-kossuthist din Aiud referitor la sentința adusă în chestia alegerii dela Vinț a d-rului Maniu scrie următoarele:

„Curia, după cum se putea deduce din cele de până acum, a respins petiția lui Iuliu Maniu, și astfel deputația lui Mayer Odön rămâne intactă pentru cercul Vinț. Dar oare va rămânea neatinsă dreptatea? Oare va rămânea neatinsă încrederea pusă în justiția maghiară? Aceste toate sunt astfel de întrebări, la cari cu conștiința curată vor putea răspunde numai cei ce au luat parte direct ori indirect la aducerea sentinței.

Încă numai o chestiune. Dacă la aducerea sentinței n'a avut în vedere punctul național maghiar, oare acel punct de vedere, câștigat-a ceva, că pentru apărarea lui a trebuit eventual să se violeze forța justiției? Ori doamne nu scade și pierde din ponderozitate și autoritate și cea mai măreață și strălucitoare idee, dacă pata nedreptății o întunecă?!

Noi nu șadaugem nimic. Trebuie să constatăm că ne surprinde tonul acesta al lui *Alsófehér*. — „*Unirea*”.

Indemnitate bugetară. În ședința de azi a Comisiei deputațiilor ministrul de finanțe Lukács a depus pe birourile Camerei un proiect de lege prin care se acordă guvernului o indemnitate bugetară de 1 lună.

Proiectul a fost dat comisiei financiare, va raporta în ședința de mâine. Opoziția nu obstrua proiectul.

Camera a trecut apoi la discuția bugetului ministerului de culte.

golitul pietriș care face albia râului peste care curge nepăsătoare sonora melodie a apei care merge aiurea și se depărtează neconținut de noi, l'a adus de cine știe unde și l'a lăsat aci pentru că n'a putut să-l ducă mai departe.

Petrișul acesta care formează albia, patul acesta mișcător de silixuri și de cremene, izvorul acesta greoi și material căci e și el un izvor care mișcă, s'a înfrățit cu toate acestea. Rostogolit de valuri și aruncat din pripor în pripor s'a rotunzit și a luat aceeași formă, s'a asemuit și-a devenit uniform, s'a sleftuit și a alunecat, a făcut concesiile poate și și-a pierdut întâia față, și-a renegat colțurile și asperitățile, ca să se poată aciuia și a face un conglomerat peste care să treacă fluctuantele ape, care se due aiurea ca și vremea.

Așa am venit eu poate și m'am așezat, imensul fluviu al timpului m'a purtat și m'a adus de aiurea și ca o piatră fără amintire am uitat pe unde am fost, nu vreau să mai știu ce valuri au trecut peste mine, nu simt decât înfrățirea firului de nisip, cimentului întâmplător care m'a făcut un tot.

Iubesc dar albia peste care curge vremea, iubesc patul unde m'am aciniat, iubesc firul de nisip care m'a legat pe vecie cu celelalte tovarășe...

Aceste sunt gândurile ce-mi vin învărtind sfera terestră. Ghemuitul și micul contur pe care îl scrie țara mea față de imensitatea marilor continente, mi-e scump pentru că aici m'am născut, mi-e scump pentru că am uitat pe unde m'au purtat valurile; mi-e scump pentru că nicăiri nu m'aș recunoaște, pe unde m'aș putea întoarce; mi-e scump pentru că amintirea altor vremuri a murit în mine...

De-asupra mea, celce mișcă nesfârșitele infinituri de globuri precum mișcă eu acum, jucându-mă, sfera aceasta de carton, zugrăvită în tot felul de culori, căreia îi dă necurmat asalt nemărginitul apelor albastre, oare nu cată el ironic la mine văzându-mă privind eu neșpusă duioșio dunga neagră pe care un geograf iscusit a conturat-o împrejurul țării mele.

Ce-mi pasă, eu cânt sfidând zimbetul lui și când priveșe celelalte continente, surid și îmi spun că aici unde m'am născut, am se va desbrăca făptura mea de lut și aci voi lăsa schelea mea de oase care se va face pulbere și se va întoarce în pământul ce m'a ocrotit, în bucata aceasta infimă pe care o dungă de tuș o mărginește de imensitatea sferei terestre ce o învărt astă-seară între degete, gândindu-mă numai ce va deveni turburatul meu suflet după moarte.

Aeternitas.

*Un car cu boi, un popă, cosciugul, o bătrână,
Și seara se coboară pe întindere stăpând.
Cum soarele se lasă îngălbenit și pal,
Privind în urmă-i lumea din coama unui deal.*

*Atât... E tot ce poate să nsemne o ngropare:
Pe nas îngână popa un cânt de mort arare,
Bătrâna plânge'n poală, iar boii merg la pas...
Domol, cu gândul, poate, c'aproape-s de popas.*

*Atât... Se lasă satul în urmă pe o vale,
Și nu-i de plâns nimica, și nu-i nimic de jale.
— Un car cu boi, cu popă, bătrâna, un cosciug.
Trag boii 'n jug nainte, așa cum trag la plug.*

*Și soarele se lasă încet în asfințit
Așa ca'totdeauna când ziua-i pe sfârșit,
Trei plopi înalți de-oparte, la margine de drum
Și'ntind înlături umbra: pe miriște e fum...*

*Doar popa dacă ngână o rugăciune 'n gând
Bătrâna dacă plânge, oftând din când în când,
Pricepi că'n lumea asta tot e prilej de dor.
Deși în fire toate și urmează cursul lor...*

M. Săulescu.

∴ **Cine vorește ∴**
să cumpere
Încălzăminte
fabricate în țară într'adevăr
fine, comode, elegante și durabile
acela să cumpere cu încredere la

IOAN VUIA
Sătmar — Szatmár,
- - **Deák-tér** - -
In casa lui Keresztes András,

care ține în magazinul său de ghetă bogat asortat numai ghetă și ciobote pregătite în țară din piele fină veritabilă cu prețuri foarte moderate, fabricate imitate nu are și marfele sale în privința execuțiunii drăgălașe sunt neîntrecute.

La dorință să pregătesc tot felul de ghetă și ciobote după măsură. =

Câteva știri despre Nestor Ioanovici, fost episcop al Aradului (1829—1830).

De Dr. Ioan Lupăș.

Cine e tânărul Nicolae Ioanovici, despre care cerea mitropolitul Stefan Stratimirovici la 1791 informațiuni dela episcopul Gherasim Adamovici?

În epistola adresată de mitropolitul Stratimirovici la 13 Martie 1791 către Gherasim Adamovici citim următoarele rânduri: „Un oare-care tânăr Nicolae Ioanovici, care învață în gimnaziul evanghelic din Pojnu, spunând că-i de naștere din Ardeal, din Făgăraș, și e de confesiunea noastră ortodoxă, m'a rugat de milostenie precum și de aceea, să-l primesc în seminar, dacă se întemeiază la noi acesta, pentru ceea-ce a adus și recomandatie dela d-voastră Teleki. De aceea voind să-i fac acestuia bine după putință, rog pe Prea Sf. Voastră, să mă încunoștiințeze, dacă-i cu adevărat de confesiunea noastră sau de cea catolică, ca să nu fiu înșelat, cum de multe ori m'au mai înșelat”¹⁾.

La această întrebare răspunde episcopul Gherasim Adamovici în postscriptul epistolei din 10 Iunie 1791, dând următoarea deslușire: „Tânărul acela cu numele Nicolae Ioanovici e de confesiunea noastră. În Octombrie 1789 a fost la mine în Brașov vrînd să plece la studiu. De naștere din Făgăraș”.

Mitropolitul Stefan Stratimirovici l-a primit pe tânărul Nicolae Ioanovici sub ocrotirea sa și l-a ajutat la studii după terminarea cărora Ioanovici s'a călugărit, primind numele Nestor.

Aceasta rezultă din o cerere, adresată pe la 1802 de protopopul Gheorghe Haines împreună cu câțiva preoți către mitropolitul Stratimirovici, pe care îl roagă să mijlocească a li-se da românilor neuniți din Ardeal un episcop din neamul lor, anume Nestor Ioanovici, singurul vrednic de d-voastră arhieriei.

Dupăce arată Haines și tovarășii săi, că de „șase ani de zile... prin vacanța doctului episcop sunt lipsiți de mângăere sufletească și li-se pricinuește sminteală în aducerea bisericii prin lipsirea sfântului...” continuă: „Din această pricină cu cămăi întru adâncă smerenie cădem la excelenția ta, rugându-ne, ca să te milostivești această cerere a noastră întru arhieriească milă a o bine primi, spre a ne înălța, unde se va cuveni, ca cu povățuirea ta sufletească, adevărată cu episcop să putem fi mângăiați, după cum și mai înainte de câțiva ani am fost, cu atâta mai tare, cu cât că nu s'ar fi revărsat mila excelenției tale spre noi, nici subjectum vrednic noaste de episcop de neamul și națiunea noastră română n'am fi fost în stare de a putea noaste deocamdată a cere. Dară văzând noi vestirea iubirii milostivirii excelenției tale către fiii muzelor iubitori de știință și în Ardeal s'au lăsat și au ieșit, și din această pricină mila, care ai făcut cu noi în Nestor Ioanovici, patriotul nostru român, carele ca un fecior învățat, dară să-

rac de avere, mergând în țară străină la învățătură, excelenția ta pe dată l-ai cuprins supt aripile milii preaosfințeniei arhieriești tale și până după absolvirea cursurilor științifice l-ai sprijinit și l-ai ajutat întru toate lipsele lui, și până în ziua de astăzi te-ai milostivit a-i fi lui drept și adevărat părinte. Nu ne simțim vrednici și în stare atâta, ca să putem din destul plecata noastră mulțămire excelenției tale a o așterne, căci te-ai milostivit de ne-ai crescut noaste subiect spre sufleteasca noastră mângăiere.

Pe acest subiect și noi îl știm și cunoaștem, căci toată viața ce au petrecut ei, nu în cruda pruncie, ci în vîrsta tinerețelor, aflându-se în patrie, o am aflat cu de-adînsul fără prihană întocmită, lui Dumnezeu și oamenilor bine plăcută, din aceste dar cuvinoase pricinii milostivește vei binevoi excelenția ta a cunoaște ce dreptate firească și patrioticească avem noi de a năzuji la arhieriească milă a excelenției tale și întru adâncă plecăciune a ne ruga, ca pre acest Nestor Ioanovici și nu pre altul, ca român de națiunea noastră arhieriească a ni-l cere, după cum și alte națiuni asemenea dreptate au, iară mai vîrtos, că noi din patrioții noștri români neuniți pre alți de darul arhieriei așa vrednic nu aflăm, ca pre acest mai ales pomenit Ioanovici. Pentru care nădăjduindu-ne precumcă după smerita noastră cerere, nu vom fi de către părinteasca arhieriească milă a excelenției tale de sufleteasca noastră mângăiere lipsiți și așteptându-o suntem supt arhieriească blagoslovenie. Ai excelenției tale umilite slugi”.

Cererea aceasta însă nu s'a împlinit. Până în acel timp mișcase și bătrînul vicar Ioan Popovici de Hondol toate pietrele și promisese „marea cu sarea”, numai să ajungă el episcop. Dar toate stăruințele aspirațiilor și ale clerului au rămas zadarnice până la 1810. Atunci Românii de bine s'au gândit iarăși la Ioanovici, socotindu-l pe el ca cel mai vrednic de a urca scaunul de episcop al Românilor ortodocși din Ardeal.

Din epistola lui Petru Maior către Moise Nicoară (București 7 Octombrie 1810) aflăm că în jurul candidației din 1810 s'au țesut multe intrigi („nefarii”) și că episcopul din Blaj Ioan Bob „foarte părtinea pe Moga, încât de episcopie”. Petru Maior spera însă, că va reuși Ioanovici. „Socotesc, că va fi Făgărașanul (Ioanovici) carele e mai vrednic și destoinic, que io încă fore a pîrtăsiire queva de acolo afară de bucurie din fericire poporului mie neexperimentat următoare, tare oftes”²⁾.

Dar precum nu s'a împlinit cererea lui Haines și a soților săi, tot așa a rămas zadarnică și speranța lui Petru Maior, care avea despre Ioanovici păreri atît de favorabile. Că episcopul din Blaj, Ioan Bob părtinea foarte pe Moga, nu ne surprinde. Se poate ușor explica această părtinire, dacă nu prin vechea înțelepciune „magna ingenia conveniunt” — de sigur prin cuvintele: „similis simili gaudet”...

Vrednicul și destoinicul Nestor Ioanovici s'a retras în mănăstirea Bezdinului, unde își petrecuse și Gherasim Adamovici

anii de călugărie înainte de a ajunge egumenul mănăstirii sf. Gheorghe (1779—1783).

În urma mișcării de emancipare bisericească și culturală au reușit și Românii aradani (la anul 1828) să dobândească dreptul de a avea un episcop român. Astfel seria episcopilor de naționalitate română se începe cu Nestor Ioanovici „frate cu mama fostului protopresbiter al Brașovului, Iosif Barac”, după cum aflăm dela părintele arhimandrit Dr. Ilarion Pușcariu³⁾. Înainte de a ajunge episcop, Nestor Ioanovici fusese arhimandrit al mănăstirii Bezdin. Iar ca episcop al Aradului a păstorit timp foarte scurt (1829—1830).

În arhiva consistorului din Arad se vor afla de sigur știri mai amănunțite despre acest episcop Ioanovici. Dacă s'ar găsi cineva, să le scoată la iveală, atît pe acestea cât și altele privitoare la episcopul Gherasim Rațiu și la zelosul administrator episcopesc Patrichie Popescu, ar face bune servicii pentru monografia diecezei Aradului, a cărei publicare o decretase cu mulți ani înainte sinodul eparhial prin un „concluz”, care până în ziua de astăzi a rămas literă moartă...

Cartelul unui privitor.

Logică

„Oamenii politici sunt expuși la atacuri, și cine nu vrea să aibă parte de ele, să poarte a sta la o parte.” „Românul”.

Rezon! Aicea domnul Goldis
Pe sine chiar s'a întrecut. —
Acuma domnii mei, să facem
O reprivire în trecut.

Ca ori și ce bărbați politici,
Ai noștri bravi conducători,
În urma criticelor noastre
Ne-au înfierat de trădători.

Chemând în ajutor sobolii
Și pe cinstitul Belimbroc,
Au ridicat de-asupra noastră
Medievalul rug de foc.

Noroc că flacăra o stinse
Imparțialul Adevăr,
Și, cum vedeți, din capul nostru
Nu s'a clintit un fir de păr.

Dar, domnule Vasile Goldis,
Permite-mi azi o întrebare:
Bărbați politici sunt aceia,
Cari au asemenea purtare?

Eu am impresia că faceți
Ca'n fabulă un vechiu copoi:
— „Vrem dreptul criticii, firește,
„Dar asta numai pentru noi!”

Pardon! Dar logica aceasta
Nu credeți că s'a compromis,
Decând rebelu-Alexandrescu
Celebra fabula și-a scris?

Nu credeți că să se revolte
Și badea Pavel Ciucurel?
Sau ziceți: Fă ce zice popa,
Iar nici decum ce face el!...

Rămurel.

¹⁾ Dr. S. Dragomir: Corespondența episcopului Gherasim Adamovici în „Revista Teologică” 1911 pg 414.

²⁾ Epistola e publicată în „Convorbiri Literare” din 1910 nr. 3 și 5.

³⁾ „Metropolia Românilor ortodocși din Transilvania și Ungaria,” Sibiu, 1900 pg 91; nota.

După doi ani.

De Ioan Agârbiceanu.

Părintele Mărculeț după-ce își sfădi sluga, după-ce se certase cu preuteasa, intră în odăița care-i slujia de cancelarie, și, șezând la masă, începuse să frunzărească, într-o carte. Din când în când privea prin geam, și făcea mereu, cu ciudă: Mărculeț. De două săptămâni vremea ținea mereu umedă și rece. Când eși de dimineață în curte și văzu acelaș cer, aceeaș mocnire bolnăvicioasă în aer, părintele nu se putu răbda să nu zică tare: „Dacă-i iarnă — fie iarnă! Ce comedie!” Apoi află numai decât o vină slujii, îi trase o ocară făcându-l ticălos. Intră în camera în care preuteasa îmbrăca puzderia de copii mărunți, și, din nimica toată, se luă la ceartă cu dansa. „Ce comedie, ce comedie!” zise părintele lăsându-și, cu privirile mirate pe cei doi copii mai marișori. Preuteasa nu se supără. Ea știa că părintele nu putea suferi vremea asta mohorâtă, și, că în astfel de zile dumnilui îi plăcea să se certe, precum în zilele luminoase îi plăcea să rîdă. Cu regula asta se împăcase ea de mult.

Părintele Mărculeț n'avea nici gând de cecit, ci frunzărea cartea simțind trebuință de-a face ceva. De-odată în ușe se auzi o ciocănitură, și fără să mai aștepte răspunsul în odăiță intră repede, ca și când ar urmări-o cineva, o femeie tânără, înaltă, cu ochii negri, cu fața bărnacă. Urmele lacrimilor se vedeau încă pe obrazii ei palizi.

Părintele păru deodată adâncit în cecire. Ar fi voit să nu-i între nime în casă, acum. Femeia dete bună dimineața, și se apropie, cu pași mărunți, să-i sărute mâna.

— Ei comedie! făcu părintele retrăgându-și anăna. Las', nu-i de lipsă. — Și păru că citește iarăși cu mult interes.

Femeia însă, nu mai putu aștepta.

— Părinte, zise ea, abia stăpânindu-și plânsul, Pavel înnebunește. Mă bate, mă omoară, adause ea și începu numai decât să suspine. Neridicând ochii din carte, părintele spuse sentențios, cu satisfacție:

— „Eară muerca să se teamă de bărbat! Ei comedie! Asta-i lege!” Bărbatul trebuie să-și bată muerca dacă-i vinovată!

— Că nu-s vinovată părinte, nici cât o floare din grădină. Să nu-mi ajute...

— Eară tu nu te vei jura, — întrerupse părintele — nu te vei jura nici pe cer, că este scaunul lui Dumnezeu, nici pe pământ, că este așternutul picioarelor lui. Muerca trebuie să asculte de bărbat, adause repede părintele Mărculeț închizând cu sgoomt cartea, și ridicându-se dela masă. Privirile lui se mai limpeziseră.

— Ce supărare ai Bucură? o întrebă el cu vocea mai blândă. Femeia începu să-i spună repede ce-o apăsa pe suflet. Nu se opria decât să-și prăvindu-i-se răsuflarea. Și începu din nou. Părintele o asculta cu interes tot mai mare. Din când în când o întrerupea.

„Un an și jumătate — începu femeia — am trăit cu el fără să-mi zică ori să-i zică fă-te 'ncolo, că ne-am luat din dragoste și din voia noastră, încă mama-mi zicea să nu mă grăbesc. O vorbă de vorbit, un sfat de făcut, o mâncare de mâncat, un drum de făcut, toate le făceam cu bună înțelegere, și traiul nost' de-atunci să dea Dumnezeu să-l aibă toți oamenii, că ceartă n'a fost în casa noastră, bătăi n'am mâncat, nu săcurea, dar nici pumnul nu l'a ridicat asupra mea. Pe urmă, părinte, zise ea oftând, Pavel s'a dus în America. Drept e și aceea că s'a dus cu învoirea mea, că m'a întreat: să merg oare și eu Bucură, și eu i-am zis du-te.

— Așa dar de când s'a întors din America vi-s'a întors traiul spre rău? întrebă părintele Mărculeț încalcându-și barba cu degetele.

— Da, părinte, a stat în America doi ani, și astă toamnă la culesul viilor a sosit, fără să-mi scrie nimic și pe mine nu m'a aflat acasă, și când am sosit cea dintâie întrebare a lui, care nu mă văzuse de doi ani a fost: Unde-ai umblat? Dar

nu-i mai cunoșteam ochii că i-se schimbaseră și se uita la mine cu ură și vedeam că nu credea când i-am spus că am fost până la o vecină.

— Și de unde știai tu că el nu credea? o întrebă părintele elipind din ochi.

— Vedeam pe fața lui și mi-a spus și el că mințese, că am ibovnic de când s'a dus el, și că acolo am fost. Să vezi părinte că mă prepune eu Ionu Florii, cu Căpraru și cu satul întreg, și eu sunt nevinovată ca o floare din grădină, asta o spun pe sufletul meu. Și ziua cea dintâi s'a început cu rău, că eu trebuia să merg iarăși la vecina să cos, că am mașină de cusut părinte și luerez pe la femei, că numai de ce-mi trimețea el din America rău aș fi dus-o. Iar îmi zicea să rămân acasă. Eu, femeie lucrătoare.

— Lucrătoare, cum vei fi, în ziua cea dintâi, după-ce ți-a sosit bărbatul trebuia să rămâi acasă, nu să umbli prin vecini. Ce comedie! Voi nu v'ați văzut de doi ani, zise cu ciudă părintele Mărculeț.

— Nu puteam să stau ziua întreagă — începu să torăie femeia — că și mamă-sa soacră-mea mi-a zis să-mi văd de lucru că dumneai mă cunoaște.

— Toată pasărea pe limba ei piere, nevastă, o întrerupse iarăși părintele. Ne rămânând eu el în ziua cea dintâi tu i-ai arătat numai bănușile cu cari poate a plecat din America. Muerca trebuie să asculte de bărbat.

— Și soacră-mea mă cunoaște! continuă ea, părând că nu aude pe părintele, că doi ani de zile la o masă am mâncat, c'un fel de bucate ne-am săturat, într-o casă am dormit. Și s'o chemi pe dumneai și s'o întrebi să vezi putea-va jura pe ceva rău împotriva mea, că eu am fost femeie de omenie cum puține sunt în sat și dacă lui nu-i plac, dec-mi drumul și caute-și altă nevastă.

— Ho-ho! făcu părintele Mărculeț, până la despărțanie mai este. Asta nu merge atât de ușor cum crezi tu. Și din tot ce-mi spui eu nu văd pentru ce v'ați despărțit, adause începând să se plimbe prin casă.

— Mă prepune, părinte cu toată lumea și două zile a păzit după mine, ascunzându-se prin cucuruz, că zicea că mă întâlnește pe acolo cu Căpraru, da eu pe Căpraru de două luni de zile nu l'am văzut în ochii mei, că n'am lipsă să-l văd. Și seara zice că are treabă până la un om, dar cât ce os puțin din casă, îndată-mi sare înaintea și mă întreabă: „Unde vrei să mergi?” Și noptile de cap mă judecă părinte și mă amenință cu moarte până se trezește soacră, — că ea-i cam surdă — și-i zice: „Ce aveți acolo? Mai las'o mă nebunule!” Dar el nu o ascultă nici pe mamă-sa și-mi spune mereu că de mă prinde îmi sucește grumazii ea la un pui de găină.

— Nici n'ai fi vrednică de altă moarte dacă te-ar prinde, zise cu satisfacție părintele Mărculeț. El cum se plimba, vedea prin geam vremea mohorâtă de afară, și simțurile, sufletul i-se înăsprea din nou.

— Că nu mă poate prinde — începu plângând femeia că n'are de umde. Eu îmi păzesc cinstea cășii și vreau să fie bine cum a mai fost, da el e tot tulburat, și nu mai pot să mă înțeleg cu el. Ca la o vorbă nu-mi răspunde, la o mâncare nu vine ca lumea, la părinți nu mă mai lasă, da eu i-am spus că decât să mă despart de părinții mei cari m'a crescut, mai bine mă despart de el. Ea tăcu înneacă în plâns. Lacrimile îi curgeau șiroaie pe obrazi.

— Și pentru aceasta va lăsa omul pe tatăl său și pe mamă-sa și se va alipi de muiere-sa! zise părintele sentențios. Asta-i lege de evanghelie, muiere, adause îndată, și nu-i sună numai bărbatului ei și muierei. Rău ai făcut, dacă i-ai spus așa. Foarte rău ai făcut.

Femeia tăcu puțin, părea că se gândeste, apoi începu din nou, cu glasul puțin scăzut, care însă se înălța repede.

— El zice că mă duc pe la părinți ca să mă întâlnesc cu ibovnicii, da' părinții mei sunt oameni de omenie, îi știe satul, și ei mă apără nu mă îndeamnă la păcat, și doi ani cât a fost el dus,

ei m'au oerotit și m'au mângăiat. El zice că fur din casă dela noi și duc la părinți, da ai noștri n'au ajuns zilele acelea să aștepte milă dela noi, că-s harnici și au din ce trăi. Aici se opri, și plânsul o înecă din nou. Și azi dimineață m'a lăsat — zise ea suspinând — c'am vrut să merg până la ai noștri. Da eu nu-s cănele nimănui și dacă nu-i place caute-și altă nevastă, decât să mă prepune cu unul și cu altul și să mă păzească prin suri, și prin grădinile vecinilor, de-au început și vecinii să se ioc de-un gând de el. Și-i spune mamă-sa: Pavele, adună-ți mințile acasă, Pavele. Da el nu o ascultă, trebuie că-i smintit că și el a zis odată: nu știu ce-i cu mine, trebuie că me bunes. Eu părinte vreau să-l chem de față și să spună sfinției tale dacă vrea să mă țină cu pe ome vastă cu credință cum i-am fost, și să nu mă mă bănușesc, ori, dacă nu vrea să-mi deie cale să-l bodă, că eu căine la casa mea nu mai vreau să fi. Femeia tăcu, suspinând adânc. Frângându-și mâinile aștepta răspunsul părintelui Mărculeț.

— Ce crezi, zise într'un târziu părintele, văzând că mai putea împăca?

— Ne-am putea! răspunse femeia repede și gânde-și lacrimile. Numai să nu mă prepune mereu.

— Bine, bine! făcu părintele. Pentru că ar trebui ca mai întâi tu să nu-l faci să te bătăiască. În rîndul cel dintâi vei trebui să asculte de el. Îți zice el: muiere nu te duce în casă! Tu să nu te duci, nici chiar la părinți, și cel puțin până-i trece bănușile. Muierea trebuie să se teamă de bărbat. Adecă să-l asculte. Bărbatul e capul muierei. Gândești tu că poți să-l culți de-aici încolo într-o toate? Părintele o privea cu ochii lui suri. Nu mai trebuia să răspundă. Din cum își plecaseră capul, din cum își adunaseră zele, el găsise că ea ar fi bucură de împăcare.

— O să-l ascult, părinte. Cred că și eu cum să-l fi ascultat, zise ea.

— Bine-bine, făcu părintele Mărculeț nemulțumit. Acum poți merge. O să-l chem în zău bărbatul tău.

Și, de-odată cu femeia, eși și părintele Mărculeț.

— Niculae, măi Niculae, strigă el în casă.

— Aude, răspunse sluga, și se ivi numai cât de sub șopron.

— Să mergi acum îndată la Pavel Brad, vină la mine numai decât. Ai înțeles?

— Înțeles, făcu sluga mulțumit că părintele nu mai era supărat pe el. Din cum îl chemă nime el înțelese că inima părintelui s'a răcorit. Când era mâniaș nu-i zicea pe nume. Începu să zică: „Măi asta!”

Părintele Mărculeț intră în odăiță, și prin geam. Pe uliță treceau din când în când bați cu pasul greu, încet, ca și când i-ar epovară nevăzută din acru acestă mocnită și trecea, mai rar, o femeie cu gura ascută și cârpă. Erau îmbrobodite de iarnă, deși afară era ger ci numai umezeală rece.

Pavel Brad trecu pe sub ferestrele casei pahiale, cu capul în piept, cu pași hotărâți.

— Aici nu-i glumă, zise tare părintele Mărculeț văzându-l. Omul intră, respirând des. Văzându-l repede, ori sufletul lui era involburat.

— Te-a pârît nevasta, Pavele, spune că e'o bănușești. Te-am chemat să vedem ce-i vârat din toate. Părintele îl privi cu înțelegere. Omul era de statură mijlocie. În gea buzele sub mustețea rețezată scurt. Ce ardeau ea de friguri. Respira tot mai des odată pieptul i-se înălța foarte tare.

— Am ascultat părinte ș'am venit, în vocea răgușită, ca și când l-ar strînge cîș. Dar, să nu fie cu supărare, m'ați chemat zadar. Eu nu mai vreau să trăiesc cu ea. Nu sufăr în casa mea. — El vorbea agitat, respirând des, oprindu-se mereu. Dar, din vorbe, se văzu, din fața lui aspră se vedea că-i hotărât.

— Să nu ne grăbim, prietene, zise părintele și între sprâncene i-se ridică o dungă groasă. Graba strică treaba, adause el.

MOBILE

în cea mai modernă execuție se pot procura la:

pentru dormitor
sufagerie
locul de garton
în garnitură de
piele și de aramă
precum și covoare

C. W. Kessle

fabricant de mobile

Sibiu — Negyszeben, Str. Șaguna Nr.

— Nu mă grăbese părinte. Acum suntem în iarnă și dela culesul viilor decând am venit, am avut vreme să mă socotesc destul. Aici e vorba de doi ani, părinte. Doi ani mi-a stricat toată viața! Da, mi-au stricat-o, pentru că eu cu ea nu mai pot trăi.

— Numai voință să fie, se poate, prietene. Trebuie să iertăm. Trebuie să ne muțem inimile! zise domol părintele. El vedea că omul acesta, pe fața cărui se mai cunoștea paliditatea celor doi ani petrecuți în cutare fabrică din America, vedea din glasul lui că suferă.

— Noi, un an și jumătate am trăit bine, părinte. Pe urmă m'am dus în America. Știi d-ta că se duc destui oameni dela noi. Mi-am zis: să câștig și eu. Acasă sunt căpătări puține. M'am înțeles cu ea și m'am dus. — El, aici, oftă adânc, și și puse mâna pe masa părintelui. Am muncit în rând cu alții și ce agoniseam trimiteam acasă. Ei îi trimiteam. Era ea și mama acasă. Eu o a-rusem dragă. Mă gândeam la ea, și-i scriam destul de des, că știu scrie. La început îmi răspundeai și nevasta tot așa. Pe urmă, după vre-o jumătate de an, scrisorile ei începură să se rărească. Îmi ziceam, cercând să mă liniștesc, e vremea lucrului, și ea nu știe scrie. Și-i trimiteam bani. Pe la strînsul fânului, îi vine la un om dela noi o scrisoare de acasă. Omul luera cu mine în fabrică. Uite ce scrie de nevastă-ta, măi Pavele, îmi zice, și mi dă scrisoarea. Și-acolo zicea: fratele Pavel ce mai face, că Bucura lui duce lume albă cu Ionu Florii. Ca ori-ce om, am început s'o bănuiesc.

— Nu poți da crezământ la ori ce veste, Pavele. Poate a fost un om rău și a voit să vă strice casa! zise părintele Mărculeț. El urmărea cu mult interes toate mișcărilor românului, privirile lui înfrîrate. Și omul îi era tot mai simpatic.

Țăranul oftă din adânc, clătină din cap și începu.

— Ce-mi spui d-ta acum, mi-am zis și eu părinte. Altfel n'ași mai fi putut sta o zi în țară străină. I-am scris și ei, uite Bucură ce veste zicea sosit! Ea mi-a răspuns îndată, o aducea mătură pe mama și se jura pe cer și pe pământ că tot așa de curată cum o știu. Eu m'am liniștit așa de jumătate, că de ce să mințesc înaintea străinilor tale și să-ți spun că am crezut-o deplin?

— Ei, muierea! făcu părintele cu ciudă.

— M'am liniștit așa ca să mai pot rămâne un an zise el mai departe cu vocea înghetată. Dar pe deodată din urmă trei luni ale anului al doilea mi-a mai răspuns la nici o scrisoare.

— Iacă muierea! zise părintele care era conștient de-acum de vinovăția femeii.

— Atunci mi-am zis: stai să vedem! Și am început acasă fără să-i dau de știre. Că m'am gândit pe drum ce voin afla acasă? De, ca omul, părinte.

— Ca omul năcăjit, făcu părintele.

— M'am gândit, nu zic. Dar eram și vesel. Îmi ziceam: poate nu va fi nimic adevărat. Când am ajuns, ea nu era acasă. Intr'un tirziu vine. Îmi auzit de prin sat că eu m'am întors. Eu am venit-o încă prin fereastră. Și de-odată mi-s'a părut ceva rece la inimă. Ea venea mănioasă, izbi în ușa și ori cât a cercat să pară veselă, nu a putut. Da, n'a putut părinte. Ochii ei erau vinovați. Ea i-am văzut îndată. Nu cuteza să se uite destul la mine. Se uita pe furiș. Pe urmă, temându-se să n'o găcesc, a spus că are de lucru și s'a dus la o vecină. — El tăcu și-și luă aier. Ochii îi ardeau și mai tare.

— Tu ai venit cu prepusul din America, Pavele, și foarte ușor ai putut să te înșeli — zise părintele.

Țăranul zîmbi dureros.

— Nu mai era nevasta mea, părinte. Eu o am pe Bucura așa cum am lăsat-o. Doi ani însă nu schimbă-o. După doi ani, din ziua cea din urmă n'am mai cunoscut-o. Înțeleg din fiecare scrisorile ce-o spune, din fiecare mișcare, că nu-i mai ea. S'a isprăvit! Doi ani mi-au stricat viața! zise el oftând adânc.

— Bine, frate, dar numai după bănuiele de-acum, după cum ți-se pare, nu ne putem lua. Părintele întăritat de-odată împotriva lui zise. Spune probele ce le-ai împotriva ei, adăuse el. Și începu să se plimbe prin odăiță.

— Ceace am spus pentru mine e mărturie că n'are nădejde împotriva ei, începu cu greu țăranul. Și cum am trăit eu ea mai înainte, părinte. Și cum! Însă pentru d-ta îți spun și dovezi. — El

se opri puțin. Înainte de toate, continuă îndată — din banii cari i-am trimis din America nu mai e nici o bănețuță. N'a pus la bancă nici o coroană. Toți i-a cheltuit.

— Iacă muierea! făcu cu bucurie părintele, ca și când ar fi satisfăcut de dovada aceasta împotriva femeii.

— Am întreat-o, nu mi-a răspuns. Zice că banii trec. Zice că eu n'am să-i poruncesc. I-am spus că am, că i-s bărbat, și atunci mi-a zis: Nu știu ce-i că te-am urit ca pe dracu.

— Ei, nemernica, zise părintele înțepenindu-se înaintea omului. — Ți-a spus așa? Sunt chiar vorbele ei?

— N'am voie de glume, părinte, mă poți vedea. Așa a zis. Pe urmă seara, îndată ce simte că nu-s acasă, noaptea chiar, iasă în grădină și începe să tușcască. Înainte cu doi ani n'ar fi ieșit noaptea în grădină singură, pentru un corn de țară. Am păzit-o. Am prins-o. Vezi bine n'am martori, dar pot jura. Odată, într'o seară, i-am spus că merg până la covaci să-mi ascută un fier de plug. Dar când a început să-și facă semnul cu tusa, eu am deschis porțița grădinii. „Da ce te-ai și întors? De te-ar fi luat dracu pe tine cu covaci cu tot” așa m'a întimpinat.

— Toată pasărea pe limba ei pierde, zise părintele vesel.

— Ei, părinte, ce să le mai înșir toate. Poate ea nici nu-i așa de vină. Poate-s devină mai mult cei doi ani. Dar eu n'o mai cunosc, și nu mai pot trăi cu ea. M'am însurat cu o femeie, și acum asta e alta, e a doua. El tăcu, oftând. Respirația lui se mai liniștise acum.

— Bine, frate, să zicem că-i greșită, începu părintele. Dar chiar tu spui că poate ea nu-i așa vinovată, ci cei doi ani de despărțire. Să zicem că de aici încolo s'ar îndrepta. Să zicem să le dați uitării toate și să vă împăcați.

— Nu se poate, părinte, n'o pot ierta. Aici e vorba de-o viață. Eu am cercat, dar nu se poate. Ea acum mi-e străină, zise el cu silă.

— Dar nevasta o făgădui că te va asculta de-acum în toate.

— Înțeleg, zise el zâmbind amar. Ea a început să-și tragă pe samă. Dar e prea tirziu. Ea mi-e străină, și-n casa mea n'o mai sufăr.

— Gândește-te prietene, că n'ai dovezi grele ca să-i arăți necredința. Nu vă vor despărți, zise părintele.

— Eu mă simt despărțit de ea părinte. Ce va zice legea, treaba legii. Țin'o legea, eu n'o mai sufăr în casa mea. Doi ani, părinte, mi-a stricat viața. Ce folos am eu de America?

— Hm! făcu părintele, și nu mai stăruie. Înțelese că n'ar avea nici un rezultat, orice îndemn. Apoi dumnealui simțea și un fel de satisfacție dovodindu-se vinovăția acestei femei. Ca ea erau destule în sat, ale căror bărbați câștigau cu multă trudă banul în străini, iar ele acasă se dădeau în coate cu feciori din sat. În potrive acestui rău el își ridicase cuvântul de multe ori chiar și în biserică. Dar se vede, cu nici un rezultat.

Totuși după ce românul ieși, gândindu-se la rolurile multe cari vin din America odată cu banul, gândindu-se că i-ar va avea un proces de divorț în parohia sa, începu să se mămie. Procesele acestea îi erau celea mai nesuferite. El se plimba puțin prin odăiță, privi prin geam în acru sur, și ieși apoi în curte. Aierul umed îl atăța. Află un topor aruncat de sub șopron în tină. Il privi, îl mișcă cu piciorul, îl ridică de coadă.

— Măi asta! Măi asta! începu să strige după slugă părintele Mărculeț.

— Ei, să mă fi luat dracu, zise sluga punând repede țesala și peria și ieșind din grajdul vitelor.

— Asta-i unealtă? Asta-i gniță? începu părintele.

Și ziua aceea întregă se auzi prin curte vorba lui aspră.

x Atelier de fotografii artistice, de primul rang. Rona și Kinast, Oraștie Văsar-tér nr. 4 (casele lui Hermann). Fotografii și portrete, reproducții după fotografii vechi și noi în mărime naturală, expuneri de obiective speciale pentru interioruri, acatice, și lucrări în aquarel și olei artistic executate. Cei ce se provoacă la anunțul din „Tribuna” capătă 5% rabat. Fiți cu atenție la firmă.

Școala românească înafară de Regatul român.*)

De Dr. Onisifor Ghibu.

1. Până la 1775 provincia austriacă de astăzi, Bucovina, care numără 273 000 de Români (din totalul de 795 mii), făcea parte din Moldova. Pe timpul anexării ei existau în această provincie școli românești urbane, vr'o câteva școli mănăstirești și un număr măriror de școli rurale, cari toate erau în floare. Înflorirea lor n'a fost împiedecată în primii ani de viața austriacă, dar unindu-se, la 1786, Bucovina cu Galiția, aceste școli românești decad și dispar cu totul. Abia la 1844, când școlile din Bucovina sunt puse sub ocrotirea consistorului greco-oriental din Cernăuți, se pot înjgheba buțetul cu încetul iarăș unele școli românești. Înțelegerea și consolidarea lor e împiedecată în măsură mare pe de-o parte de tendințele de germanizare ale austriacilor, pe de altă parte de progresele repezi pe cari le fac pe toate terenurile Rutenii.

După sfortări îndelungate astăzi s'a ajuns în Bucovina acolo, că din cele 476 școli primare ale ei 162 sunt curat românești, (192 rutenești, 79 nemțești, 8 polone și 5 maghiare) 18 româno-germane, 3 româno-rutene, 4 germano-româno-rutene și una germano-româno-ruteno-polonă (3 germano-rutene și una germano-ruteno-polonă)! Clase curat românești sunt cu totul 527, bilingve 182. Bine înțeles, în toate acestea se propune și limba germană, nu însă într'o măsură așa de exagerată cum se propune în școlile naționalităților din Ungaria limba maghiară.

Acțiunea de întărire a școlii românești e în progres; în multe comune mixte (rutenești-românești) unde există școală ruteană sau bilingvă se ridică așanumitele »școli de minorități« pe seama minorității române. Școlile românești sunt întreținute de comunele politice, dar capătă un însemnat ajutor și din »Fondul religios« al bisericii gr. or.

Dintre cei 1801 de învățători și învățătoare, câți sunt în Bucovina întregă, 717 sunt Români. Dintre aceștia 646 sunt la școli românești. Până'n anul 1899 învățătorii își câștigau calificăția în școala normală (preparandia) din Cernăuți în care toate cursurile se țineau în limba germană. La 1909 această școală s'a desfăcut în trei secții paralele: una cu limba de propunere germană, a doua cu limba română și a treia cu cea ruteană.

Inspectia școlilor primare se face prin organe instituite de stat, cari în majoritate posedă pe deplin limba română.

Învățătorii s'au organizat în timpul din urmă într'o reuniune românească, pe care au socotit-o mai potrivită pentru a discuta căile spre o educație mai temeinică. Căci ca pretutindeni, așa și în Bucovina, nivelul educației și al instrucției nu e tocmai satisfăcător. Și aceasta, între multe altele, ori din cauza planului de învățământ, care nu corespunde nici nevoilor țării, nici firei diferențelor ei cetățenești, ci e dat pentru Austria întregă. (Cf. cuvintele lui Herbart: »Cele mai zădarnice planuri de învățământ sunt acelea cari se fac pentru provincii și țări întregi. Allgemeine Pädagogik. pg. 140).

Bucovina n'are, în adevăr, nici pe departe o instrucție bună în școala primară. Cauza este și predarea obligatorie a limbii germane în toate școlile primare negermane. Actualmente găsim în această provincie 70% analfabeți.

Școlile secundare românești există în Bucovina patru, și anume: 3 licee și o școală reală. Acestea sunt parte școli de sinestătătoare, parte cursuri paralele ale unor școli străine. Școală secundară de fete există una singură, cu 16 profesori. — Profesorii români dela aceste școli s'au organizat în timpul din urmă într'un cerc național al lor, în care au intrat și câțiva profesori români dela școli secundare germane și rutene.

În Bucovina e o singură Universitate, cea din Cernăuți, fondată la 1875. În toate facultățile acestei universități, înafară de cea teologică, cursurile se țin în limba germană. Excepție formează singura catedră de limbă și literatura română

*) Fragment dintr'o lucrare care va apărea în curând în limba germană.

dela facultatea de litere, care catedră există dela întemeierea universității. În timpul din urmă s'a admis și înființarea unei catedre de Istoria Româniilor pe lângă facultatea de litere, până în prezent însă hotărârea nu s'a îndeplinit. La facultatea teologică cursurile se țin în trei limbi: majoritatea în românește, câteva în nemțește, și mai puțin în rutenește. Majoritatea studenților români de origină bucovineană a acestei facultăți sunt interni în seminarul de pe lângă arhiepiscopia greco-orientală.

Numărul profesorilor români dela universitatea din Cernăuți e de 10.

2. *Basarabia*, provincie rusească cu o populație de 2,500.000 cuprinde aproximativ 2 mil de Români. Până la 1812 când a fost răpită de Rusia, această provincie se ținea întocmai ca și Bucovina de Moldova. Prin tractatul de Paris (1856) o parte a Basarabiei se restituie Moldovei, dar în urma războiului dela 1877 această căzu din nou în mâinile Rușilor. În timpul dela 1856 până 1878, câtă vreme această parte s'a ținut de Moldova s'au înființat acolo două gimnazii, 4 școli primare urbane și 121 de școli rurale românești cu 7944 de elevi. După 1878, adevărat după căderea întregii Basarabii sub stăpânirea rusească școlile acestea și-au pierdut caracterul lor românesc. În vremea dintâi i-s'a lăsat oarecare rol și limbii românești, nu peste mult însă în toate aceste școli s'a introdus exclusiv limba rusească.

În 1813 se înființă în Chișineu primul seminar preotesc din Basarabia, la care însă nici un Român n'a vrut să-și trimeată copiii. Puținii elevi de mai târziu au fost duși cu forța în această școală. La început cu considerare la aceea că limba liturgică a bisericii era cea românească, unele cursuri se țineau în românește. Mai târziu, după ce prin anii 1870 locul limbii românești în biserică l'a luat cea rusească, limba poporului a fost surghiunită și din această școală aproape cu desăvârșire.

În 1833 s'a deschis primul gimnaziu basarabean în Chișineu. La început limba românească era materie de învățământ obligatoare, mai târziu ea fu trecută printre cursurile facultative, până ce, la 1873, fu cu totul izgonită și din această școală.

În chipul acesta în nici o școală a țării nu s'a găsit loc pentru limba poporului.

În 1908 societatea preoților români, mănecând dela totala lipsă de cultură a poporului, a cerut dela împărăție reintroducerea limbii românești în biserică și asigurarea dreptului ei pentru învățământul religios în școlile primare. Intervenirea aceasta n'a aflat răsunet.

La 1910 Duma s'a ocupat între altele și cu chestia introducerii limbilor naționale a popoarelor vastului imperiu în școlile primare. Când s'a ajuns la introducerea limbii »Moldovene« în școlile »Moldovenilor« din Basarabia, prin intervenirea nefastă a unui deputat român, propunerea căzu cu 141 de voturi față de 121. În chipul acesta limba românească a rămas și mai departe înafară de preocupările școlii.

În ce privește numărul școlilor basarabene, acesta era la 1890 de: 13 gimnazii, 328 școli rurale și 258 școli urbane, dintre cari 27 școli germane, 3 lipovenești și 10 bulgărești (toate școli particulare); — românească nici una! În urma hotărârii din 1910 a Dumei numărul școlilor primare nerusești s'a sporit. Între acestea însă nu e nici una singură românească.

Potrivit acestor stări, nivelul cultural al țării e cât se poate de scăzut. 85% din locuitori nu știu să scrie și să citească, iar dintre cei 15% alfabeți cei mai mulți știu numai ceti rusești nu și vorbi. Neputând ei ajunge stăpâni pe cultura rusească, prin faptul că în școlile rusești învață alfabetul cirilic, ei sunt excluși și dela cultura românească de care nu se pot împărtăși din lipsa

cunoașterii alfabetului latin. Astfel ei sunt condamnați la o vecinică tânjire a vieții sufletești.

3. *Bulgaria*. La sudul Dunării, în Bulgaria, locuiesc c'am 100.000 de Români. Aceștia n'au decât trei școli primare, (una în Turtucaia), și o școală comercială în Sofia. Bine înțeles, limba bulgărească se învață în aceste școli destul de intensiv.

4. *Serbia*. Despărțiți prin Dunăre de frații lor din România, locuiesc în Serbia c'am 300.000 de Români, cari însă n'au aproape nici un fel de cultură națională. Până pe la 1870 limba românească era limba liturgică a bisericii și totodată limba de propunere în puținele școli rurale cari existau pe atunci. De vre-o 40 de ani încoace limba românească a fost scoasă de pretutindeni — cu excepția familiei — și înlocuită cu limba sârbească. Învățătorii dela școlile cercetate de elevi români sunt în marea lor majoritate Sârbi, cari nu cunosc limba poporului.

Limba sârbească pătrunde foarte cu greu în popor. Numărul analfabeților români e de 80%.

Turcia. În Turcia și mai ales în Macedonia trăiesc aproape o jumătate de milion de Români, cari vorbesc un dialect special, dialectul macedo-român. Macedo-Românii au fost descoperiți, așa zicând, abia în secolul XIX-lea. Până pe la 1860 ei învățau în școli grecești. Cea dintâi școală românească în Macedonia s'a deschis la 1865. Momentul acesta a stârnit puternice valuri de împotrivire din partea Grecilor macedoneni, cari îi considerau pe macedo-români de conaționali ai lor.

Chestiunea școlii naționale române în Macedonia n'ar fi izbutit dacă n'ar fi fost luată în mână de însuși Statul Român. Prin stăruința și prin jertfele lui această chestiune a luat însă un avânt puternic, așa că la 1904 existau 93 de școli primare românești, cu 174 învățători și 5700 elevi, apoi un gimnaziu (la Monastir), două școli comerciale (la Janina și la Salonic) și o școală secundară de fete, care e împreună cu o preparandie de fete cu un curs de 5 ani. La aceste din urmă școli funcționează 50 de profesori, cari instruiază 279 de eleve.

Azi în Macedonia sînt 106 școli primare românești cu 202 învățători (127 bărbați și 75 femei).

Limba de propunere e limba românească literară («dialectul daco-român»), dar și dialectului macedo-român i-se dă atențiunea cuvenită. Limba turcească are și ea un anumit număr de ore în care trebuie să se propue, ca limbă a țării.

Învățătorii au o societate națională a lor, tot asemenea și profesorii. Toți aceștia și-au făcut studiile în România, numai învățătoarele și-le-au făcut în Școala Normală din Monastir.

Autoritățile școlare locale sunt «Eforiile școlare». Inspecțiunea școlilor o exercită inspectorii și revizorii instituți de Statul român. Dreptul de supremă inspecție îl au autoritățile școlare turcești.

Minimul salariului învățătoresc e de 60 Lei lunar. — Statul român dă anual pentru susținerea școlilor din Macedonia aproape 1 milion de Lei.

Dela 1905 încoace situația școlilor românești s'a agravat prin năpustirea asupra lor a bandelor grecești. Mai multe școli au fost dărimate, învățători și părinți au fost masacrați, în vreme ce populația macedo-română a fost somată să-și închidă toate școlile. De groaza atrocităților bandelor grecești, câteva comune și-au și închis școlile pe cari le mistuise focul și pe ai căror învățători îi răpuse iataganul grecesc.

5. *Istria*. Spre sud dela Monte-Maghiore în Istria, locuiesc c'am 2000 de Români, cari vorbesc un dialect special, dialectul istro-român. Acești Istro-români fiind atât de puțini sunt pe cale de a se contopi cu popoarele învecinate.

Câțiva filologi români, socotind că acest popor e deosebit de interesant din punct de vedere filologic și etnografic, au căutat să-l susțină, ridicând pe seama lui o școală în care să-l cultive în limba proprie. Ca o urmare a stăruințelor acestora e a se privi puțin alor 47 capi de familie din satul Susnievitza, înaintată dietei istriene la anul 1888, în scopul dobândirii unei școli românești în acest sat. Cererea s'a admis, dar nu s'a dus în îndeplinire. În 1900 cererea se repetă și se aduce o nouă deciziune — cu acelaș rezultat. În timpul din urmă (1910) chestiunea școlii istro-române pare a se fi ivit din nou.

6. *America-de Nord*. Numărul Românilor emigrați în America — mai ales Români din Ungaria — se ridică aproximativ la 200.000. Cea mare parte a acestora sunt țărani, cari își părăsesc pentru câțiva ani familiile, pentru a câștiga mai ușor cele necesare pentru traiul, și a muncitori de fabrici. Totuși e și un număr destul de considerabil de familii așezate în America. De educația copiilor acestor familii, putem zice, că nu se îngrijește nimeni sistematic. Unii dintre ei cercetează școli americane. Pentru copiii români din Indiana-Harbor s'a întemeiat înainte cu doi ani o școală primară românească, care însă n'are baze destul de consolidate.

Insemnările unui visător.

De **Corneliu Moldovan.**

Un drumet trudit și însetat, după ce a cutreerat poteci stâncoase și părgănite, fără umbră și fără răcoare, poposește la poarta unui castel și cere să-i potolească setea. Stăpâna îi întinde o mână prietenoasă, dându-i adăpost de noapte, gustări ațese și băuturile cele mai scumpe.

Pribeagul însă, le respinge rînd pe rînd, căci vrea paia din sufletul său, nu se va potoli, până ce buzele-i inferbântate, nu vor atinge stropul de apă rece, după care rîvnește de atâtea ceasuri.

Așa-i iubirea.

Nu mai isvorul stînge adevărata însetare, numai o singură ființă pe lume, împacă sufletul celui îndrăgostit. Femeile cele mai frumoase sunt desprețuite, ademenirile cele mai viclene se sfarmă, iar averile și comorile se spulberă ca umbrele la răsăritul soarelui.

Fără ca privirile aprinse ale visătorului, să fi căutat măcar o clipă în ele. E ceva fatal, mai presus de înțelegerea omenească, un fel de poruncă divină. — asemenea sateliților cari de o veșnicie se roteesc în jurul aceluiaș astru, și din calea lor nu se pot abate, fără să nu-și piardă strălucirea.

Ce putere tainică, dumnezeiască, aproape un subit de altul, îl înălțue și îl robește, și totodată, îl împartează cu tărie de toate celelalte?

Asemeni legilor cari cârmuiesc corpurile chimice, pare că sufletele între ele se deosebesc printr-o potențare de valențe. Numai anumite cugelări se îniprietenesc, numai anumite inimii se subjugă una alteia, numai anumite valențe de simpatie se atrag producând un total de pasiune neașteptat, și care se vedește sub forma iubirii.

Un astru opac, necunoscut, rătăcește în nemărginire, fără ca vre-o privire omenească să-l poată zăări. De îndată ce însă, a intrat în orbita de lumină a unui planet, îi împrumută razele, dobândește viață, și se arată lumii strălucitor.

Ca să înflorească iubirea, trebuie ca mișcarea a două suflete, ca orbitele a două vieți să se întretaie în eternitate, să aibă o întâlnire armonică, împrumutându-și una alteia lumina, ca astfel, fiecare la rîndul său strălucescă de nimbul divinei bucurii. Numai atunci îndrăgostiții vor birui întunericul, se vor ridica mai presus de grijile și durerile mărunte ale vieții dominând seninătatea și înălțimele.

Nu cade victimă paianjenului, decât gâza care trece prin imperiul lui de mătăasă, prin aureola-i de raze fine și ademenitoare.

FABRICA DE SPALAT CU ABURI

„KRISTALY”

Gózmósógyár, Kolozsvár, Pályaudvar.

Văpsire de haine. Curățare chimică.
Spălare cu aburi.

La suma de peste 10 Cor., pachetul se retrimite franco.

Floarea-și deschide veselă sînul: rămâne numai să sosească fluturile șglobiu, ca să i soarbă sărutarea de miresme și s'o ducă solie altei flori.

Și fluturi zboară prin toate pașiștile...

S'au scris și se vor scrie multe, pe seama vestișilor cuceritori de femei. Deși astăzi nu se mai împleteșc scări de mătășă, deși s'a pierdut datina serenadelor, iar ciripirile de mandolină au așipit pentru vecie, — neamul Don Juanilor totuși nu s'a stins — unii fălindu-se cu drept cuvânt de dărușia lui Cupidon, alți, închinându-se îndeeșert acestui zeu șgărcit și părtinitor. Cei din urmă sunt dintre cei mai mușți și totuși, numărul jertfelor crește într'una. Care e secretul acestor vrăjitori de suflete?

Imprejurările, sau cum le mai numim noi, nenoroc, îți joacă de multe ori farsele cele mai grozave.

O mică povestire:

Doi îndrăgostiți, ferindu-se de ochii bărfitorilor, și-au ales ca leagăn dragosteii lor, împrejurimile singurate ale Parisului. Era cea dintâi întâlnire. Ahea se potoliseră fiorii de teamă ai celei dintâi aventuri, ahea se schimbaseră primele sărutări, când o ploaie rece și mărunță se năpasti asupra frumoaselor pașiști. Nici un adăpost, nici o scăpare, nici un mijloc de re'tors în cetate, — și iarăși, cu neputință de stat în puterea ploaiei. Un dric, care-și duseșe clientul la veșnica destinație, se întorșea gol. Vizitula, fiind suflet compătimitor, primi în funebru-i cupcu pe cei doi paraziți, plouați și de noui și de nenoroc; și astfel tinerii ajunșeri la Paris. S'au despărțit în tăcere și fără nici un semn.

Natura a voit ca dragostea lor să zibă acest funest epitog și un cadru atât de ridicol.

Poate că tinărul nostru așteaptă și azi invitația Dulcinei sale pentru al doilea rendez-vous. Dar cred că n'o să sosească niciodată.

Nu cunoseș pagină de artă, care să desălușască mai puternic ciudătenia sufletului femeesc, ca marra arie din «Samson și Dalila». Nișeni n'a redat mai evident, isbucnirile și reticențele, șovăirile și contradicțiile până la contrast, care pot să încapă într'un suflet de femeie, cu toată complexitatea lor demonică și cu toată logica paradoxală, ca marele Saint-Saens, (și paradoxa trebuie să aihă o logică, fie ea chiar și morbidă).

Dalila iubește pe Samson. E pătrunsă și cucerită de luminșea lui morală și mai ales fizică.

Totuși nu se dă înapoi dela înșelăciune, și făgădușește marelui preot să-l vândă, păștrind aceiași tărie de suflet în trădare ca și în iubire. Pe măsură ce vremea trece și ceșul perfidiei se apropie, patima ei pentru vigurosul Samson crește, iubirea ciocotește mai neînfrănată, se sbuciumă în durere, regretă amar cele ce știe că va făptui, — și totuși făptuiește fără șovăire. Dragostea, regretul și perfidia, ating în aceiaș clipă culminația; aceiași putere fatală care a îndemnat-o la iubire, o împinge și la trădare: varsă lacrimi de căință, regretă — dar nu sosește.

Iată deci o pildă clasică, dovedind că în sufletul femeii pot locui simultan, trei senimente paradoxale: iubire, tradarea și regretul.

Ermiona a iubit pe regele Pirus, însă din clipa când află că e înșelată, nu mai hrănește în suflet de căi ură și răzbanare. Și iată că regele se prăvale în valuri de sânge pe treptele altarului, ucis de rășbunătorul Oreste, pășiaș acum la dragostea ei.

Patima Ermionei isbucnește din nou, mai aprinsă, mai covârșitoare: nici o picătură de ură, nici o urmă din setea rășbunătoare de mai înainte. Iubește din nou pe acel pe care-l ura de moarte, și urăște cu înădărire pe ucigașul Oreste, — ucigaș după îndemnul ei, rășbunător după dorința sufletului ei. (Andromaca-Ra.ine).

Încă un exemplu.

Lady Ana, îndoliată și măhușită, urmează în tăcere șiorul șofului, ucis de cocoșatul, crudul și degustătorul Richard III. La o cotitură de drum, ticalosul ucigaș oprește în loc convoiul, și încetul cu încetul, se apropie de văduva nemăngăiată, șocotind acum momentul de cei mai prielnic, pentru ai șopti cuvinte de dragoste. Istetimea lui Richard al III cuceriește șor sufletul lui Lady Ana, care răspunde la curtea re-i-o face ucigașul bărbatului ei, sfârșind, prin a primi chiar inelul dăruit de acesta, ca un simbol al dragostei lor viitoare. («Richard III» — Shakespeare).

Socot că pildele ce-am adus, arată cu prisosință, până la ce treaptă de paradoxă, se poate cobori sufletul femeii...

Și acum, ne întrebăm, cari sunt căile prin care iubirea, această pasiune mai mult demonică decât dină, pătrunde și cuceriește un suflet?

Unele femei stăpănesc intelectul nostru; cugetarea noastră e umbrită sa luminată, turbure sau senină,

după cum se răsfrânge privirea adorarei. Nici un gând nu se înfiripează, nici o hotărire nu se încheagă, fivă ca raza iubirii să nu-și tremure asupra-și strălucirea.

Chiar în calculi reci ale savantului, străbate adesea ori un zîmbet de femce și-i luminează întunerecul cifrelor.

Altele stau veșnic înaintea privirilor noastre: le vedem pretutindeni, și nici o clipă icoana celei dragi nu adoarme în ochii sufletului.

Aduceți-vă aminte de moartea lui Frederico, care se țasvârle în valuri, ca să prindă nătu-a de frumusețe a iubitei lui, frumoasa Arleziană.

Sunt iubiri cari năvălesc mai ales asupra sentimentelor noastre, deși rațiunea se împotrivește, iar voința încearcă să sfarme lanțul în care ni-i robită ființa; unele femei ne stăpănesc prin ademenirea făpturii lor, parfulumul cării și aroma sărutărilor.

Sunt clipe când parcă le pipăim pielea fragedă, formele calde și divine ale trupului, marmora însufleșită a frumuseții.

Aceștea din urmă sunt pasiunile cele mai înverșunate. Cu cât simșurile prin care pătrunde iubirea sunt mai inferioare, mai primitive, cu atât e pasiunea mai sălbatecă, mai hotăritoare, mai primitivă.

Adesea ori, străbați ceasuri grele, întunecate și fatale, desprinsse parcă din veșnicia morții, când vechiul dicton al poetului latin: «nec te nec sine te vivere possum», nu și poate găsi deslegarea decât în desăvârșita și eterna nimicire a ființei.

Cine nu cunoaște povestea șărmanului Werther!

Fragmente din „Rapsozii“.

Lui Vasile Alexandri.

Mărire, slavă ție, o rege-al poeziei!
„Ovidiu”, „Despot Vodă”, „Fântâna Blanduziei”.
Prin veacuri al tău nume cu flacări îl vor scri, —
Mărire, slavă ție Vasile Alexandri!
Cântat-ai pe Rodica și șborul berzei leșe
Reduta unde falnic lupta vestitul Penes
Și-ai spus ce gânduri poartă un om, în mîntea lui
Pe drumul de costize ce duce la Vaslui...
Trecând apoi holarul cântat-ai Franța, Rinul, —
Balaur lung și verde ce curge ca destimul —
Apoi „Mediterrana”-nemărginit safir
Și-ai plâns pe cei ce pleacă în drumul spre Sybir.
Cu flori te încununară popoarele latine
Și-acum de pretutindeni, Români vin la tine
Cântând cu bărbăție, în versul tău sonor,
Credința strămoșească — și-al patriei onor!
Inalt și alb Ceahlăuș cuprînde toată zarea...
Carpații, Baraganul, Ardealul, Nistru, Marea...
Inalt și alb ca dănsul, pe toți tu ne privești, —
Mărire slavă ție, Rapsod dela Mircești!...

Poetul.

(Alexandri cătră Eminescu).

De ce te plângi? Poetul e sclav menirei sale.
Ești mort? Să vezi atunci cîntări și osanale,
Trăiești? O vorbă bună e spusă cu regret...
De ești poet, te pleacă menirei de poet...
In sufletele noastre o slabă adiere,
Lumina cea mai mică un șunel, o părere,
O umbră, o penumbră, mările se resfrîng:
Mai inte rid poezii și mult mai iute plâng!
Când sufletul începe, când sufletul se nvață
Vibrarea cea mai mică s'o facă undă, viață,
De ce te miri că ntrînsul răsună-așa de clar,
Un ris brutal... o vorbă măiată în amar?
Când vin și te înțepă de unde-ar ști ei oare
Că jocul lor de-o clipă se face rană, doare?!
Cu dalta și ciocanul în ciară nu cioplești,
Și ei te cred de piatră — iar tu de ceară ești
Și cum ai vrea să creadă că nu ești tot din lutul
Din care sunt și dănsii? Că-ncapi și nencăputul?
Tu stai cu ei de vorbă, aceluș aier bei,
Impartii aceiași viață pe care-o duc și ei,
Ești vesel ca și dănsii în zilele senine,
Te plouă cu pe dănsii, ție frig când iarna vine,
Impartii aceiași lipsuri și-aceleași bucurii,
Mai altfel decât dănsii cum ai putea să fii?
O, nu numai în lume — și-n soare crește tina!
De parte... stai de parte să-ți vadă doar lumina,
Păstrează pentru tine frumosul cel respiri,
Comorile de visuri, de gânduri și simșiri...
Iar mâine, când din suflet pământul scutura-vei
Urcând, senin și mândru, tinuturile slavei
Din ce în ce mai mică s'o face umbră tu,
Lumina tu va crește cu cât s'o depărta!...

Victor Eftimiu.

Prîbegii.

De I. U. Soricu.

S'au cunoscut într'o după amiază tristă de Decembrie. La un ceai și-au povestit viața întregă. Și de-atunci au rămas prieteni. O apropiere cîndată de suflete. Unul potolit și cîmînt, celălalt zvăpăiat, căzând cu uimitoare ușurință din cel mai înalt entuziasm în abizul decepției. O vorbă bună îl făcea să vadă la tot colțul numai zîmbete de mamă. Și iarăș, un gest, o auzie, o atitudine, o vorbă spusă în treacăt, poate fără de nici un gând ascuns, îi înmoua fruntea, îi aducea în ochi noaptea.

De câte ori îl vedea cu privirile pierdute, cu aerul anuia căruia i-s'au înmocat corăbiile, Vichentie începea să zîmbească.

— Te-ai înfălnit cu cineva? Ce ți-a spus? Ce ai pus la cale?

Adrian întorșea ochii triști spre el.

— Uite... Și începea o poveste lungă. Vorbea de lume, de felul cum înțeleg unii viața, de raul ce i-l'a făcut cutare, de felul cum o să se poarte în viitor. Nu. Trăim într'un veac curios. Nu vezi tu? Indivizi cari se înduioșează până a lacrimi în fața vorbelor bine tălucite într'o carte, oameni cari plâng în fața unei scene de teatru, când sunt în fața unor gânduri reale, când îl văd înaintea lor, în carne și oase pe cel ce simte, se zbuciumă și gîndește, — rid. Rid eu atîta ușurință, încât nu știi ce să mai zici...

Vichentie îl asculta. Apoi începea să ridă. — Lasă că n'or fi lucrurile totmai așa cum le vezi tu. Este și o lume unde gândul și simșirea își au locul lor. Cine-i devină dacă tu n'o găsești?

— Hei, ce ușor ți-e ție. Tu ești așa de bogat. Eu am pierdut tot. Cui îi rid ochii cei mai frumoși, cui i-se spun cuvinte mai pline de mîngăiere? Cine ar putea, ca tine, să spună că-l înțelege cineva? Tine minte. Sunt rare povestile frumoase. Și povestea iubirei tale e frumoasă. Tot ce ar trebui să te preocupe, ar fi să n'o sfârșești cumva urit. Mie unuia mi-e groază de banalitate. De sfîrșitul banal. Dealtfel nici unul dintre ai mei nu s'a sfîrșit banal... Și dacă mă doare ceva e că totuși mi-a fost dat ca un gând frumos pe care-l aveam să-l văd cum se stinge cum nu se poate mai urit...

Și într'o seară Vichentie veni abătut la prietenul său. Fața-i era palidă. Numai ochii frumoși îi străluciau îmbroboditi în lacrimi.

— Ei?

— S'au sfîrșit toate. Nu eram eu făcut pentru fericire. Să nu mă întrebă nimica. Să mă crozi însă că te-am ascultat. Era în jurul meu ris. Și mi-l'am înmormăntat frumos. Așa, cum amerita el.

Adrian nu zise nimica. Simșea însă că-l doare sfîrșitul unui basm, în care avusese și el un rol. Simșea că trebuie să plece. Aerul din casă îl înăbușă.

Plecară amîndoi, strecurîndu-se ca doi străini prin mulțimea de pe stradă. Nu vorbeau nimica.

Dar, ajunși la cafenea, într'un colț, la o mîșuță mică limba lor prinse grai.

— Să plecăm de aici. Și ochii lui Vichentie se deschideau mari și plini de lumina unui gând nou. Să plecăm, să ne ducem departe. Unde-va într'un colț nitat de lume. Să nu ne cunoască nimeni. Să nu bînuiască năncăi că odată am visat și noi un vis frumos.

— Da, frumos, și fără noroc.

Adrian ar fi vroit să mai spună ceva. Dar nu putu. Vedea bine că-n graiul prietenului lui vorbește durerea și o lășă să vorbească.

— Nu vezi tu? Noi suntem niște străini. Aici nu-i de noi. Suntem ca florile olea, cari vor să absoarbă toată lumina soarelui, dar pământul din care să hrănesc le dă numai șucuri veninoase. De ce n'am înțelege-o aceașta din vreme? De ce nu ne-am zmulge din mediul ăsta? Să plecăm.

Adrian elipi din iche. Ofăț prelung.

— Când îți vorbeam eu, nu mă credeai.

— Acum văd că ai avut dreptate.

Urmă o clipă de tăcere. Apoi conversația începu a se deșira potolită, ca o poveste ce le-a fermecat odată anii copilării lor de vluștare desrădăinate dintr'un pământ sănătos și aduse în praful și fumul orașului.

Să se întorcă acolo de nude a plecat? Dar azi sunt străini și de lumea aceia, care i-ar primi cu neîncredere. În țări străine. Acolo. Vor trece ca

două umbre, purtând fiecare în suflet comoara pe care nu voiau s'o risipească.

La Paris! Viehentie picta frumos. Nădăjduia că va putea să-și facă un rost acolo. Adrian punea mare nădejde în noua lui compoziție, un oratoriu, în care-și pusese toată căldura sufletului. Era convins că și planurile de noi lucrări le va putea realiza acolo. Și apoi timpul nu-i al tuturor celor cari îl doresc. Poți învinui pe soldatul biruit? Nu. El a plecat la război cu gândul să învingă. Vor cădea și ei ca mulți alții. În ori-ce caz însă vor cădea frumos. E singurul lucru ce-l poți cere unui luptător. De altfel o palotă și o vioară vor putea hrăni două guri, într'o lume așa de mare.

Vor pleca. Se vor opri în toate orașele mari. Vor vizita muzeele toate. Vor cheltui pe drum tot ce au adunat. Acolo la țintă să ajungă fără nimica. Numai cu paletă și vioara. Să înceapă viața dola început. Să lupte, să sufere, să viseze. Și când vor reuși să-și facă un cuibar al lor, să știe că și cel din urmă fir e pus acolo cu jertfa unei părți din sufletul lor. Că de fie-care lucrușor cât de neînsemnat se leagă ceva din viața lor.

— Nouă ne-a luat norocul tot. Să vedem cine e mai tare, noi, sau el. Și când ne va sta împotriva să-l sfidăm cu cinizm. Și când vom vedea că nu mai e nici o cale, că norocul vrea să-și bată joc de sufletele noastre, să-i luăm înainte. Să ne batem noi joc de ele. Că sunt ale noastre.

Simțiau că nu-i mai leagă nimica de locul ăsta, unde au visat și unde au înmormântat toată căldura tinereții lor. Și gândul lor pribogea departe într'o lume nouă, pe care și-au creat-o într'o clipă de descurajare. O lume, pe care o vedeau așa de bine, dar ale cărei drumuri nu le mai bătuseră. Se pierdeau tot mai mult în ea, se depărtau tot mai mult. Erau tot mai departe.

Din vis îi deștepta florăreasa, care se opri sfioasă la casa lor:

— Avem crizanteme frumoase, nu poștiți? Viehentie tresări. Adrian își piromi privirile pe coșul florăresei:

— Uite, mă, ce flori frumoase cresc la noi!...

Povestiri de femei.*)

O LIGĂ CONTRA LUXULUI.

Cuvintele Carmen-Sylvei.

În Munchen femeile din înalta societate, alarmate de proporțiile îngrijitoare ale luxului ce bănuie mai mult sau mai puțin în toate părțile lumii, au întemeiat o ligă contra luxului. Membrele acestei ligi au lansat apeluri către toate femeile din străinătate, al căror nume au parvenit până la ele. Unul din aceste apeluri a fost adresat și Carmen-Sylvei, Regina României, care s'a grăbit a răspunde cu o lungă scrisoare femeilor müncheneze, manifestându-le întreaga-I simpatie pentru mișcarea lor, nu se poate mai proprie și mai folositoare.

Majestatea Sa, spune între altele:

„Nimeni încă nu mi-a ghicit așa de bine un gând, ca femeile cari au luat inițiativa mișcării acesteia împotriva luxului.

Incontestabil ruina unui popor începe prin lux. Cu toate că nu se poate aplica o regulă generală tuturor popoarelor. Clima, bunăoară, are o influență asupra unui popor în cece privește luxul.

Noțiunea luxului este relativă, spune grațioasa Suverană. Căci cece pentru unii poate fi lux, pentru alții se poate considera ca modestie, dată fiind situația fiecăruia.

Mai sunt apoi și alte elemente cari trebuie avute în vedere, în lupta contra luxului.

Astfel, bunăoară, cine se găsește într'o foarte bună situație, întrebunțând articole de lux, procură în același timp pânea necesară unei anumite categorii de indivizi.”

Cuvintele pline de înțelepciune ale Suveranei României, ar trebui să dea de gândit femeilor române în special.

„Ruina unui popor începe cu luxul”. Un adevăr foarte bine cunoscut dar așa de fără de grije uitat.

Câte femei se gândesc la prosperarea poporului? Ce-i pasă elegantei din București și cât o doare pe ea de ziua de mâine, în ceasurile plimbărilor ei de după prinz, răsfățat răsturnată în fundul automobilului. Ce poate să-i anineze gândurilor ei, prozaica și oribila problemă a capitalurilor, când „tailleumul” de cațifea albă, mantaua de zibelină și pleureusa-i gigantică,

*) „Arta de a fi frumoasă” se va continua în numărul de Crăciun.

ii face o siluetă mai de învidiat ca ori când. Atâta rău! Câți umeri mai albi și mai catifelati decât cei idealizați de Lina Cavalieri în rețetele ei de frumsete, se vor fi ridicat disprețuitori și câte gurite nervoase vor fi ris sarcastic și-și vor fi bătut joc de ideia barocă a bietelor nemțoaice bătoase și fără de șic. Anzi, o ligă contra luxului! Soră cu academia de ținținție a nu știu mai cărei înțelepte cu ochelari.

Cu toate acestea nimeni mai puțin ca românele, nu au subreda senza învocată chiar de Suverana lor, de a face lux când se află într'o situație bună, procurând astfel pânea fabricantelor articolelor de lux.

Mai întâiu că articolele acestea sunt toate importate din țări străine, cu prețuri împătrite și apoi românele fac toate lux, începând dela treapta cea mai de jos. Târâna ce se chină de copilă mică, gârbovită de-asupra euseturei, ca pe prețul lucrului de pe o lună să-și cumpere doi cotoi de mătăsică, o bluză, ori chiar o pereche de mănuși.

La noi e înăscut și nici vorbă nu poate fi să prindă o ligă împotriva luxului. Aici, sau în țara românească, desigur că am da foc tuturor statutelor. Ca să împiedicăm luxul propiu zis, nu poate fi vorba Gustul lui se naște odată cu româna care nu se poate mulțumi nici odată numai cu strictul necesar.

E chestiune numai de educație ca fiecare dintre noi să-l știe tempera în proporție cu situația și cu resursele sale materiale. La pomenita din vremuri frumsete a femeii române, în terminologia modernă, „șicul” de azi, a contribuit totdeauna. O floare știută unde trebuie pusă, o panglicuță, un colț de danteluță mai la iveală, nimicuri scumpe sau ieftine, bine potrivite, împrumută și scoate mult în relief farmecul și grațiile înăscute.

Care române s'ar lipsi de toate nimicurile ei scumpe, (de toate calitățile) de dragul manechinului anost, căți-va metri de stofă, cu o centură în talie, cu ghete largi, cu pălărie hărbătoasă. Un fel de „sperietoare de ulii”. Departe de noi așa principii necioplite. Liga contra luxului în felul nostru ar fi, numai prin prisma vederilor înțelepte ale Carmen-Sylvei. Fie-care să facă lux în conformitate cu situația sa. Să te ademenească podoaba dar numai aceia ce crezi că ai putea-o purta fără nici un sacrificiu moral sau material. Nevasta funcționarului și negustorului, să nu caute să se întrecă nici-odată cu femeia celui cu bani gata. Să nu aspirăm la luxul ireproșabil al manechinelor modei, nici să nu încercăm a-l copia, nimic mai schilod decât imitația elegantei.

Șicul elegantelor de azi e ca pietrele prețioase, numai cel veritabil e frumos. Pentru aceia ori ce femeie care tine să fie cuvințioasă și bine îmbrăcată, trebuie să evite ori ce încercare de a se apropia de cece fanțezia de azi ori de mâne, trîmbează ca extraelegant. O simplitate căutată cu inteligență, valorează mai mult decât o extravagantă nereușită, care nu rămâne decât caricatura celei voite.

Tot așa, în toate apucăturile traiului, unde luxul străbate cu aceiași stăruință. Să rămânem tot noi, fără să împrumutăm calapoade ce nu ni-se potrivesc și să căutăm a întruni utilul cu simplul prin felul personal al frumosului, de care noi românele, slavă Domnului, nu suntem lipsite din naștere.

Cu inteligență pătrunzătoare în toate și temperanță fiecare ne putem socoti ca făcând parte din acea faimoasă ligă contra luxului. Și ne rămâne cotizația în buzunar.

Sultănică.

Muceniță.

Frăjit de 'nseninarea firii,
Sub pânza razelor de soare
Ascult o doină 'nlăcrimată,
Un cântec de priveghitoare

În roia vântului șegalnic
Imi las a gândului meu cale
Și stau pătruns de 'nfiorarea
Șoptirei holdelor din vale.

Atâta dor se 'nchiagă 'n picuri
Ce cad pe sufletul meu, grele,
Că din adânc răsai senină
Mireasa visurilor mele.

Și 'n haina ta de-argint și raze
Cum stai în cadru 'ntunecos
Te-aseamăn unei mucenițe
Cu suflet blând și mângâios.

1911.

I. N. Pârvulescu.

Scrisoare din Roma.

Șovinism italian

(Articol din care Românii ar putea trage ceva cari învâțăminte).

Italianii sunt foarte șoviniști.

În viața lor politică și privată, au și ei, ca ori care națiune, o mulțime de nevoi, o mulțime de rele, pe cari le critică și le discută în gura mare, ba câte odată, între partide politice extreme, intervin și bătăi, cum de mai multe ori s'a întâmplat între socialiști și clericali, dar când este vorba de străini, de lumea din afară de granițele Italiei, atunci ori ce ură sau ori ce pasiune personală dispăre și toți, până la unul sunt Italiani.

Pentru acest motiv, nici odată în presa italiană nu se văd critice prea aspre asupra actelor guvernative; partidele politice, din acest simțământ de italianism simțit de toți, nu alungă nici odată pe panta discuțiilor prea violente; polemicele sunt puține, limitate și totdeauna demne, în cece privește personalitățile, așa ceva în viața publică italiană nu se pomeneste.

Italianii știu foarte bine că rufele trebuie spălate în familie, și știu de-asemena bine de tot, că lumea cetește, și că dacă în afară de granițele Italiei s'ar cunoaște toate micile mizerii de cari ori ce popor suferă, numele Italian ar suferi smărbături în demnitatea sa. Căci, după cum vă spusese mai sus, Italianii sunt foarte șoviniști și nu permit nici un opitet rău naționalizmului lor.

Iată cel mai strigător exemplu asupra șovinismului italian, luat din cele mai recente întâmplări ale zilei:

La Tripoli, chiar la fața locului a războiului, între mulți corespondenți ai ziarelor străine, a fost până alaltăieri și Jean Carrère, corespondentul ziarului parisiian *Le Temps*. Dintre toți ceilalți corespondenți, numai dânsul a avut în toate scrierile sale, nota favorabilă Italiei și pe când toți ceilalți abundau în detalii triste și puțin măgulitoare sentimentului național italian, Carrère singur a scris contrariu tuturor acestora.

Nu discutăm aici dacă a avut sau nu dreptate Carrère, dar o notă în favoarea sa ieste faptul că a suferit un atentat cu mâna armată din partea unui musulman, și două zile după aceasta, ambasadorul turcesc din Paris, într'o convîrbire arzătoare a lăsat să se înțeleagă că atentatul a fost provocat de atitudinea lui Carrère anti-turcă.

Acest atentat, a stîrnit o enormă manifestație de simpatie din partea tuturor italianilor, și după cum v'am mai scris, o serie de telegrame i-au sosit din partea tuturor notabilităților italiene, din partea studenților, a prosei, a diferitelor societăți, a deputaților, a senatorilor, ba chiar și din partea Suveranilor Italiei.

Motivul acestei frumoase manifestații de simpatie a fost șovinismul italian, acel sentiment patriotic dus la extrem, la paroxism, și care nu permite sub nici un motiv, o atingere a sa.

Apărătorul sentimentului național italian în presa franceză, în opoziție cu toți ceilalți corespondenți care vorbeau rău de Italia, merita o asemenea explozie de dragoste, mai ales că și Carrère este latin, fapt la care Italianii țin iariși foarte mult.

Carrère a părăsit Tripoli, și imbarcat pe vaporul „Romania” (curioasă coincidență) a debarcat ieri la Neapol.

Prîmirea ce i-s'a făcut la Neapol, întrece ori ce limite de imaginație toate vapoarele din port, când Carrère a părăsit bordul pe o barcă, și început să fluiere salutându-l; pe chei prefectul provinciei cu un buchet de flori, în mijlocul lui mei adunate, care împreună cu studenții universității strigau în gura mare „Trăiască Carrère. Trăiască Franța.” Automobilul în care s'a scut Carrère a făcut în două ore o distanță de 2 kilometri până la otel, așa de mare era afluența pe strade, iar Consiliul Comunal al Neapolului, în frunte cu primarul orașului, i-a comunicat că a fost numit cetățean de onoare al orașului Neapol.

Nici unui general întors învingător din război, nu i-s'ar fi putut face o mai frumoasă primire, cum i-s'a făcut lui Carrère, care nu are nici merit decât că și-a făcut datoria sa de gazetar cum i-a dictat sentimentele lui personale și eventuale.

Însă, în aceste manifestații, este multă exagerare. Ce Dumnezeu! Carrère nu este decât un gazetar, care n'a făcut nici un act extraordinar:

nu este un salvator al patriei, nu este un cuceritor, nu este un războinic cărui s'ar datora cinstie ce bravură: Carrere n'a făcut decât să stea de partea Italiei mereu, și populația Italiei îl răsplătește însuși.

Sentimentul național italian, șovinismul, se simte dator să mulțamească acestui gazetar într'un mod puțin obișnuit, așa cum Patria, salvată de cine știe ce pericol, ar mulțami părintelui ei.

Și când o națiune nu dă în vileag toate micile mizerii ale vieții sale, când o națiune este în stare să ridice atâta entuziasm și atâta manifestare de dragoste în calea unui simplu gazetar care a apărut-o, să știi că o atare națiune va ajunge departe și va progresa mereu, o asemenea națiune are credință, speranță și tărie, într'nsa, și destinele sale sunt în mâinile sale, și știe cum să și le ducă.

Multe, foarte multe ar putea învăța Românii noștri dela Italiani; dar Românii să uită numai spre Franța, numai spre Paris, centrul intelectualității universale, da și al blasării și al corupției. Și nu știu zău, care îi atrage mai mult!

Roma, 15 Decembrie n.

- P. Robescu.

O dovadă pozitivă.

Arad, 18 Decembrie.

Dacă adversarii noștri cari ni-au aruncat acuzațiunea că am fi vânduți lui Tisza și lui Jeszenszky nu sunt în stare să producă nici o dovadă cu toate somările ce li-se fac de un an de zile, vom aduce noi dovezile perfecte lor rele credințe cu care au inventat aceasta stupidă acuzație, pentru ca să deplaseze discuțiunea de idei asupra „primenirii” pentru care se simțeau prea slabi. Este neapărat mai ușor să invențezi, calomnii, invective să născocesci tradări, comploturi, decât să susții o luptă dreaptă de idei și argumente, mai ales când simți că ai în fața ta un adversar superior. Instinctul de conservare te mână atunci pe terenul unde te simți tu tare, căci firea drept compensație pentru insuficiențele intelectuale, a dezvoltat în tine instincte speculative, cari sunt unicul tău apauagiu în lupta pentru afirmarea în viață.

Părintele Mangra își anunțase întâia dată hotărârea tradării sale la 20 April 1910 prin un comunicat în „Keleti Értésítő”. Acest comunicat avea aerul unui răspuns indirect la „Somația” pe care „Tribuna” i-o adresase în Nr. 72 dela 14 April 1910, să se pronunțe dacă a primit ori ba, candidatura la Ceica ori are de gând să o primească. În urma comunicatului din Keleti Értésítő, apare întâiul articol în „Tribuna” la 22 April 1910 (Nr. 79) sub titlul Vasile Mangra, în care trădătorul vicar este executat. Articolul, ținut în termenii mai categorici, se termină astfel:

„...Și acum putem încheia. Cu ziua de azi între noi și părintele Mangra s'a deschis o prăpastie, peste care nu conduce nici o punte. Toate legăturile de zeci de ani, cari ni-au unit cu dânsul, cad sfărâmate. Căile ni-se despart pe vecie... Ziarul acesta, în temelile cărui este săpat jurământul de credință față de aspirațiile veșnice ale neamului românesc își urmează calea sa neturburat înainte spre împlinirea menirii sale. Epizodul trist și urât, pe care i-l amestecă acum părintele Mangra în analele sale, va rămânea cel mult ca o probă a temelilor negduite pe care stă acum și lădeana”.

A doua zi, în numărul 80 al „Tribunei” dela 23 April 1910 apare articolul dlui Octavian Goga, a doua caterisire neîndurată a translugului.

În 4 Martie 1910 inaugurează contele Stefan Tisza, campania electorală a partidului guvernamental prin un mare discurs rostit la Oradea-mare. În acest discurs, contele Tisza, abordează pe larg chestia românească. El atacă îndeosebi dreptul de existență al partidului național român, spunând că nu se poate admite gruparea în partide politice a națiunilor nemaghiare, fiindcă aceasta atacă caracterul național al statului ungar.

Indată ce un partid politic — a zis — s'a constituit ca partid românesc sau slovacăcesc, pentru mine nu mai e partid moderat, fiindcă atacă caracterul național al statului ungar.

Pe de altă parte a făcut câteva declarații favorabile pentru noi în privința legii școlare și a ordonanțelor lui Apponyi și în privința dreptului la păstrarea și cultivarea limbii și religiei naționalităților.

Discursul, care se adresa Românilor, a stârnit o vie impresie între Români. Toate ziarele noastre s'au ocupat la loc de frunte cu aceste declarații. În numele clubului deputaților, i-a răspuns contelui Tisza, d. Vasile Goldiș, profitând de prilejul instalării prefectului de Arad, d. Urbán Iván, care avea loc a doua zi. „Tribuna” s'a ocupat la loc de frunte cu discursul lui Tisza, combătându-l cu toată hotărârea. Reproducem din acest articol câteva părți mai interesante:

„...Contele Tisza, ne contestă pur și simplu existența noastră ca popor deosebit de poporul unguresc.

Aceasta este ce trebuie reținut din discursul contelui Tisza și care răstoarnă și infirmă toate celelalte declarații, cari ar avea aerul să fie mai conciliante și binevoitoare. Ei bine, cu aceasta concepție, cu acest mod de a vedea nici un Român nu se va împăca niciodată. El este același vechiu punct de vedere al șovinismului unguresc, care nu-l deo-bește întru nimic pe contele Tisza de ceilalți corifei ai șovinismului, pe care are aerul să-i combată”.

„...Se pare însă că contele Tisza a contat la altceva și anume să rezolve această mare chestie nu cu reprezentanții legali ai poporului românesc, pe cari, precum am văzut, pur și simplu nu-i recunoaște, nici măcar cu așa numiții „moderați”, ei doadrepul cu trădătorii, pe cari crede că îi va găsi între Români, pentru această politică de sinucidere. De zestreă acestora se pare că s'a îngrijit când a vădit într'o frazeologie de înfrățire maghiaro-română, așa numitele „concesii”, ce ni-le face. Ni-se infățișează adică drept „concesie”, că dsa nu aprobă cunoscutele ordonanțe ale lui Apponyi, în chestia catehizării”.

„Contele Tisza însă, — se va convinge cât mai curînd — că se înșală amar. Au trecut vremile tatălui său, sunt de domeniul trecutului și vremurile de curînd apuse, în cari se mai putea conta pe lipsa de maturitate politică a poporului românesc și pe coruptibilitatea conducătorilor lui. Azi o recrutare de persoane, de importanță cât de minimală în mijlocul societății românești, pe o bază de idei ca cea a dlui Tisza este exclusă. Opinia publică românească, căreia nu-i mai pot rezista nici prelații, ar mătura în douăzeci și patru de ore, va să zică înainte de a le putea lua ori ce folos, pe acei cari ar îndrăzni în chipul acesta să se afișeze drept reprezentanți ai Românilor”.

Articolul viza neapărat pe părintele Mangra, care începuse a-și pregăti terenul pentru tradarea sa. El voia să fie un *mento* pentru a-l intimida în hotărârea nefastă pe care nu o luase încă. Părintele Magra a și înțeles advertisementul, căci s'a arătat foarte supărat pentru aprecierile

neîndurate făcute la adresa prietenului său Tisza și din Oradea-mare ni-a trimis scrisoarea de mai la vale care aruncă o covârșitoare lumină asupra situației de atunci, în fața alegerilor, din vremea dar pe când „Tribuna” era „vândută” lui Tisza și lui Jeszenszky. Iată scrisoarea:

Stimate Domnule Boen!

Într'o scrisoare adresată eri lui R., al cărei cuprins am lăsat să-l comunice și DTale, mă jeluam de lipsa de directivă și de prevedere a oamenilor dela „Tribuna” în actuala situație politică. Așa că „Tribuna” îmi face mai mult impresia unei gazete de senzație și de reclam. în forma cum în coloanele ei se scrie în chestii mari politice, cu excepțiunea articulelor primite din afară. Ia de pildă discursul „radicalului” deputat național Luczi din congregația de Sâmbătă, apoi articolul „Stefan Tisza” din „Lupta” de cri și comparează-le acestea cu scrisorile „Tribunei” despre discursul lui Tisza, cei vedea cu câtă cumpeire și tact se rosteste Goldiș și „Lupta” și cu câtă lipsă de tact scrie „Tribuna”, ca să nu zic cu negliobie. D-coastră ați remarcat părerea lui Tisza în respectul partidului național, care nu poate și nu este permis să ră abată de a recunoaște importanța capitală a declarațiilor sale în privința legii școlare și a ordonanțelor lui Apponyi, care ne strâng de gât. D-coastră trebuia să onorați aceste declarații, cum se curine unor gazetari serioși, apoi să combateți iarăși cu seriozitate părerea individuală asupra partidului național, cel puțin în tonul lui Goldiș, în felul cum scrie „Lupta”, pentru a ră menține la nivelul primului organ românesc de publicitate sublinierea este a autorului — N. R.)

Al DTale stimător

V. Mangra.

Aceasta era atitudinea „Tribunei” în fața candidării lui Mangra și în fața campaniei electorale, care începea atunci. Recunoștința comitetului național pentru acest devotament strălucit către steagul partidului și către cauza națională, nu a întârziat mult. Câteva luni în urmă „Tribuna” a fost declarată de „trădătoare”, de vândută lui Tisza, Jeszenszky, Mangra, constrânsă și azi să se apere împotriva acuzelor stupide și de reacredință, întemeiate pe intrigi, răstălmăcirii și combinații fantastice de fapte și idei.

În societatea noastră *calomniă*, a căpătat în aceste vremuri de bejenie locul ei de onoare și fruntașul nu e fruntaș, dacă nu dovedește abilități superioare și curaj moral suficient pentru a lupta cu ea în viața publică.

x Seminarul iuridic Dr. Geréb, Cluj, Str. Farakas (lângă edificiul cel vechiu al teatrului). Pregătește pe lângă onorar mic, pentru examenele de drept, de stat, riguroase, de drept de stat, examene de avocat și de magistrat. În 3 luni se câștigă licența de doctorat. Fiind în pragul proiectelor de reformă a învățământului iuridic, e de dorit ca toți cei interesați să se adreseze spre binele lor la acest seminar, care înlesnește mult cariera advocațială.

Scrisoare din Bucovina.

Uniformă la liceul din Suceava. — Conflictul dintre d. Iorga și câțiva teologi bucovineni.

Nici despre un institut românesc nu s'a discutat în timpul din urmă așa de mult ca despre liceul ort. or. din Suceava. Disenția aceasta se datorește faptului, că guvernul, după trecerea la cele eterne a directorului Stefan de Repta și a catehetului Simeon Florea Marian, cari au condus acest institut de însemnată vitală pentru poporul român bucovinean cu o prudență exemplară, a pus ca urmași ai acestora niște imbecili anume parcă pentru a-l compromite. După fieicărui Stefan de Repta a urmat un director — — Cum să-l numesc? Și după acesta vine actualul director Konstantin Prokopowicz, un om care se gudură ca un câine înaintea stăpânirii, un om care pune botul pe labe la orice ar zice aceasta. Postul de catehet, după moartea marelui folklorist Marian, îl obținut marele fariseu Dr. Orest de Tarangul, Nobil de Vale-Utei, după multe intervenții și dovezi că-i mai guvernamental decât guvernul. Fructele acestor doi reacționari se arată rând pe rând: de unde pe vremea regretatului Repta năi un profesor evreu nu cădea pragul liceului, astăzi aflăm o mulțime de „puteri” didactice evreiești. În ori ce caz un „nucrit” al direcției, iar vechiul fariseu cu masca omului nou, părintele Tarangul (dacă nu înțelegeți caracteristica ce i-o dau, atunci închipuiți-vă: un Mangra în miniatură căci de altfel e o nulitate în toată privința), vine cu proiectul înlocuirii portului național cu o uniformă șvabească din Stîrea. Și după ce această idee ramolită i-a plesnit doctorului Tarangul a vânat și vânează și până astăzi după realizarea ei: agitatează, în orele de religie, în loc să se ocupe cinstit de obiectul său, înfrică băieții, face promisiuni, numai să vadă uniformă! Uniforma e cel mai dureros și mai groaznic atentat la caracterul acestui institut românesc, la contingentul pe care-l dedea institutului clasa țărănească, căci institutul e cercetat de aproape 500 elevi, fii din popor, cari umblă în portul lor național cu cămașe albă cu ghioc, cu brâu tricolori, itari și bondițe, până la absolvarea liceului. Ba mai mult în anul acesta portul românesc a început să-si pretinză dreptul și la Universitatea din Cernăuți și spre mângâierea și bucuria tuturor Românilor de bine mai mulți elevi regulat cercetau cursurile în costumele naționale. Și era atât de frumos, atât de înălțător, când de pe catedră marele urmaș al apostolului Păunul D. prof. Dr. Sextil Pușcariu vorbește cu însuflețire despre doinele lui Alexandri reprezentanților costumelor românești din Bucovina, Ardeal, Banat, Moldova și Muntenia!

Dar iată că se ivește Mangra trădătorul — Tarangul reformatorul, căruia-i miroase cojocul, începe să submineze bunele intențiuni ale elevilor crescuți în atmosfera noului curent naționalist. Lumea românească e indignată de purtarea perversă a catehetului Tarangul, presa bucovineană de o lună combate negliobbia selavului guvernamental, dar catehetul tace, un adevărat fariseu, tace, procură costume, îmbracă băieții și privește cu satisfacție la opera, pe care o încheagă!

*

După cum veți fi urmărit și DVoastră în publicațiile periodice din Regat, conflictul sinodal și-a rezervat un epilog, care încă nici azi nu s'a încheiat. Pe vremea conflictului sinodal din Regat, teologii ardeleni au fost mult mai prudenți decât unii teologi dintr'ai noștri. Pseudo luptătorii pentru ortodoxism au cerșit și pe la DVoastră interviuri, însă, tocmai cum zic, teologii DVoastră au fost mai prudenți. Mulți dintre teologii intervievați căzură în cursa vicelanului Cernăianu căruia-i dădură arme pentru înjosirea demnității bisericești din Regat. Aventurierul Cernăianu a fost de trei ori în Bucovina. Întâia oară, când a fost s'a știut însinua pe la capacitățile teologice succedându-i ca să scoată unelo aserțiuni din gura acestora, privitoare la stările bisericești din Regat. Părându-i-se Don Quanelui Cernăianu că autoritățile bisericești neagă autenticitatea interviurilor publicate în „România Creștină”, i-se dă ocazia să aderge încotă la Bucovina și să înșole mai departe să se

însinua, profitând de buna credință a facultății teologice din Cernăuți. Dar ce să yezi? Unii dintre profesorii intervievați în rândul întâi nu mă vreau să stea de vorbă cu Cernăianu, decât că susțin numai ceea ce-i spusese în rândul întâi și mai departe îl provoacă pe Cernăianu să se supună sinodului. Fapt e că Facultatea teologică acuma la a doua vizită a lui Cernăianu bănuise cineasta acestuia și văzu că toată mișcarea „României Creștine” e un fariseism, pe care însă caută să-l ascundă în fața lumii prin persoana Episcopului de Roman, care fără să știe, fără să vrea, le-a servit drept o cortină, în dosul căreia propagandiștii catolici puteau să-și joace mendrele. Cernăianu a simțit aceasta, și deci pentru a se putea și mai departe menține prin glasul Bucovinei întinde curse nouă: Părintele Morariu cel mai cinstit Român, politician și cel mai evlavios creștin ortodox pe care-l cunoaște istoria Bucovinei, li servește acuma ca o reclamă la mișcările pretinșilor martiri. Dar iată că omul al cărui ochiu e neadurmit, omul, care pe toate terenurile a dat cele mai sănătoase îndrumări, domnul Iorga intervine serios și clarifică lumea, descopere sarea adevărată a lucrurilor, și prin o scrisoare adresată unor teologi bucovineni, colaboratori ai pamfletului „România Creștină” pune mișcarea acestora în adevărata ei lumină. Ce să yezi? Rând pe rând aderenții „României Creștine” o părăsesc cu indignare. Părintele Morariu, amărât că pe lumea aceasta pot exista oameni cu suflet atât de mărgă și viclean și pot merge chiar la el acasă să-i întinză cursa, dă o declarație solemnă publicului românesc că nu vrea mai mult să știe de Cernăianu, mulțumind dlui Iorga pentru că-l făcuse atent. Urmoază și altele declarații. După apariția acestora în „Neamul Românesc” Cernăianu hop, iarăș la Bucovina.

De astă dată îi succede să inspire candidatul de profesor la teologie Dr. Gherman un foarte vehement și insultător articol contra dlui Iorga. Sustine că punct de punct articolul acela e inspirat de Cernăianu. Și dacă Cernăianu va avea obraznicia să nege aceasta, îi vom dovedi cum e căutat să inspire altor teologi din Bucovina articole sub firma cărora să le publice în „România Creștină”. Ca să înțegem mai departe: Drul Gherman, maș ia pe lângă sine încă doi doctori teologi, cari sigur, nici nu cetiseră articolul din chestie, necum să scrie ceva la el, dar firește ca articolul să capete o înfățișare și mai solemnă și mai injurioasă pentru d. Iorga și mai insinuantă pentru public iesecliturile lor doctorești. Articolul apare în „Neamul Românesc”. D Iorga aduce dovezi puternice că gruparea din jurul „României Creștine”, sunt oameni cari lucră împotriva Bisericii românești.

Cei doi doctori Pasailă și Șesan, cari numai cu numele figurează ca autori la articolul impriecinat, își retrag injuriile adresate dlui Iorga și-l roagă de iertare. Foarte creștinesc. Acuma rămâne adevăratul autor Drul Gherman, care persistă la aserțiunile făcute în articolul publicat. Credem că și d-sa nu ar persista, dacă anumite taine între d-sa și aventurierul Cernăianu nu i-ar ține gura încheșă. Dar aceasta nu e de nevoie, prea multă lume cinstită nu se îndoiește în adevărul stabilit de d. Iorga, și deci d. Iorga poate fi satisfăcut prin faptul acesta. D-sa a fost insultat, este și va mai fi de atâți alți ignorați cerbicoși, și ne pare bine că d. Iorga cu toate acestea nu a încetat nici când să propovăduiască la tot pasul și mai departe cuvântul adevărului, al cinstei și demnității omenești. Pentru Românii de bine din Bucovina ori ce vorbă din partea dlui Iorga, e o vorbă sfântă, e o lege, și nici când nu ni-s'a furigat în sufletul nostru o îndoială, convinși fiind că glasul său profetic se adevărește astăzi, mâne, mai târziu, ori mai curând, precum se vor dovedi și înscenările rușinoase ale pseudo martirilor dela „România Creștină”.

Cernăuți, 15 Dec. 1911.

Iluză.

Recomandăm în atenția On. public, magazinul de pian Heldenberg, Sibiu, str. Căminădiei 9, cel mai vechi și cel mai de încredere dintre magazinele existente din țară, care desface pianele renumitelor fabrici străine.

Scrisoarea unui universitar.

— Iarăș manifestele. —

La a treia ședință publică a soc. „Petru Maior” din Budapesta între alți oaspeți înalți cari.. au obosit ziua noaptea numai pentru promovarea intereselor noastre naționale, a participat și d. Goldiș. Sunt numai câteva zile de atunci și deja câțiva tineri dintre aceia cari nu razimă toată noaptea „stălpii cafenelilor”... umblă în ruptul capului cu o listă în mână pentru a stoarce subscrieri la o scrisoare deschisă contra iubitelui nostru poet O. Goga, din pricina articolului „Vorburi mari” din nrul 259 a. e., al „Tribunei”. Acești puțini tineri, cari umblă „să convingă” masa tinerimii despre „trădarea” Tribunei pe baza articolelor autorului „A murit un om” și „Copiii nimănui” nu se sfîșie a-ți reflecta că ești „margrist” și un „mărginit de tribunist” dacă nu voiești să te solidarizezi cu ei, dacă nu vezi „trădarea” în articolele marelui nostru măestru O. Goga.

Îți stă mintea în loc și cugeti după modestele tale puteri intelectuale, fie ele cât de „mărginite”, că oare unii dintre „marii noștri fruntași” cum pot să fie atât de orbiti de patimă, că după ce au adus zizania și în sânul poporului prin foaia partidului „Poporul Român”, acum vin să faci desbinare și între tinerime, și vin chiar în persoană, dacă așa cer împrejurările... Focul potolit între rândurile universitarilor români din capitală acum începe să reînvie, prin manifeste și scrisori de protestare etc.

Neobositul pioner al certurilor, d. V. Goldiș se vede că a „deschis foc” și pe linia aceasta. Ur mările dezastruoase alor astfel de desbinări în sânul tinerimii pe acești oameni nesocotiți puțini îi dor. E vorba doar să vadă lumea că tinerimea, viitoarea generație, nu e pentru principile marelui nostru cântăreț și sbicuiitor neînfricat al moravurilor bolnave înrădăcinate în societatea noastră românească, ci e mai curând pentru „acreditatul” conducător al tinerimii, Nyilvân și alții ca el, plămădiți din accișă fână a căror muncă pentru neam nu e numai „bărie umflată ocazională”...

Acești tineri cari cerșese subscrierile noastre — pentru o scrisoare deschisă contra iubitelui nostru poet O. Goga, ca ocon al articolului sus numit publicat în „Tribuna”, — își îndeplinesc cu zel chemarea de a „convinge”..., iar d. V. Goldiș se vede că nu a venit înzadar la Budapesta.

Intrucât le va succede să „convingă” acestor tineri uitați de sine se va vedea, însă în lucru e cert. Aici în capitală suntem aproape trei sute de universitari români; deci dacă din aceștia un număr relativ, bagatel a scrisis ael manifest, ael număr nu poate vorbi în numele întregii tinerimi, cum de obicei se uzază în astfel de manifeste fără vlagă, și se aruncă fraza: noi tinerimea română etc. Nu e adevărat. Acești tineri reprezintă numai un număr foarte restrâns, iar noi grosul tinerimii, cari încă am putea să subscriem zilnic câte un manifest chilometric, suntem de părerea că dacă un om debună credință eu ideii atât de bine cristalizate și cel mai înfocat naționalist al nostru, d. O. Goga, nu poate să vadă în „Tribuna” nici o „trădare”, atunci cum am putea o vedea noi. Noi suntem cei mai sinceri aderenți și admiratori ai scumpului nostru poet O. Goga precum și ai ideilor de primenire desflăurate de ziarul „Tribuna”.

O singură elipită deci să nu Vă îndoii Meestre! Increderea tinerimii e cu DVoastră și ceea tinerime nu reprezintă în Pesta pe tinerii „ce-și consumă toată energia în satisfacerea orgoliului național în stil cațaveneș” și nici nu-și petrece timpul în „localurile de trândăvie” din capitală, cum eu atâta înțelepciune zice mult recusitul corespondent dela „Românul” când Vă mână să căutați acolo „pe Cațavencii zilelor noastre”... ci această tinerime prin muncă e conștie de chemarea sa și pătrunsă de idealul ce urmăriți.

Budapesta, 18 Decembrie.

Chestiunea școlară in comit. Hunedoarei.

(Sfârșit).

Numai în Petroșeni numărul acelor care nu merg la școală se urea la sute. N'avem loc suficient, n'avem învățători în deajuns și așa vrînd-vrînd trebuie să tolerăm situația aceasta abnormală. Tot așa stăm cu Petrilele și cu Lupenii. Este de sperat însă, că'n viitorul apropiat va îndrepta guvernul și nevoile acestea. Deocamdată Petroșenii așa s'au ajutat, că au ridicat o școală comunală cu 4 puteri didactice, care școală are până acuma peste 200 de elevi.

Pentru tinerii eșiți din școala de repetiție, organizăm societăți pentru tineri. Înainte cu 5 ani am primit 10, acuma sunt 28. Alceă numărul lor este aproape întregit. Asociațiile acestea, cari funcționează intensiv, pot produce rezultate uimicătoare. O bună parte a tinerilor părăsesc cercetarea birurilor, jocul cărților și bencheturile. În comunele acele, unde este societate de tineri, domnește pace, tinerii convin de mai multe ori pe săptămână în localitatea școlii de stat, se îndolemicesc cu cetitul, cu jocuri sociale, reprezentațiuni teatrale, cu ascultarea prelegerilor și a conferințelor. Într'adevăr abia se poate recomanda în destul formarea astorfel de tovărășii. Sunt însemnate și din punct de vedere național, pentru că băieții crescute până la 21 ani în spirit unguresc, se întărește în sufletul lor iubirea de patrie. Trebuie să amintesc, că nu se atinge nici un fel de religiozitate de naționalitate lor, pe când limba și cultura maghiară în măsură mare le poate fi de folos atât în viața militară cât și civilă. Convingerea și modul de gândire a tinerilor pătrunde și'n familie, pe care o nobilităză patriotismul nobil și experiențele lumii adevărat morale. Pe astfel de locuri și-au perdat agitatorii terenul!

Mulți din comitat obiectionează, că-i pagubă pentru stat a spesa atâta pentru școale, fiindcă nu e folos în trage după ele. Școalele de stat nu maghiarizează ci cresc numai dușmani. De neamurate ori, am luat lupta încontra astorfel de convingeri. Și acum trebuie să apar cu energie reputațiunea școalelor de stat. Înainte de toate trebuie să fim în curat că în ce constă propriu zis scopul de maghiarizare al școlii de stat? Dacă ar fi acela ca din elevii valahi înscriși la școalele de stat, să fermăm unguri curat, atunci recunosc, că școala de stat nu-și îndeplinește chemarea și nici nu și-o va îndeplini-o nici odată. Dar trebuie să știm, că scopul acesta nici pe departe nu-l putem stabili. În decurs de 6—9 ani nici eu poteam eiopli din copiii satelor românești unguri, căi tendința aceasta s'ar lovi nu numai de deosebirea de rasă, ci și de religiozitate, de tradiții, obiceiuri, etnografie, casă părintească, greutateți limbice ș. a.

Școala de stat în regiunile locuite de naționalități are un scop dublu: primul, ca să crească copii și poporul în credința către statul ungar, al doilea în ea, ca popoarele nemaghiare să fie cetățeni conștienți ai statului; al doilea ca locuitorii în însuși interese lor binechibzuit să-și însușească limba statului, limba maghiară.

Amândouă problemele sunt grele. Pe un popor de care de fapt numai dela transacțiune înocare ne îngrigim, și care nu-i pătruns de glorioarele tradiții naționale ungurești, al cărui suflet e mai curînd cuprins de tradițiile unui Horea și de unui Cloșca, pe acel popor să-l atragi de azi pe mâine în cereul magic al istoriei maghiare, și să faci sclavul acțiunilor maghiare — aceasta este o muncă aproape supraomenească. Totuși a-lă am ajuns în acest scurt timp, că în acele comune, în care funcționează școală de stat, conștiența poporului intră pe încetul în ideea poporului maghiar, o privește cu ochi buni și se simte bine intrînsa și printrînsa. Că ideea fidelității către stat încă plâpândă și subredă, asta nu ne mire, deoarece ea e de o proveniență nouă.

Școalele de stat au arătat rezultate frumoase și de neamurate ori în ce privește însușirea limbii maghiare, ori cât s'ar nizu unii închizându-și ochii, a nu o recunoaște aceasta. Spre combaterea acestora declar, bazat pe date oficiale, că în co-

munele acelea, unde este școală de stat în general luat, înainte cu 25 de ani 11.79% din populație au știut vorbi ungurește. Astăzi tot în comunele acelea — iar în general vorbind, — 69.55% din locuitorii dela 6—15 ani, 45.91%, din locuitorii de peste 16 ani vorbesc mult puțin bine limba maghiară. Cifrele vorbesc ele nu pot fi combătute.

Poftiți numai într'o astfel de comună, unde de mai înainte este școală de stat, în limba maghiară te poți înțelege destul de bine. Așadar școala de stat și pe terenul acesta își împlineste chemarea conștiențios și cu succes, pentru care învățătorimea merită mulțămite și recunoștința tuturor. Durere, retribuția lor materială nu stă în proporție cu prevederea lor materială, cu truda lor nespusă, cu munca și cu chemarea lor grea și însemnată.

Nu-i mirare, căci doară ei funcționează liniștit, fără zgomot. Publicul nici nu bănuiește ce greutateți întâmpină ei în activitatea lor, și de aceea nici nu-i stă într'ajutor. Dar să sperăm în viitorul apropiat care va aduce și fructul muncii lor nobile.

Am lăsat ca despre noi înșine să vorbesc mai pe urmă. Acel mehanism puternic, a cărui părți le spusei mai sus, mehanismul instrucției populare, îl cârmuiește și-l conduce inspectoratul. Acest oficiu este împreunat cu multe gânduri, griji și muncă pretinde mult tact și precauțiune. Căci doar ne preocupăm cu sufletul oamenilor; pe acela vroim să-l transformăm și să-l înlănțuim de patrie cu cătuși neînfrante.

Mii de interese individuale, religioase și naționale stau în calea conducerii și nu-i lueru ușor să le înecăm și să treci cu înțelepciune peste ele.

În decursul celor 5 ani m'am nizu să-mi dezvolt activitatea atât în direcțiune negativă cât și pozitivă. Scopul în direcția negativă mi-a fost, ca școalele rele să le sistez, învățătorii necorespunzători să-i opresc dela ocupații, cari nu erau compatibile cu ei. Aceasta mi-a reușit așa zicând pe deplin. Direcția pozitivă se referește la edificări. În locul școlii dărimate, am fost necesitat să înființez instituțiuni nouă. Și acolo, unde nici-odată n'au pătruns razele culturii, a trebuit să facem școli. Că într'u cât mi-a succes realizarea acestui scop am arătat mai sus. Că acest progres ar fi putut fi mai repede și rezultatul mai mare, o recunosc. Dar mă mângâie conștiința, că am întreprins toate mijloacele disponibile și cu ajutorul lor am făcut atâta cât a fost cu putință să fac.

E firesc că la săvârșirea acestei munci, am avut noroc de mai mulți colaboratori, căroră și eu aceasta ocaziune le exprim mulțămite și recunoștință pentru ostentala lor desinteresată și statornică. Fiindcă părțile Zarandului se cârmuiau cam greu la propunerea mea ministrul Apponyi a organizat în Brad o misiune specială de inspectorat, în fruntea căreia stă un inspector regese, lângă care a pus un subinspector și un cancelist. La inspectoratul regese din comitatul Hunedoarei mai sunt 2 subinspectorii, un notar, 2 învățători angajați și un diurnist. Cu 5 ani înainte de aceasta personalul de oficiu al inspectoratului, a-fără de sef, a constat din 2 subinspectorii, dintr'un notar și dintr'un diurnist, laolaltă 5 membrii. Astăzi împreună cu personalul exmisiunii din Brad, 10 funcționari conduc afacerile instrucțiunii populare din comitat, așa dar numărul personalului s'a îndoit. Ambele inspectorate servesc cu ambiție și însuflețire cauza învățământului popular, după cum dovedese rezultatele de până acuma.

Prin aceasta am schițat pe scurt acei 5 ani, pe cari soarta mi-a dat să-i petrec în comitatul Hunedoarei. Cu multe lupte, multe decepțiuni, dar și cu multe bucurii au fost presărați acești 5 ani. Dar pentru aceea în general sunt satisfăcut și mi-ar cauza o mai mare plăcere, dacă peste 5 ani ași putea să raportez publicului mare despre rezultate și mai mari și mai numeroase."

x In atenția instituțiilor de binefacere Fabrica de ghete „Moskovits” societate pe acții recomandă spre distribuire — ghete de copii, băieți și fete — fabricație proprie. Ghetele sunt făcute din materialul cel mai tare și curat, prețurile fabuloase de ieftine. Comandele se pot face acum adresându-se la filiala din strada Szabadság-tér 18.

Nyilt levél

Dr. Nyilván Áurél ügyvéd urhoz *).

Mélyen tisztelt barátom!

Megengeded-e hogy még mindig barátnak szólítsalak? Ha tölem, ezen râm nézve hízegő jogot, megtagadnád, előre is bocsánatot kérek, és sértő kifejezést vissza vonni kész vagyok. Több éve már ismerjük egymást. Gyakran el-élesvegtünk nemzetünk politikai, szociális és kulturális nagy és apró problémáiról, sőt némelykor egész éjszakákat is elvitakoztunk. Ilyenkor vallottad be nekem, hogy román könyveket, folyóiratokat és újságokat nem szoktál olvasni, sőt hogy minden, ami román nyelven van írva, tégedet nem érdekkel és néked teljesen közömbös. Bevallottad, hogy nemzeti kötelességérzetből előfizetője vagy ugyan több román lapnak, de legtöbbször a címredre érkezett lap példányok felbontatlanul a papirkosaradba vándorolnak. Ezért vagyok bátor, ezen szokatlan módon, magyar nyelvben hozzád fordulni, remélve, hogy ekkép talán sikerülni fog érdeklődésedet fölkelteni.

Megvallom őszintén, hogy az évek során, mióta ismerlek rokonszenvon irántad mindig állandó volt, sőt növekedett. Ott fent az annyira exponált szatmári vidéken egy őrszemlet láttam bened. Kétrendbeli választáson a nagysomkuti körületben dr. Vaida Sándor érdekében szép és kitartó harcot harcoltál, és nem átalom megvallani hogy midőn nekünk hősies erőfeszítéseidet egész estéken át esetelted, én és több barátom bámulatot éreztünk irántad.

Midőn azonban ezen év tavaszán Budapestben találkoztunk, egy fájdalmas érzülettel kellett tőled elválnom. Erősen kifakadtál a „Tribuna” irányja ellen és különösen Goga Oktavián szeretett barátunkat kimélet nélkül támadtad előttem és Duma János barátom előtt.

— Goga, ezeket mondottad körülbelül, nem csak politikailag, de irodalmilag is erősen tulbecsült személyiség. Versei nem emelkednek túl bármely hazafias magyar fűzfapóéta versei nivóján. A magyaroknál minden vidéki városban találhatsz legalább egy ilyen helyi nagyságot mint Goga. Verseik a vidéki magyar lapok és lapocskák vasárnapi tárcarovatát ékesítik, a jámbor civisek hazafias érzelmeinek épületére.

Ezen kijelentésed után szerettem volna véleményed irodalmunk többi kitünőségéről is hallani. Ha neked Goga versei annyira jelentéktelneknek, erőtléneknek és közepszerűeknek látszanak, azt lehetne föltenni, hogy talán irodalmunk más nagyságai iránt viselkedsz különös kultuszal. Talán *Eminescu* márványba faragott verseit, érzelmeinek mélyességét, filozofikus gondolatainak magas röptét, *Vlahutá* bensőségteljes érzelmeit, pszikologikus felfogását vagy *Delavrancea* szindus, plasztikus stílusát, gazdag keloties fantáziáját, talán *Iosif* diszkrét hangjait, tőkéletos formáját, vagy *Anghel* szubtilis és gyöngéd költészetét többre becülöd, mint Goga művészetét? Vagy talán régebbi költőinket *Alexandri* könnyedségét, hazafias lendületét kedveled, *Bolintianu* balladait olvasod szivosebben, mint a mi erdélyi költőnkét?

Nem esodálnám ha, Zamfirescu, Densusianu és Isaac urak mellé sczakoznál kik Goga költészetében egy földbérő durva és bárdolatlan hangját hallani vélük. Sőt természetesnek találnám hogy pártfegyelomból, mint nemzeti pártunk őszinte híve, a „Románul”, irodalmi nézeteivel is szolidaritást vállalj.

Mindezt lehetett volna föltenni és föltchettem volna egy emberről aki éppen Gogáról és csakis róla, oly sujtó ítéletet ily határozott hangon hirdet. De, tisztelt barátom, (föltéve hogy megengeded ezen jelzöt...) egy bizonyos finom tapintat tartott engemet vissza minde ezen kérdésektől. Hisz jól tudtam, hogy ha ezen többi írónkról kértom volna kritikai véleményed, kínos zavarba

* Dupăce d. Goldis a mărturisit în sfârșit, adevărul ajutorat mult de îndemnurile noastre binevoitoare, că dsa este autorul articolului unguresc scris pentru contele Tisza și după ce d. Goldis cu toate aceste este membru în comitetul nostru național și director al ziarului autorizat al partidului nostru, ne folosim de acest caz de precedentă și dăm publicității scrisoarea de sus. D. Goldis a voit să lămurească și să convingă pe Tisza în limba lui, noi voim să-l convingem pe d. Nyilván și alți frunțași de acest soi, cari au preferință pentru limba lui Árpád. N. R.

sodortalak volna, mivel Gogán kívül, *egyellen élő vagy holt írónknak műveit sem ismered.* (Goga verseit is esupa kíváncsiságból olvastad, régebbi vallomásod szerint).

Mindezt nem azon célból jegyzem föl, hogy talán kompromittáljalak, távolról sem.

Hisz nevetséges volna valakit oly váddal kompromittálni akarni, melyből ő és környezete, sőt ha a „Románul”-nak hinni szabad, közvéleményünk tulnyomó része, erényt és dicsőséget kovácsol és mellyel talán ellenkezőleg a politikai szereplésre rátermettséget bizonyít; ellenben ezen felfogás szerint az irodalmi talentum, a versek és novel-lák „elkövetése” mindenkorra egyenesen kizár mindon hivatottságot a politikai véleményadásra (mint például Gogánál). No meg aztán vigaszt találhatasz azon tudatban is, hogy tisztelt nemzeti komiték sorában sem tultongó azon tagok száma kik irodalmunk bizonyos fokú ismeretével is dicsékeszenek. (Kivétel pl. Vaida Sándor, képviselő ur, ki ezelőtt pár évvel Schiller *Wilhelm Tell*-jének egy fordítását kezdte közzétenni, de félbeszakította. Talán mert egyik „edzett ifju” uságrónk ezért dicsérni merete... És talán azért is, hogy sértett politikai elveidnek intranzigenciáját kiengesztelje és barátságodat megőrizhesse).

Tobát nem kompromittálni, hanem egy kis felvilágosítást kérni akarok tőled. Mert ime mit mondottál ezelőtt pár héttel a színvonaljai népgyűlésen. Nem elégedttél meg azon szép sikerrel hogy, minket *tribunistákat*, támadjál (mely támadást lesütött fejjel fogadtuk), hanem a „Románul”-ban közzétett szöveg szerint beszédedben ismételted is felszólítottad népünket, hogy *ragaszkodjon nyelvéhez, szeresse és művelje kulturáját, igen a román kulturát.*

Már most, tisztelt barátom, engedj meg egy kérdést. Hogyan egyezteted össze beszéded ezen részét főntebb ismertettél felfogásoddal a román kulturát és irodalmat illetőleg. Hogyan magyarázható hogy kint a fórumon népünket felszólított hogy szeresse, művelje nemzeti kulturánkat, míg a kávéházi asztal mellett, bizalmas beszélgetésben, elismered hogy ezen nemzeti kulturát annyira megveted, hogy (egy kivételével) költőink, írónk, gondolkodóink műveit nem tartotad érdemesnek megismerni, hogy továbbá azon egyetlen költőt is, kinek verseit véletlen elolvastad, nem tartod különbnek bármely magyar hazafias fűzfapoétánál? Hogyan dicsérheted a nép előtt nyelvünk zengzetességét, midőn tenmagad makacsul ragaszkodsz romlott*) tájzsolásodhoz és affektációnak hirdeted a helyes irodalmi nyelvünk használatát? És hogyan szólíthatod fel népünket politikai és szépirodalmi lapjaink olvasására, midőn magad sem talárod érdemesnek azokat felbontani, habár megrendeled? Kérdezem: *melyik tulajdonképeni meggyőződésed kulturánkról, irodalmunkról, költőinkről, hírlapirodalmunkról, nyelvünkéről, az-e a melyet bizalmas beszélgetésekben vallood, vagy az-e a melyet népgyűléseken fenhangan hirdeted?* És ha a mint én hiszem és tudom, kettő közül az előbbi a te való hited, kérdem, mily meggyőződéssel hirdeted mégis a népnek hogy nemzeti kulturája a leghathatósabb védője, mentője és üdvözítője a mindinkább fenyegető magyarosítás ellen? A meggyőződés mely hangján hirdeted a népnek hogy: olvassátok Alecsandrit, Bolintinianut, Creangut, Inspiresent és implicit Gogát is, midőn magad is belső fórumodban azt mondod magadnak hogy ezek egy alsóbbrendű, selejtes irodalomnak a képviselői, kik még egy másodrendű nép irodalmában is, mint milyen a magyar, csak a vidéki fűzfapoéták szomiru jelentőségét bírnák maguknak kivívni? És elképzelem milyen zavarba jöttél volna, ha szónoklatod folyamán valaki hirtelen megszakitva szemedre lobbantotta volna, hogy nem ez a te meggyőződésed; még ha ez az alkatatlan valaki egy parasztzubbonyba bujtatot rosszmájú tribunista is lett volna.

Talán azt fogod felelni hogy: *piu fraus*, az ügy érdekében elkövetett jámbor hazugság. Igaz, hogy egy politikai harcban elképzelhető olyan helyzet midőn ilyen jámbor hazugságokra szorulhatunk. Az ilyen hazugságoknak is van azonban egy határa. Mindent szabad hazudni, csak magára a harc alapelveire és a saját meggyőződésére nézve talán mégsem engedhető meg a hazugság. Mert

*) Tudom ugyan hogy a nyelvtudomány egy tájzsolást sem tart „romlott”-nak, hanem azoknak mindegyikét a nyelv természetes fejlődése eredményének ismeri el. Deára annak a szatmári tájzsolásunk a legelkövesodottabb és legkevésbé esztetikus és tiszta.

hisz akkor joggal kérdezhethet valaki, hogy miért is harsolsz egy olyan nép nyelvén, kulturájának és külön lényegének fentartásáért, melyet nem tartasz értékesnek és tehát fentartásra érdemesnek? Hisz akkor épp oly meggyőződéssel harsolhatnál a betokud, a zolus nép, vagy a pápuások fentartásáért, mivel azoknak is kulturképességéről ugyanabban a mértékben lehetsz meggyőződve mint saját népedről?

Látod tehát milyen szomorú következményei vannak azon félszeg és esonka lelkületnek, melyet az idegen kultura uralma és a saját kultura megvetése teremnt nálunk, intelligenciánk egy részében és különösen politikai vezérfeleink között. Mert mindezt nem azért tartottam szeméid elé, hogy a te egyéni pszichológiádat, hanem hogy intelligenciánk egy tetemes részének pszichológiáját megvilágítsam, melynek te csak egy tagja vagy. Általad őket próbáltam jellemezni. Nem csak kedvéért, hanem az ök kedvéért is magyarul írtam meg ezen leveletem, mivel tudom hogy az idomitalan és magyartalan magyar prózát is szivosebben olvassák mint írónknak legklasszikusabb román prózáját. És ha ök nem, legalább az utókor, fogja ezen levélből valamikor megérteni Goga és a körülötte csoportosult ifjuság harcát mai vezéreink ellen.

Fogadd, tisztelt barátom, stb.

Poiana-Sărată, (Sósmező), 1911 November hó 24-én.

Gheorghe Popp.

Pertractarea de înaltă trădare a foii „Tribuna” înaintea tribunalului național ceta „Jägerhorn”.

— Raport special — întăzriat — al trimisului nostru. —

Azi s'a ținut pertractarea de înaltă trădare de neam și „Jaesa majestatis” în contra comitetului partidului național înaintea tribunalului martial dela „Jägerhorn”.

Tribunalul s'a format în modul următor: Președinte: Mihályi Tivadar; procuror de stat: Aranyis László; referent: Aranyis László; jude: Aranyis László.

Băncile rezervate pentru public au fost ocupate de partidul național. Presa națională a fost reprezentată prin Dr. Branisea, care avea ca semn distinctiv un „Drapel” legat de o rudă în trei colori.

La orele 9 președintele deschide ședința.

Președ. Mihályi (cu cel dela Cluj): Onorat tribunal! Azi se va pertracta cauza de înaltă trădare a „Tribunei” comisă față de comitetul național organizat după planurile dlui fiscal Suci, dela Arad.

Constat că toți cei interesați în cauză au fost citați după preșerisele codului martial. Din partidul național au fost invitați toți aceia, despre cari eram convins, că vor adera. Acuzatul — „Tribuna”, nu s'a prezentat deși cei din jurul „Tribunei” au fost chemați. Pentru lămurirea chestiei — notez, că sub „Jurul Tribunei” înțelegem pe acei aderenți ai noștri, cari au locuita în „Jurul Tribunei”. — Deși știam, că d. Nicolae Onen e în contra partidului, l'am invitat, fiindcă știam că se află în străinătate și așa nu se va putea prezenta.

Și ca să ilustrez, că ce membri luminați și prevăzători are comitetul național, Vă comunic că mulți membri au aderat în scris la hotărârile ce le vom aduce, căci un cap luminat prevede ce se va hotări. (Metod intuitiv al dlui Goldis).

Și acum onorat tribunal, deoarece acuzatul nu s'a prezentat, — și deoarece eu, ca președinte corect și imparțial, nu știu despre ce este vorba, predau cuvântul dlui procuror Aranyis, care singur știe tot materialul pertractării fiind adunat anterior în sala dela „Vas”.

Procuror Aranyis: Onorat tribunal martial! Deși noi n'am făcut nimănu nimic, (tot partidul erupe în strigăte de „asa este!”) totuși o seamă de băieți dela „Tribuna” s'a ridicat în contra noastră acuzându-ne, că nu facem nimic. Și oare ce este mai de proferit să faci ori să nu faci? Preferă tinerii oțelii dela „Tribuna” să le spargem capetele cu un ciomag ori să nu le spargem? Desigur: să nu le spargem: de unde urmează, că totdeauna e mai corectă neactivitatea decât o acțiune fără sorți de izbândă. Ori întrebați pe d. Birăntiu, că nu a fost mai bine pentru el, că nu i-am făcut nimic, decât dacă îi făceam? Onorat tribunal! Acești băieți nesocotiți ne-au acuzat în tot modl posibil, ne-au eintit cu diferite epitețe, pe cari nu le reproduc, căci, eventual, auzindu-le veți crede că sunt adevărate.

Acești băieți necoțiți zic, că ei lucră în interesul neamului, iar pe de altă parte pe toate căile lucră în contra noastră, cari reprezentăm neamul. Și oare se poate numi sprijin din partea „Tribunei”, că în termen de 3 ani nu a luat nici o notiță despre faptele săvârșite de comitetul național? Și câte am făcut? Întrub a publicat „Tribuna” numai un singur șir despre faptele naționale a marilor bărbați ai neamului: d. e. Balta, Grozda și alți lueferi ai comitetului, cari astfel au rămas în întuneric? Nu, nici o literă, nu! Și apoi cum să-l cunoască lumea? Acești tineri au mers cu cutezanța lor până acolo, că pentru a ne intimida

s'au botezat la „Hotel Brote” tineri oțelii. Ba au men și mai departe! În Sibiu și-au scos chiar și Spada în contra noastră. Ba auzind, că eu, ca procuror voi păși în contra lor, m'au infricat încât n'am cutezat să ies din casă și ca să scap de ei; am dat ordin servitorului să le spună, că nu sunt acasă. S'au aliat apoi cu dumani nostri Mangra etc. Și când noi voiam să ne apărăm în contra lui, ne-au sedus prin articolul: „A murit un om”, pe care cetindu-l credeam că intrădăvăra mort și nu am mai făcut nimic în contra lui. Pe Dr. Maniu așa l'au infricat încât nu a cutezat să si publice un articol în „Lupta”, ci a fost silit să-l publice în „Foaia politică” din Blaj, care însă nici până azi n'a aparut. Noroc am avut cu „Gazeta Transilvaniei”, care presimțind, că va apărea în „Foaia politică” a luat notă despre el.

Iar când noi am publicat, că unii membri ai partidului au aderat în scris la hotărârile ce le vom aduce, băietelul Tavi a plecat la Edinburgh și de acolo a îndreptat în contra noastră tunul „Mons Meg” ceea ce a avut drept urmare, că păriutele Moța a fost săltă să dea o declarație, că el nu a aderat. Onorat tribunal! Din toate aceste rețese, că foaia „Tribuna” a încălcat disciplina de partid, a tradat neamul român și a comit „Jaesa majestatis” în contra comitetului național.

Am onoare a vă prezenta sentința, pe care am dus-o gata dela „Hotel Vas”. Vă rog să o primiți, căi la caz contrar eu voi abziece.

Tribunalul se retrage și după o desbatere înfocată și temeinică de o jumătate secundă președintele anunță următoarea sentință:

1. Să se ia capul „Tribunei” și să se dea ziarului plănuit, care are lipsă de el.

2. Ajutorul dat de comitetul național „Tribunei” se reduce dela 000000 la 000.

3. Toți scriitorii dela „Tribuna” vor fi inferați pe ceafa stângă cu inscripția: „Trădător”, ca astfel toată suflarea românească să se ferească de ei.

4. Se va înființa cu sediul în Arad un ziar național „Veteranul”, care însă înainte de a apărea se va muta la Cluj, unde e clinică și în caz de lipsă va avea ajutor medical.

5. În redacția „Veteranului” se va înființa un mare observator astronomic sub direcțiunea șolomonarului național din Geoagiu. Observatorul va fi provăzut cu un ochian „Long Tom” care va mări 1:100.000. Directorul e obligat a se îngriji, ca prin acest „Long Tom” zina-noaptea să se descopere toate mișcările comitetului național și a se raporta șef-redactorului.

6. Materialul descoperit de observator se va publica în versuri hexametrice prin șef-redactorul Goldis.

7. Toți „tinerii oțelii” se vor trimite la turnătorie de fier din Anghia unde se vor fierbe în cupatoare până se va topi oțelul de pe ei. Acest oțel se va folosi pentru obducerea membrilor comitetului național, ca să n'au mai poată fi vulnerați de tinerii desoțelii (?)

Recurs nu se poate face!

Naso & co.

INFORMAȚII.

ARAD, 18 Decembrie n. 1911.

— Aniversare. Măne se împlinesște un an de când comitetul nostru național a adus, în urma intrigilor și calomniilor unor oameni orbii de patimă și mânați de interese personale, acel vesălu „concluz” prin care „Tribuna” era frustrată de dreptul ei legitim de a se numi și a fi organ al partidului nostru național. Măne se împlinesște un an de când ziarul nostru și oamenii grupați în jurul lui au stat în bătaia celor mai culezate tentative de nimicire morală și națională.

A fost anul acesta un an de sbucium, nu nu mai pentru noi cei cari am respins cu ultima energie brațul sugrumător ce s'a întins asupra noastră, ci și pentru întregă societatea românească, care în cea mai mare parte a ei a înțeles că prin nimicirea ziarului nostru s'ar nimici nu numai un organ viu de propagandă națională dar și un curent fericit de regenerare a vieții noastre politice și culturale.

Un an de zile, pe lângă apărarea existenței noastre alacată într'un mod atât de urât, zi de zi am arătat ranele vieții noastre politice și culturale, căci, împotriva tuturor răstălmăcirilor de reacredință, noi am crezut și credem și acum că numai în chipul acesta se poate înfăptui un progres în luptele noastre naționale. Am fost poate uneori prea severi în judecățile noastre asupra oamenilor și faptelor cari au căzut sub raza discațiilor noastre, am fost însă totdeauna călăuziți de cel mai curat naționalism, ca niște membri ai partidului național, cari suntem, ori vrea cineva, ori nu.

Paginile ziarului nostru sunt deschise pentru ori și cine, iar cetitorii noștri, împreună cu orice om de omenie, știu că în ele noi ne-am colorat în fiecare zi, ca într'o carte sfântă, toate credințele noastre, izvorite din dragostea noastră de neam și din simțul de datorie ce avem față de nevoile poporului nostru.

Un an de luptă! Luptă cu recredință și lipsa de înțelegere, din care noi am ieșit biruitori prin votul obștesc al cetitorilor noștri, cari ne-au înțeles și nu ne-au părăsit. Bizuiți pe acest fapt noi mergem mai departe sănătoși și siguri de izbânda definitivă a adevărului pe care îl slujim.

— *Din cauza sfintei sărbători de mâne „Tri-buna” va apărea numai Miercuri noaptea.*

— **Dela Academia română.** Din București primim știrea că Academia română a ținut Vineri la orele 2 d. a. ședința publică sub președinția dlui I. Negruzzi.

Eran prezenți d-na Zoe Sturza precum și academicienii: Dr. Istrate, Antipa, N. Iorga, D. Onciul, Bogdan, Hepites, Poni, Sp. Haret Dr. Babeș și general Crăiniceanu.

D. Sp. Haret a spus că Marți 29 c. s'a observat un fenomen luminos pe cer. Intervine pe lângă Academie să ia informații dela diferiți particulari cari au observat fenomenul și să-i roage să dea o descriere cât mai amănunțită asupra lui.

D. D. A. Sturza și-a dezvoltat apoi a VII-a parte a comunicării sale asupra însemnătății divanurilor ad-hoc din Iași și București în istoria renașterii României.

D-na cetește mai multe documente relativ la cămăcămia din Valahia a domnilor Emanuel Băleanu, Ion Mann, I. Filipescu. Arată certurile între cămăcămii precum și intervențiile lor la Constantinopol. Vorbește despre unire arătând fazele prin cari a trecut până să se înfăptuiască.

D. Sturza spune că renașterea României se datorește faptelor marelui generațiunii dela 1858.

Ultima parte a comunicării bătrânului om de stat a fost consacrată influenței precumpănitoare a adunării electivă din București.

Ședința academiei s'a terminat la orele 4 d. a.

Uniforma din Suceavă. *Primim următoarele: Societatea academică „Junimea”, întrunită în adunarea din 15 Decembrie 1911, protestează un-nim și cu toată energia contra înlocuirii costumului național cu uniforma internațională la liceul gr. or. din Suceava și exprimă sentimentele ei de căldură și indignare față de inițiatorii uniformei!*
Societ. acad. „Junimea”.

— **Iosif și Gârleanu la Regina Elisaveta.** Din București ni-se scrie: Sâmbătă la orele 11 au fost invitați la palat de M. S. Regina prezidentă de onoare a „Societății Scriitorilor români”, dl. Gârleanu directorul Teatrului Național din Craiova și președintele activ al Societății scriitorilor români, și poetul St. O. Iosif.

D. Em. Gârleanu a prezintat M. S. Reginei actele societății iar poetul St. O. Iosif a citit traducere românească frumoasă lucrare în engleză a M. Sale, intitulată: Paturi, și schița d-rei reginei, intitulată: „Doamne milueștene.”

— **Statua lui Cuza-Vodă.** Din Iași primim știrea că statua lui Cuza-Vodă va fi definitiv terminată cel mai târziu la 14 Decembrie c.

Marele sculptor Romanelli va sosi pe la 12 Decembrie pentru ași spune ultimul cuvânt, înainte de definitivă așezare a statuei.

— **Un atentat contra lui Lloyd George.** Sugerele engleze au pornit o agitație foarte intensă în interesul votului feminin, mai ales delă guvernul a luat hotărârea de a realiza acest vot, la caz că el va fi primit și de casa de jos. În scopul acesta sufragetele din Londra au început pentru ieri o adunare la care au invitat pe ministrul Lloyd George și Eduard Grey despre care știau că sunt aderenți ai votului feminin. Amândoi miniștri au vorbit fiind aclamați cu multă căldură. La cășire au fost petrecuți de o asistență, aci însă un grup — probabil in-

conștient de cele întâmplate — a început să huiduie. Un bărbat a aruncat în obrazul ministrului Lloyd o cutie de sardele rânindu-l grav la ochiul stâng și despicându-i buza de sus. Atentatorul a fost prins și arestat.

— **Hymen.** Dșoara Victoria Alexa și d. George Narița din Vidra de sus, anuță prietinelor și cunoscuților celebrarea cununiei lor.

— **Cehan...** Din București primim următoarele rînduri:

Domnule redactor, Toate manuscrisele și corespondențele mele se află în bagajul ce încă nu mi-a sosit acasă, deși acest bagaj a fost expediat cu mare înțelepciune.

Imediat ce mi va sosi bagajul, vă voi trimite scrisoarea lui Cehan.

Probabil că acest tânăr a uitat ce mi-a scris, ori se bizue pe obiceiul meu, știut de dânsul, de a nimici diversele corespondențe. De altfel acest tânăr e capabil să și vîndă cea mai mare prietenie ce spune că mi păstra, fără ca eu să fi știut. De aceea sunt sigur că Cehan a fost c u m p ă r a t pentru a doua oară de marele comerciant al sentimentelor naționale, Vasile Goldiș. Dar e păcat. A risipit de astădată bani pe marfă proastă: Cehan nu contează pe piața opiniei publice. —

Al. Vernescu.

— **Sosirea deputatului Carerre la Roma.** Din Roma se telegrafiază: Deputatul Carerre colaborator la ziarul „Temps” care acum două săptămâni a fost rănit la Tripolis, a sosit aci azi.

Pe drum, spre Neapole, a fost proclamat cetățean de onoare al orașului. Trenul a sosit cu întârziere, de oarece s'a oprit aproape la fiecare stație, unde poporul italian l'a primit cu ovățiuni.

În gara din Roma l'au așteptat peste 100,000 Italiani. Aglomerația era atât de mare încât s'au întâmplat mai multe accidente. Mulți cetățeni au leșinat. Poporul a cântat Marsileza și mai multe cântece italiene patriotice.

În urmă Carerre s'a dus cu automobilul la hotel, unde a rostit un discurs din balcon.

Între altele a spus că onoarea cu care a fost primit, se atribue dragostei poporului italian față de Franța.

— **Atentat contra împăratului Wilhelm.** Cu ocazia ultimei călătorii a împăratului Wilhelm prin Silesia, s'a găsit un cartuș de dinamită pe șinele liniei secundare în apropiere de Neueck, fapt care l'a determinat pe împăratul Wilhelm să-și continue călătoria cu automobilul. Anecheta a stabilit că anarhiștii ce se află printre muncitorii mineri din Silesia plănuiseră un atentat împotriva împăratului.

— **Febra tifoidă la Cluj.** Din Cluj se anuță: Numărul bolnavilor de febră tifoidă crește din zi în zi. Bonavi sunt până acum 150 de persoane. Decese nouă: în spitalul militar trei, iar la clinică două. Luându-se sub examinare bacterologică apa dintr'un apeduct s'a constatat că este inficiată de bacterii de febră tifoidă. Acelaș rezultat l'a comunicat și secția sanitară a ministerului de război, unde se trimisese spre examinare apă din acelaș puț, din partea comădei militare.

Pentru împiedecarea noilor cazuri de boală, consiliul comunal a luat toate măsurile.

— **Monna Lisa.** Din Bern se anuță: Agenția telegrafică elvețiană a primit o telegramă, prin care i-se comunică că oficiul vamal din Portarrier ar fi dat peste tabloul dispărut Monna Lisa într'o ladă adresată firmei Tause. Poliția la intervenția oficiului vamal a secuestrat lada.

O altă telegramă anuță: Prefectul poliției a constatat că tabloul nu este identic cu cel furat din Louvre. Reprezintă acelaș chip al Giocondei dar are dimensiuni mult mai mici. Se crede că

acest tablou este furat din galeria din Florența. Se fac cercetări.

— **Noul roman al contesei Montignoso.** Ziarele franceze aduc știrea că fosta soție a moștenitorului de tron al Saxoniei principesa Luiza care înainte cu câțiva ani a fugit cu medietorul copiilor săi, mai în urmă s'a cununat cu un artist de care s'a divorțat, — începe un nou roman al vieții sale. S'a îndrăgostit într'un cântăreț de stradă din Bruxelles, pe care l'a ridicat la dânsa, trăind împreună. Contesa locuiește într'un hotel de a doua mână sub numele de contesa Isette.

— **Dela societatea meseriașilor din Blaj.** Cetim în „Unirea”: Duminecă în 10 Decembrie a avut loc a patra conferință pentru meseriași. În fața unei numeroase asistențe a vorbit d. profesor Petru Suciu despre organizarea igienică socială a orașului München. D-na ni-a comunicat prețioase date — culese prin propria-i experiență — privitor la felul cum sunt organizați Nemții din capitala Bavariei. Îndeosebi a insistat asupra jertfelor, ce le aduc locuitorii Münchenului pentru salubritatea publică, pentru școală și cultură.

Tabloul ce ni-a făcut credem, că va stârni și în inimile oamenilor noștri gânduri mai bune și îndemnuri cum să ne organizăm și noi pentru o viață mai rodnică. Conferințiarul a fost urmărit cu multă atențiune și răsplătit cu călduroase aplause.

A declamat sodalul negustor I. Ilieșanu poezia „Umbra lui Mircea” la Cozia — de Bolintineanu; iar dșoara Victoria Cristian „Cântecul fusului” de G. Coșbuc. Dșoara Cristian se prezintă ca o bună declamatoare.

Duminecă în 17 Decembrie la orele 5 d. a. va vorbi d. profesor Traian German din domeniul fizicii.

— **Moartă în vârstă de 110 ani.** Într'un sătuleț de lângă Győr a murit zilele aceste o bătrână în vârstă de 110 ani. Răposata a fost pe vremuri camorieră la familia domnitoare de Habsburg, unde bărbatul ei era valetul moștenitorului Rudolf. Dânsa făcea parte din generația aceea de oameni cari au văzut pe Napoleon. Era fată mică când Napoleon venise la Viena, în castelul dela Schönbrunn. Văzându-o alergând prin curte — părinții ei erau servitori la castel — Napoleon o chemă la dânsul, îi mângăie fața și se jucă câțva timp cu ea. La despărțire îi dădu un lanț de aur, pe care răposata la purtat toată viața.

— **Răsbunare.** Un cumplit act de răsbunare s'a petrecut, — după cum se anuță din Paris — într'o localitate din Franța. Un grădinar cu numele Courmier, amendat nu de mult pentru transgresiune, a împușcat pe un martor și pe femeia acestuia din cauză, că au fasonat împotriva lui, mutilându-le apoi corpurile în mod îngrozitor. Terminând cu această operație s'a răsbunat și asupra celui alt martor, un fecior, omorându-l și pe acesta. A fost deținut.

— **Premiul Nobel pentru literatură.** Acum vr'o două luni și mai bine, comisiunea însărcinată cu distribuirea premiului Nobel pentru literatură a ținut să răsplătească cu această înaltă onoare pe scriitorul belgian Maurice Maeterlinck, adăugând la gloria și numele acestui scriitor predestinat o nouă distincție, de astădată cea mai înaltă ce se poate da unei celebrități în viață. Pretutindeni știrea aceasta a întâmpinat consentimentul opiniei publice, fiind toată lumea de acord că o deslegare mai norocoasă pentru anul acesta nu se putea găsi.

Din Paris însă, vine știrea că academia de științe e grozav de nemulțumită din cauză că comisiunea fundațiunii Nobel a desconsiderat pe scriitorul Pierre Loti, recomandat de ea, la cererea expresă a comisiunii. Faptul acesta — după cât se spune — s'ar repeta în fiecare an.

Heves és Dornhelm,

confecțiune de dame, lingerie și articole de modă.

Timișoara—Temesvár,

in oraș, aproape de palatul „Lloyd“.

In atelierul nostru se pregătesc cele mai fine și moderne haine englezești.

Specialitatea prăvăliei noastre o formează trusourile. — Prețuri ieftine.

și de fiecare dată părerea academiei o trecută cu vederea. Se pare, și e sigur chiar, că membrii academiei franceze, nu vreau să vădească prin această supărarea lor față de d. Maeterlinck ei mai mult desconsiderarea cu care e tratată academia.

Adevărul e însă că comisiunea în fiecare toamnă adresează membrilor academiei — personal — și instituțiunei, întrebarea pe cine cred ei de vrednic pentru premiare. Anul acesta majoritatea membrilor a recomandat pe scriitorul Lotti. Pe urma acestora, supărarea academiei ca corporație, nu e tocmai la locul ei.

Omul care se sînchisește cel mai puțin de aceste supărări și pretenții e de sigur Pierre Lotti, care în modestia lui e fericit, știindu-se admirat decunoscuții și prietini săi.

— „Poemele singurătății” e titlul volumului de versuri pe care-l va da la iveală, în curînd, colaboratoru nostru Victor Eftimiu. Volumul se împarte în trei părți: 1. „Poemele singurătății”. 2. „Imnuri creștine”. 3. „Cânteece de orăș” — și va apărea în editura „Librăriei Naționale” din Orăștie.

— **Publicarea republicei în China.** Se anunță din Sanghai că șefii revoluționarilor au ținut o consfătuire în care au hotărât să numească un guvern republican. Republica va fi proclamată mâine Sâmbătă. Președintele republicei va fi ales Sun-Yat-Sen, iar capitala noului republice va fi Nanking.

Șefii revoluționarilor au început tratativele și cu reprezentanții actualului guvern, însă nu sunt speranțe de pace, de oarece Yuan-Si-Kei nu voește să renunțe la regimul monarhist.

Revoluționarii fac pregătiri energice pentru ocuparea orașului Peking.

Nouii funcționari republicani au și plecat la Nanking pentru a-și ocupa posturile.

O telegramă particulară din Nanking anunță că în oraș s'au făcut toate pregătirile necesare spre a se proclama mâine republica deoarece propunerile de mediațiune ale primului ministru Ju-ansechikkuai nu sunt acceptabile.

Pentru postul de președinte al republicei a fost desemnat Dr. Suniatzen, care a sosit la frontiera de sud a Chinei, după ce a petrecut câteva luni în America și Europa.

x **Cadouri de Crăciun,** precum sac pentru dame, de piele, mătase ori mărăgăritare, garnituri de călătorie, casete de cusut și pentru giuvaericele garnituri pentru manicură și pieptănat, casete pentru parfumuri, oglinzi pentru toaletă, tabachere, porttigări, portmonede și portfolii, binocle, pipe de chichlimbar, parfumuri veritabile franțuzești și englezești, păpuși și bibelouri precum și diferite alte articole se află în mare asortiment, cu prețurile cele mai ieftine în prăvălia Julia Hegedüs Arad, Piața Andrassy 15.

— **Iosif Jikeli,** magazin de sticlărie, porcelan, decururi de lucrări din argint de China și lampe în Sibiu. **Sticlă, Porcelan, Jikeli,** trei cuvinte caracterizează cât de populare legăturii acestei firme. Și cu drept căci acest magazin e adevărat spectacol și principiu proprietarului e ca să aibă frecvenție mare pe lângă câștig puțin și cu acest principiu și-a câștigat un frumos cerc de cumpărători permanent. Publicul din provincă își dă adevărate întâlniri aci, și nici nu e de mirat văzând bogatul asortiment al magazinului. Pe lângă asta agiul proprietar servește fiecăruia lucrările cele mai bune și afară de orice concurență. O specialitate a magazinului e asortimentul complet bucătăriei și sufragerii în formele moderne cele mai noi, cu decoruri basrelief, serviciu de ceai, cafea și ruocca, serviciu de sprilat complete, sticlării, pentru masă cu podoabe admirabile în cristal, sticle pentru dulceață, tefeururi, bere etc. Firma are un depozit fără păreche de lampe și de candelabre pentru saloane și sufragerii precum și ori ce lampe electrice cunoscute. Pentru lucrări de sticlă la edificații firma poate lua orice concurență.

x **Recomandăm în atenția On. Public** prăvălia de confecțiuni de dame, lingerie și articole de modă **Heyes și Dornheim.** Timișoara-oraș palatul „Lloyd”, unde se pot căpăta cele mai moderne mărfuri aduse și lucrare în atelier propriu. Coase toalette englezești după măsură.

x **Pianul este singurul obiect,** care pretinde mare băgare de seamă la cumpărarea lui. Pentru camera pianul este obiectul cel mai frumos, cel mai folositor și de aceea este de dorit ca cumpărătorul să se adreseze la o firmă demnă de încredere și nu la firme dubii.

x **Recomandăm în atenția On. Preoțimi** atelierul de altare și statui sfinte **Francisc Schmidt,** unde se lu-

crează în modul cel mai artistic și în condițiile cele mai favorabile: Iconostase, altare, icoane, anvoane, prebiterii, statui sfinte, întregul aranjament bisericesc, precum și lucrări de aurărie. — Prospect și catalog trimite gratuit. La angajare trimite om de specialitate.

ECONOMIE

Câți negustori români avem în comunele locuite de Români? Prinre negustorii români se făcuse încă la adunările dela Blaj, o porpire, ca și ei să se însoțească în un fel de Reuniune deosebită a lor, care să-i sprijinească în tot felul în lucra ea lor, în înaintarea lor.

Acum, precum spune »Foaia Pop« negustorii doritori de a-și vedea întrupată această dorință a lor, au avut o nouă consfătuire în care vorba a mers într'acolo, ca ei să înființeze o mare Centrală de provedere cu mărfuri.

În consfătuirea din vorbă, s'a arătat și aceea, că în comitatele locuite de Români, în care avem mai mulți negustori și în care mai puțini? Și iacă ce s'a scos la iveală:

In comitatul	Sunt locuitori români	Comunele, unde sunt dela 50% locuitori români in sus.	Comerc. rom. sunt
Alba-inf.	166.699	172	99
Arad	224.806	218	41
Bichiș	6.060	28	6
Bihar	339.249	480	34
Bisrița-Năs.	82.256	97	48
Brașov	33.886	23	68
Caraș-Severin	329.371	262	102
Cealad	13.982	25	8
Cluj	146.285	234	42
Dobîca	180.369	319	34
Făgăraș	73.445	87	39
Hunedoara	257.013	430	103
Maramurăș	74.978	74	14
Murăș-Turda	67.502	159	38
Odorheiu	2.928	44	6
Sălaș	125.451	246	27
Sătmar	118.776	217	35
Sibiu	108.413	88	63
Terna mare	61.779	125	29
Torna-mică	55.276	117	21
Timiș	167.523	225	98
Torontal	88.015	199	66
Triscaune	19.439	55	18
Turda-Arieș	116.833	142	23
Ugocia	9.260	17	1
Ciuc	15.936	31	6

Ade-ă: În 4114 comune, din țară, în care Români sunt ca locuitori, mai mult de jumătate, abia avem 936 negustori români. Să zicem 1000 Totuși nici la 4 comune nu să vine un negustor român! Prea puțin, de o sută de ori prea puțin!

— Totuși, acești aproape 1000 negustori români, s'a aflat că cumpără și vînd pe an mărfuri de aproape 25 milioane coroane!

A te gîndi dar, ca pe sama acestor negustori, să înființezi o Centrală care să-ți provadă cu mărfuri, — e un lucru care vrednicește să te gîndești asupra lui, — deși e nespuse de gingaș, cu rîc și mare lucru!

Că o fi ceva de acea Centrală ori nu, nu putem ști. O învățătură putem însă scoate din datele de mai sus: avem puțini, mult prea puțini, păimântător de puțini negustori români! Și de aceea datori suntem a pune la inima tuturor cărturarilor noștri de prin orașe și sate să-și dea toate silințele, a îndupleca pe cei mai buni și mai isteți băieți din comune, ca să se ducă la negoț! Că până nu avem negoțul în mîna noastră, până atunci ne lipsește pîrghia cea mai însemnată pentru înălțarea spre bunăstare și spre neatinare în toate!

Și aceasta nu atîrnă dela nime, decât dela noi, ca să-l luăm în mîni, ajungînd prin el la un bun izvor de bunăstare. »Tovărășia«.

Adunarea băncilor ardeleni la Cluj. La 10 crt. s'a ținut în Cluj adunarea de constituire a „Reuniunii ardeleni a băncilor” semnalată în numărul nostru penultim. După rapoartele ziarelor maghiare adunarea a fost bine cercetată fiind de față un public de 300—400 persoane, în frunte cu mai mulți deputați dietali, comiți supremi și alte notabilități. Cîte bănci au fost reprezentate oficial la adunare și au hotărît înființarea Reuniunii ardeleni din rapoartele ziarelor nu putem constata; probabil însă numărul băncilor reprezentate nu a fost prea mare, după ce multe bănci maghiare sunt

membri la prima asociație regnicolară, iar băncile noastre, la cari cum știm încă s'a apelat și contat, sunt grupate și credincioase „Solidarității”.

Adunarea a fost prezidiată de Széll Kálmán, care în vorbirea sa de deschidere a atins cîteva chestii, asupra căror vom mai reveni în numărul nostru viitor, precum ne vom ocupa și cu unele pasaje ale vorbirii deputatului Dr. Hantos E.

Rezultatul pozitiv al adunării din 10 crt. din Cluj, este că „Reuniunea institutelor de bani ardeleni” ca secție a „Asociației regnicolare a institutelor de bani” s'a declarat de constituită. „Rev. Ec.”

Loc deschis.*)

Pentru d. dr. Al. Vaida-Voevod

Pe d. Vaida Voevod îl face grandomania ridicolă, să părăsească iar tonul cuviincios și să se dedeie în răspunsul său din urmă la nouă insulte și invective personale... Pentru ca cetitorii cari au putut urmări serisele mele să-și poată face o idee exactă despre destrăbălarea de sine și gîndire a dlui Vaida și despre aroganța care-și închipuie că e în drept să trateze pe alții reproduc aci cîteva specimene din acest răspuns al său:

„...D. Bocu, în loc să-mi trimită martori în loc să publice „acuzele” prin cari afirmă laș fi ofensat, a preferit să renunțe la „raportie cavalească”. În schimb mi-a adresat un răspuns prin șirele căruia tremur, ca un plus de femeie, spaima, și prin care d. Bocu mă înploră să am milă de „cîntea tineretelor” lui.

Cuvinte agresive nu a mai întrebunțat pe prihănitul cavalier, necum să-și fi repetat din narul de vorbe nespălate și obrasnice din articole anonime. Am stat pe gînduri! Ce să fac!

Puteam provoca sentința unui juriu de onoare cu sau fără învoirea dlui Bocu. **Îi puteam pe altă cale lovitura de moarte.** (sublinieră text sunt ale mele).

Doamne ușor se găsească căile și mijloacele când omul dispune de un dosar tixit.

Dar nu este singur. Vor suferi și nevinovații — nu m'am putut încă hotărî să-l nimicesc pe bietul „șef” al „Tribunei zilelor lui Mangra”.

Țin însă să-l rog pe d. Bocu, să-mi facă posibil să-l cruț, impunîndu-și și impunîndu-le tuturor boculeților interni și externi, cari se față în coloanele ziarului „Independent”, limbaj cinstit și cuviincios.

Nu prostituieze prin felul cum e scrisă „Tribuna zilelor lui Mangra” renumele bun al ziarului românesc. Inceeteze cu murdăriile, cu scorturile și cu minciunile. Nu uite, că este pe ultima dată când le dau, când le mai pot grație...

Dacă însă nu vor aprecia indulgența mea tunc să atribuie purtării lor consecințele, pe voi trebuie să le sufere, când m'aș vedea silă execut. Volenti non fit injuria.”

Față de acest limbaj, care manifestă o curgătoare tendință: de a-mi călea demnitatea în picioare; un singur scop: de a teroriza; limbaj justificat prin altceva decât prin aroganța la margini a dlui Vaida, care l'a deprins să-și împie că domniei sale toate îi sunt îngăduite, argumentele mele sunt epuizate, și când del permite să mă amenințe cu „dosar tixit” cu vituri de moarte pe cari mi-le poate da în moment”, când are lipsa de delicatețea de a „pătimi” pe „nevinovații cari vor suferi”, — vînte de acest fel resfrîng din ele un singur **ca-lom-ni-a-tor!**

Arad, 18 Decembrie 1911.

Sever Bocu

*) Pentru cele cuprinse în rubrica „Redacția nu primește răspunderea.”

BIBLIOGRAFII.

A apărut și se găsește de vânzare la „Librăria Tribuna”:

„Insemnările unui trecător”

crâmpiele din sbuciumările dela noi de Octavian Goga.

Prețul 3 Cor. în România Lei 3:50 plus 30 fil. porto, recomandat 60 fil.

*

„Din țări străine”

scrierile inedite alui Dr. Iuliu T. Mera. Prețul 2 Cor., în România Lei 3:50 plus 20 fil. porto, recomandat 50 fil.

*

Leo Tolstoi

„RĂȘBOI ȘI PACE”

Volumul I de 280 pagini, costă 1 cor. 50 fil. 20 fil. porto. De vânzare la „Librăria Tribuna”. Volumul II este sub tipar.

*

Ilustrate de Crăciun și Anul nou buc. 6, 10, și 20 fil.

*

A apărut No 7 din excelenta revistă literară „Luceafărul”, cuprinzând un articol din viața lui Caragiale, O nuveală de M. Sadoveanu, o carte spirituală „Gazetă rimată” de Mefisto, poem și versuri și proză de d-nii C. Banu, E. Ian-Duică, V. Eftimiu, P. Locusteanu, M. Măntănuș, G. Murnu, Pora, E. Revent, etc. Desene de Lukian.

Prețul numai 16 bani. De vânzare la „Librăria Tribuna”.

*

La Librăria Tribunei să află de vânzare „Căminul” No 5 cu un sumar bogat prețul numai 30 fil. + 5 fil. porto.

*

Cine vrea să câștige frumoase cusături românești să cumpere lozuri de ale loteriei organizate de comitetul femeilor din Arad.

Prețul unui loz 1 cor., comanda se adresează la „Librăria Tribuna”, adăugându-se și portul postal.

*

„Pagiatal Poporației”, o calomnie „more in pace” sau cum lucrează cahalul în contra „șoilor”, după Talmud, Anexă la „Jidani în proză” de A. C. Cuza, profesor universitar. Valoarea artistică, tipografia „Neamului Românesc”. Prețul 1 len.

*

Calendar block de părete și masă (stil veche și nou) a cor. 1.— 1.50 și 2.— + 20 fil.

*

Librăria „Tribunei” să află de vânzare „Poemul vulturilor și morților” legat în pânză, aurit cu prețul de 50 fileri plus 5 fileri porto.

*

Cel mai frumos cadou de Crăciun e o carte bună.

Cărți cu chipuri pentru copii de 3—8 (cartonate) Copii la țară poveste veselă (33X29 cm.) 3 Cor. + 20 fil. porto.

A fost odată... Povești alese și frumoase (33X25 cm.) à Cor. 3 + 20 fil. porto.

Buffalo Bill Wild-Wesh (32X25 cm.) à Cor. + 20 fil. porto.

Învață să socotești, dacă vrei să nu greșești (33X34 cm.) à 2:50 Cor. + 20 fil. porto.

Cenușereasa Poveste de Ion Bănățeanul. (33X24 cm.) à, 1:50 Cor. + 10 fil. porto

Povestea lui Robinson à 150 Cor. + 10 fil. porto (28X23) à 1:50 Cor. + 10 fil. porto.

Cartea celor știri, de Ion Bănățeanul 1:50 Cor. + 10 fil. port.

Alfabetul, à 1 Cor. + 10 fil. porto.

Șișia, à 1:40 Cor. + 10 fil. porto.

Th. D. Speranția. Pentru toți copiii à 2:50 Cor. + 20 fil. porto.

Biblioteca ilustrată pentru copii, vol I 60 fil + 5 fil. porto.

Cele șase lebede, à 1:40 Cor. + 10 fil. porto.

Cele zece pisi uțe, à 1:40 Cor. + 10 fil. porto.

Bună dimineața la Moș ajun, à 1:50 + 10 fil. porto.

Abc, Nou Abedar ilustrat cu 21 figuri frumoase în culori à 1:50 Cor. + 10 fil. porto.

Basmе alese pentru copii, à 1:50 Cor. + 10 fil. porto.

Din grădina zoologică à 1 Cor. + 10 fil. porto.

Cărți pentru copii 8—14 ani Samara, Corbul cu pene de aur à 2:50 Cor. + 10 fil. porto.

A. O. Maior Biblioteca copiilor vol. 2 1:60 Cor. 10 fil. porto, vol. 3 1 Cor. 10 fil. porto. Biblioteca copiilor și a Tinerimii, à 1 Cor. + 10 fil. porto.

Povestiri de H. C. Andersen. Ilustrate de Pedersen (cu 254 pag.) à 2:50 Cor. + 20 fil. porto.

I. D. Delatissima. 100 basme și istorioare pentru copii cu 51 ilustrații (eu 320 pag.) 1 2:50 Cor. + 10 fil. porto.

N. Urechia Gâze. (Biblioteca tinerimii) à 2:50 Cor. + 10 fil. porto.

Topo, cum au petrecut 3 copii români în Italia 1 3. Cor. + 20 fil. porto.

Dr. C. Popescu, Povești și fabule pentru copii, 3 Cor. + 20 fil. porto

Poezii, pentru copii à 1.50 Cor. + 10 fil. porto.

Fl. Cristescu Carte pentru copii à 1:20 Cor. + 10 fil. porto.

*

Cel mai frumos, mai elegant calendar pe 1912 e neapărat Calendarul

„Lumea ilustrată”

Conține 160 pag. cu hogate, variate și admirabile reușite ilustrațiuni și tipărit pe hârtie de lux. — Depozit general: Librăria Ig. Herz, București. România. — Prețul Cor. 150. — Se află de vânzare și la „Librăria Tribunei”. — Porto 20 fileri.

POȘTA REDACȚIEI.

R. P. (Brașov), Vă rugăm adresați-vă societății în Budapesta sau dlui Dr. O. Ghibu în Sibiu.

Redactor responsabil: Iuliu Giurgiu.

„Tribuna” institut tipografie, Nichin și cons.

REISZ FABRICĂ DE MOBILE

în

BÉKÉSCSÁBA — NAGYVÁRAD

Andrássy-ut 41—43.

Rákóczi-ut 14.

(Lângă „Apollo”).

TIMBALE

cu organism patentat de oțel, dând sunete rezonante și foarte plăcute, — se pot câpăta și pe rate. — Grampoane cu plăci artistice, — vioare, flaute, harmo-

nici ș. a. — Numeroase distincții și medalii primite ca răsplătă. Inventatorul pedalului modern și al organismului de oțel. Catalog trimis gratis.

Mogyórossy Gyula,

kir. szab. hangszergyár.

Budapest, VIII., Rákóczi-ut 71.

Gruber Dezső,

magazin de pălării și articole de modă pentru bărbați.

Cluj-Kolozsvár

Colțul str. Wesselényi și Szép, vis-à-vis cu hotelul Fészl.

Noutăți în diferite soiuri de

pălării

pentru domni și copii, albituri, cravate și totfelul de articole. Prețuri solide. Serviciu conștiințios. — Comanda din provincie se execută prompt și — francate în cel mai scurt timp. —

Morun

pește sărat, în felii. SOMN

mare în felii, precum și-SOMN mic. ȘTIUCĂ, DEVERICA mare, DEVERICA mic, CIORTAN.

Au sosit la 8 Dec. un vagon din soiurile de mai sus, pește sărat pe care am în ceput să-l desfac.

TALANKA

sărat, foarte frumos, per bute ori 100 kg. à 70 cor. — Trimitem și la particulari fie prin postă fie ca marfă.

PETROVITS și PANTITS

Versecz, (Fö-tér.)

Premiat la a. 1902 din partea expoziției industriale din Becicherecul-mare.

BERBERSZKI MIKLÓS

păpucar,

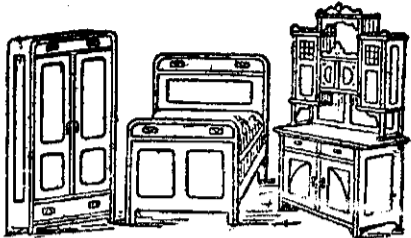
— Nagybecskerek. —

Liferează în țară și străinătate păpuci de piele, păslă, mătase și catifea, pentru bărbați, dame și copii cu prețurile cele mai ieftine. Serviciu prompt. — Catalog trimis gratuit. — Revizătorilor li-se dă rabat.

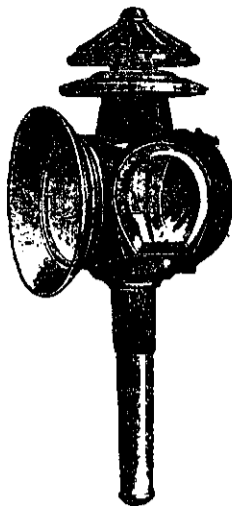
**BAUMANN ARNOLD succesorul
LÁHNI KÁROLY,**
fabricant de mobile.
Alba-Iulia, Piața Szent István Nr. 11.

Recomandă mobile pregătite în atelierul său din cel mai bun material, pentru dormitoare, sufragerii, locuințe garson și — birouri pe lângă prețuri ieftine. —

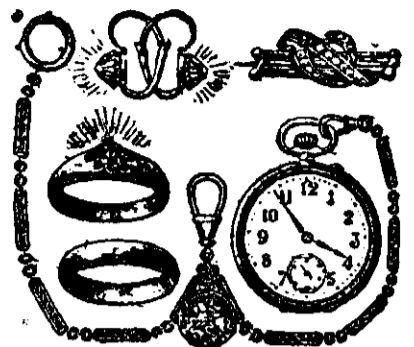

Omaszta János,
fabricant de lămpi
pentru trăsuri.

Budapest
VIII. Órlás-utca 20/a
Primește comande de ori-ce lămpi pentru trăsuri și automobile, — comande pentru galvanoplastică și ori-ce reparațiuni de branșe.

A. Slepák, giuvaergiu și
ceasornicar
Márosvásárhely, Széchenyi-tér 43. sz.

Mare asortiment în ceasuri de buzunar de aur, argint și nickel, în ceasuri de părete. Giuvaerice fine, cu briliante, obiecte de lux în argint și articole optice. În atelierul meu se reparaază ca nouă, lucrurile vechi, anume giuvaerice și ceasuri, pe lângă garanță.
Prețuri solide! — Serviciu prompt!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că mi-am aranjat în Timișoara, Piața George Nr. 4. un modern

atelier dentistic.

Practica mea veche mă dispensează de o mai amănunțită recomandare, augurându-mi în schimb încrederea în satisfacerea ori-cărei pretenții a pacienților. — Cu stimă:

Götzl Mór,
dentist.

Szighety Sándor

atelier de cuțite și točilărie artistică
Budapesta, VII., Strada Akácza No 64.
Colțul Străzii Király.

Se recomandă pentru ascuțirea și repararea de foarfeci, cuțite, brice și tesacuri de bucătărie în condiții ireproșabile și pr. conv.

Mare depozit de unelte și utensilii pentru barbieri, ca foarfeci, brice și curele de ascuțit etc. etc. precum și cuțite de buzunar ș. a.

Pentru barbieri se ascut două briciuri gratuit dacă trimit 12 deodată.

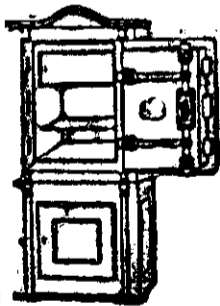
Comandele se execută prompt și conștiințios.

Fabrica budapestană de casse de bani
Gelléri și Schuiler

BUDAPEST

Fabrica: IX., Rákos-utca 4. Depozitul orașenesc și biroul: V. Széchenyi-u. 7.

Liferanții ministerului de agricultură, de honvezi, căilor ferate ungare și al poștelor.

Efectuiază casse de bani, libere contra focului și spargerilor, casse pancelate pentru păstrarea documentelor.

Catalog gratuit și franco.

Cel mai mare depozit de încălțăminte din Lugos.

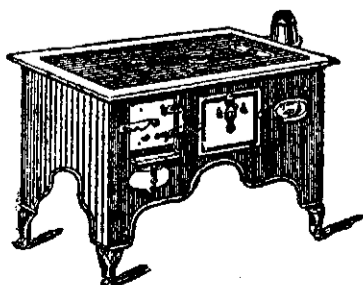
Ghete de box veritabil, schewreaux ori lac

elegante și solid lucrate, pentru domni 9 cor., pentru dame 8 cor. Pot fi cu ș. rete, cu nasturi ori fără. Ghete de box pentru dame numai 7 cor. Ghete de box pentru copii dela 1—5 ani cor. 2-60, dela 5—10 ani cor. 3-60, dela 10—15 ani cor. 5-60. Celui-ce nu va fi mulțumit cu ghetele trimise, i-se vor retrimite banii. — Cremă și tocure de gumă la fiecare păreche gratis.

EBERSTEIN HENRIK,
pantofar în Lugos.

Fabrica de prăjitoare de cafea și căminuri brevetate a lăcătarului
IFJ. FAZAKAS FERENCZ
Szepsiszentgyörgy, Gróf Mikó-u. 18.

Recomandă on. public prăjitoarele de cafea brevetate și căminurile (șparhert) recunoscute de cele mai bune, dintre cari până acum s'au comandat peste 400 bucăți.

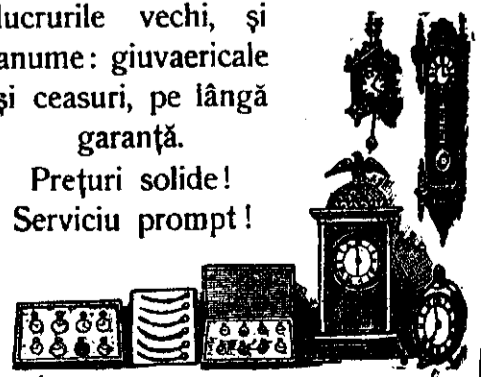
Primesc și eșecut pelângă prețuri moderate orice lucrări de strungărie în fier, repararea mașinilor și mecanismelor de fier, a casselor etc. pelângă garanție.

Trimite franco fiecăruia care se referă la ziarul acesta prețurent despre prăjitoarele și căminurile sale brevetate.

Schapira Arnold
giuvaergiu, ciasornicar și optician,
Brassó, Strada Porții 36.

Mare asortiment în ceasuri de buzunar, de aur, argint și nickel, în ceasuri de părete. Giuvaerice fine, cu briliante, obiecte de lux în argint și articole optice. În atelierul meu se reparaază ca nouă, lucrurile vechi, și anume: giuvaerice și ceasuri, pe lângă garanță.

Prețuri solide!
Serviciu prompt!

In atenția pomicultorilor!

Ofer altoi de pruni bosniaci ca »Balkanska Carica« (Regina balcanului) și »Kraljica Bosne« (Regina Bosniei). — Altoiul de 2-3 ani cu coroană admirabilă e cel mai bun din diferitele soiuri de pruni. Poama e foarte mare, excepțional de dulce și foarte gustosă. Se coace spre sfârșitul lui August, și se poate folosi ca desert, pentru uscat, la fabricarea juicii și a sligovițului. — Prunii mei nu sînt de oțetarea frunzelor, (Polystigma rubrum) ca în cazul alte soiuri la cari în mijlocul verii cade frunza, pricinuind stricarea poamei. Acest soi a fost premiat în diferite rânduri, cu premiul întâi din partea guvernului. A fost premiat la expoziția milenară din Lugoj 1896 și la expoziția din Viena 1897 cu medalia de aur, la expoziția internațională din Paris 1900 cu medalia de argint și în fine la expoziția regnicolară a Bosniei și Herțegovina ținută la Sarajevo iarși cu medalia de aur. — Pentru calitatea prunilor garantez.

Sava T. Kojdić,
mare proprietar în Breška, Bosnia.

Stefan Fekesházy

Institut de văpsitorie de haine și curățătorie chimică.
Bistrița, Föter 17. Lângă Primărie.

Primește: curățiri lucioase și fine, curățire de trusouri, albituri de desupt, de masă și albituri de pat; perdele și orice lucrări de branșa aceasta cu prețuri foarte ieftine.

Curățire și vopsitorie chimică

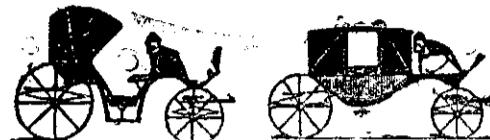
de totfelul de haine pentru bărbați și femei, pardesii și jachete fără ale desface; apoi materii de mobile, perdele dantele și altele. Execuție promptă. Prețuri foarte moderate.

Decorat cu medalie de aur la expoziția agricolă din Lugoj.

Dicsics B. Ignác,
succesorul lui Bálint Dicsics.
Atelier de trăsuri, șele și lustruire.
LUGOJ, strada Niță Popa
lângă biserica gr. orientală română.

Pregătește totfelul de trăsuri și căruțe, precum și lucrări de dogărie și fânrările. Reparează trăsuri vechi cu prețuri ieftine.

MEGYERI IMRE

văpsitor de haine, curățitor chimic, broderie, și institut pentru spălatură rufelor cu aburi, în ALBA IULIA - Gyulafehérvár. Széchenyi-u. (lângă biserica călug). Primește curățiri lucioase și fine, curățire de trusouri, albituri de desupt, de masă și de pat, perdele și orice lucruri din branșa aceasta cu prețuri foarte moderate. Curățire și vopsitorie chimică de totfelul de haine pentru bărbați și femei, pardesii fără ale desface, apoi materii de mobile, perdele, dantele etc., cu prețuri moder.

KUN ENDRE,

atelier cu mașini electrice pentru ascuțire artistică și homoru.

SZATMÁR,

casa-Lévay, viz-à-viz de Tribunal.

Se recomană pentru pregătirea și ascuțirea oricărui soi de cuțite, ca cuțite pentru cășapie și bucătărie, pentru masă și bricege, unelte pentru ciobotari și cojocari precum și ascuțirea bricelor pre lângă prețuri convenabile și execuție ireproșabilă.

La trimiterea a 6 brice barbierilor se socotesc taxa numai pentru 5.

De neîntrecut!

Spălătorie aranjată cu mașini electrice pentru curățirea chimică a hainelor, colorare și spălarea fulgilor de perini.

LUCZA JÓZSEF

Seghedin—Szeged, Laudon-utca 9. Sz.
(Colțul pieței Valeria.)

Având sistem propriu de-a curăți chemic și a colora, sunt neîntrecut în meseria mea. Colorez haine de domni, dame, copii, dantele, stoffe de mobile și covoare. Perdelele le spăl cu mare grijă. Pentru doliu colorez haine în negru. Comandele le execut îndată cu mare acurateță. Baltoane de piele le colorez în colori închise.

„TIMIȘIANA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII
SOCIETATE PE ACȚII. FONDATĂ ÎN ANUL 1885.

Centrala în Timișoara-centru

(Belváros) Piața Balázs-tér No 1. (Palatul Mocsonyi).

Filiale în:

Buziaș, Recaș, Ciacova și Delta.

Mon Centrală Direcțiunea: No 510. Contabilitatea: No 1149.

Capital propriu 1.500.000 Cor. Depuneri 5.000.000 Cor.

Mon: Filiala Buziaș Nr. 10. Telefon: Filiala Recaș Nr. 14.
Telefon: Filiala Ciacova Nr. 16. Telefon: Filiala Delta Nr. 26.

Primește depuneri spre fructificare, desprecari eliberează libele. Administrează depuneri cu casete de economizare.

Plătește deponenților după mărimea sumei depuse 4 1/2% și 5% interese, fără nici o detragere.

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat.

Depuneri până la 10.000 Coroane, după starea casei se plătesc și fără abdicere.

Escomptează cambii și acordă credite cambiale cu acoperire ipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

Acordă împrumuturi ipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.

Cele mai moderne
mobile de
fier și aramă
și cele mai practice
bănci higie-
nice de școală
și moblarea lo-
cuințelor, hotele-
lor, spitalelor și

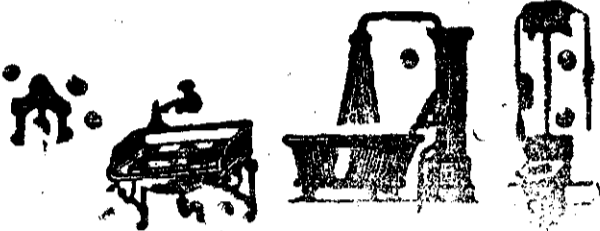
școlilor, precum și obiecte fabricate din cele mai bune ma-
teriale din țară, lucrările cele mai solide de artă și construcție se lfe-
rează numai de către firma

Bernhardt Rezső utóda

Brassó, str. Neagră nr. 33.

— Tot ce este de cancelaria și fabrica montată cu cele mai noi mașinării.

Ap- ducte.

Ceie doresc apaducte ieftine să se adreseze la antepriza lui
**Balázs Mihály, Marosvásárhely, Szentgyörgy-
utca 16 sz.**

— Primește pe lângă garanție orice lucrări din acest ram ca introducerea de
apaducte și canalizare trebuincioasă pentru casele, comune, spitale, casărmi
și școli. — Specialist în sondaj — Primește pe lângă condiții avantajoase
șinerea în ordine și repararea caselor în cursul unui an. — Prospecte gratuit.
Se angajează pe anul întreg pentru șinerea în bună rinduală a caselor și pen-
tru repararea bazinului closetului. Oferă aparatul pentru clătirea closetelor
— noui care nu reclamă ape și de fiecare bucată dă garanție de 3 ani.

Georg Barthelmie

mechanic

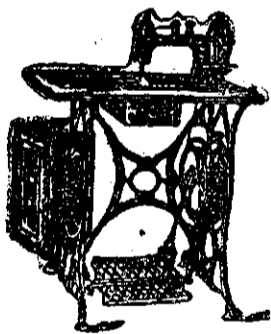
Brasov, Strada Porții Nr. 41.
(Colțul dela strada Sfântului Ioan).

Atelier pentru mașini, de scris, socotit,
dictat și de cusut, apoi pentru aparate
electrice și fizice, lampe electrice de
buzunar, gramafone, plăci, ace, hârtie
— de copiat și diferite utensilii. —

Telefon 380.

— Instructor pentru scris la mașină. —

Bordy József,

cojocar-blănar,

Marosvásárhely, Széchenyi-tér Nr. 13.

Recomandă articolele de blănărie și
cojocărie, dela cele mai simple până la
cele mai complicate. Primește și repa-
raturi. Imprumută bunde de călătorii
și ia spre păstrare în timpul verii, pal-
toane de iarnă și blane, pe lângă asi-
gurarea contra focului. — Comandele
se îndeplinesc prompt, ieftin și cinstit.

GUSTAV SCHMIDT

fabrică de ploiere

Sibiu - Hermannstadt, Grosz-Ring No 3-5
(Palatul Bodenkredit).

Recomandă magazinul său bogat asortat cu cele
mai nouă și mai moderne

ploiere-entoutoas

(pt. soare și ploale)

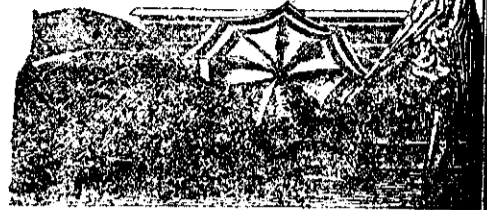
precum și

ploiere

de calitate excelentă

pentru domni și dame.

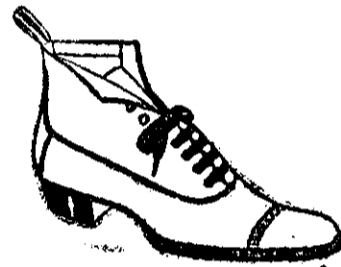
Comandele se execută prompt și cu punctualitate

Cei cari au lipsă de ghete să se adreseze
prăvăliei nou aranjate de ghete alui

Nicolae Lung,

Pancsova, Strada Gizella (Mészáros).

Asortată conform cerințelor moderne
unde se află de vânzare ghete lu-
crate în atelierul propriu, pentru
bărbați, dame și copii, executate
elegant și trainic, cu prețuri mode-
rate. Lucrează ghete după măsură,
în timp scurt, execuție elegantă și
prețuri ieftine. — Pentru picioare
defectuoase ghete speciale!

Farmacia Nicolae Jaja în Braïla

— România. —

Crème Princesse Ileana

Albește, fragezește, întinerește și
conservă tenul; ea face să dispară
repede cojii, bubulițele, petele roșii
și punctele negre de pe obraz. —
Această cremă este un product
absolut științific, nu conține nici
un fel de grăsime: întrebuintată
este absorbită complet în piele.

Poudre Princesse Ileana

este un product vegetal higienică
și bine-parfumată.

Savon Princesse

Eau de Cologne Princesse

Brillantine Princesse

Specialitatea casei noastre!

Feritvă de contrafaceri!

Pianuri sau Harmoniuri

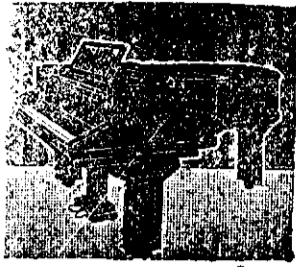
se cumpără mai bine și ieftin în cunoscutul și solidul magazin de pianuri și harmoniuri

V. Heldenberg, Sibiu Strada Cisnădiei 9.

(vis-à-vis de Hotelul Impăratul Roman). Intemeiat la anul 1867 ca I-a prăvălie de pianuri în Transilvania.

Mare depozit de instrumente nouă și întrebuințate: pianuri, pianine, harmoniuri cu prețurile originale de fabrică.

Sortiment bogat de pianuri de închiriat. — Plătire în rate după dorință. Pianuri vechi să primesc ca schimb.

Pregătiți în atelierul său propriu.

Anton Juratsch, pantofar pentru domni, dame și copii,
Nagyszeben, Strada Reisper nr. 11.

Recomandă în atenția on. public din loc și provincie

prăvălia sa de încălțăminte

pregătite în atelierul său, după cerințele modei și ortopediei, cu prețuri foarte moderate.

Reparaturi execut ieftin!

Prețurile cele mai moderate!

Serviciu prompt!

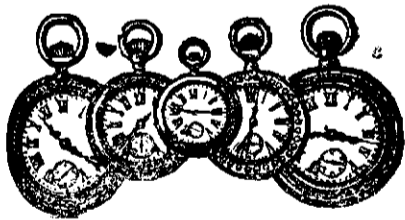
H. Miklós J.

ciasornicar,

Sibiu — Nagyszeben, Reispergasse 11

Cea mai ieftină sursă de cumpărat a totfelul de

C I A S O R N I C E

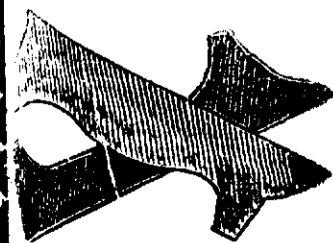

de buzunar și de părete și ciasornice deșteptătoare, precum și articli optici. Prăvălie de obiecte de aur și argint signate oficios.

Toate reparaturile se execută prompt și cu garanță.

J. Gottstein, fiul, prăvălie de piele și accesorii pentru industria de cojocărie, cureauărie și ciobotărie
Nagyszeben, Kleiner Ring 5.

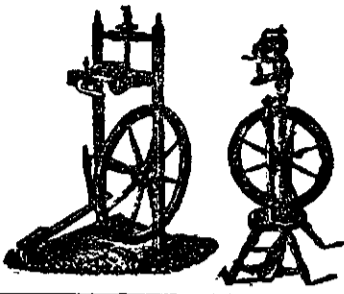
Mare depozit de diferite piei lucrute în țară și străinătate. — Specialități de piele. Piele lucioasă și șurțuri de piele. Tălpi Vaché și opinci. Fețe pentru cisme și ghețe. Ață pentru mașină și cusut. Sfoară de cusut albă și colorată. Tort diferit. — Pâslă, barchet, pânză, tălpi de păsă și asbeth, garnitură de gumă și ciorapi de gumă. Șireturi și postav de curățit ghețele. Cuie de lemn americane. Calapoade pentru ghețe și cisme. Cremă și lac și diferite articole.

Premiat la expoziția industrială din Sibiu în 1903.

Roate de tors

din material uscat și mers liniștit, pe lângă garanție, să află de vânzare la

Emil Krauss, strungărie și atelier cu putere motorică.

Sibiu—Nagyszeben,

Margarethengasse Nr. 5.

Orice roată se nu merge bine să primește înapoi.

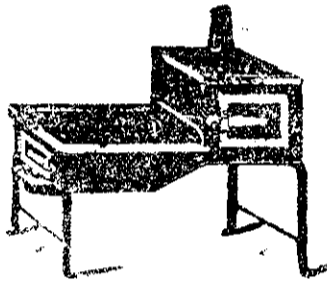
CARL GÜRTLER

lăcătuș artistic și pentru edificii

SIBIU Str. Elisabeta 26.

se recomandă la toate lucrările ce se țin de specialitate mai ales

LA ZIDIRI NOI.

Lucrări ornamentice, precum peatră grilaj, grilaj la morminte și galerii, se pregătesc conform gustului în modul cel mai succes.

Paratonere și montarea lor. Instalațiuni de apaducte, closete, baie, introducere electrică executate cu măiestrie.

Reparaturi se primesc. Mare magazin de căminuri perpetue în diferite mărimi.

Carl Gürtler junior.

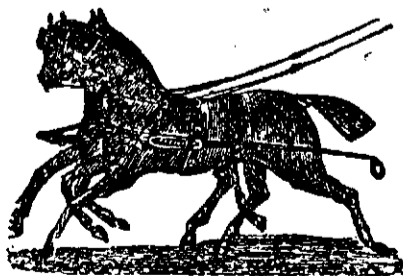
Nici o damă să nu întârzie așa face

costumele precum și altă îmbrăcăminte pe stilul englez și francez; pe cari le poate comanda la mine; garantez pentru chic, lucru după jurnalelele cele mai nouă. Serviciu prompt! Pentru damele cari nu sunt din loc, primesc și două probe la zi. — Se poate comanda și prin poștă la cari dau însușirile cele mai nrgente. Haine și costume de doliu să fac în 24 de ore. Rugând pentru binevoitorul sprijin semnez cu stimă

George Rummel

croitor englezesc și franțuzesc pentru dame.
Nagyszeben, Str. Honterus Nr. 5.

Atelier de curelărie, șelărie și coferărie:

Orendt G. & Feiri W.

(odinoară Societatea curelarilor)

Sibiu—Nagyszeben,

Heltauerg. Str. Cisnădiei 45.

Magazin bogat în articole pentru căroțat, călărit, vânat, sport și volaj, poclăzi și procovături, portmonee și bretele solide și alte articole de galanterie, cu prețuri foarte moderate. Depozit permanent în curele de mașini, curele de cusut și legat, Sky (vârzobi). — Recomandă pe urmă cei mai buni jamperi de piele fabricație proprie, pentru civili și militari, cari stau strins lipite pe picior. — Reparările se execută prompt. Mare depozit de hamuri pentru cal dela soierile cele mai ieftine până la cele mai fine, coperitoare (șoluri) de cal și cofere de călătorie. — Comandele se efectuează conștiințos.

Desfacerea ieftină a firmei

ASZÓDY

ORADEA-MARE,

Strada Kossuth, (Palatul-Sas).

În vederea sărbătorilor de Crăciun, aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că au sosit noi transporturi de articole sudice și anume: *Curmale* calitatea ce mai bună, *malaga* și *smochine*. *Castane de Tirol*, *alune italienești*, și *nuci de Cocus*, *portocale dulci*, *lămâi coapte*, *fructe zaharisite*, *prăjituri pentru ceai*, *ceai chinezesc* cea mai fină calitate. *Rum englezesc și francez*; toate cu prețuri moderate. — Mare asortiment în *bomboane de Crăciun*, *cafea prăjită*, totdeauna proaspătă, diferite compoziții din 8 feluri. — Faceți comandă de probă!

Cu stimă:

ASZÓDY MIHÁLY,

Împertor de cafea, ceai, bomboane și fructe sudice.
Nagyvárad. — Telefon 635.

Réthy și Schreithofer

fabrică de cârnățării și mezeluri.

Instalațiuni electrice.

Déva, (Piața principală).

Recomandă carne proaspătă de vită, porc, vițel, oaie și miel, carne de porc afumată, cârnățării, slănină și unsoare în gros și în detail. La dorință liferează unsoare topită în vase proprii. — Cumpărătorilor vechi dă scădere la preț. Serviciu prompt! — Cereți catalog!

**Atelierul de dentistică
Radu Novák.**

Arad.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public românesc, că la 1 Noiembrie a. c. mi-am mutat atelierul meu de dentistică în

Szabadság-tér Nrul 5.

unde îl voi mări și aranja după cerințele cele mai moderne. :: —

Cu toată stima:

RADU NOVAK.**BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.****SITUAȚIUNE SUMARA.**

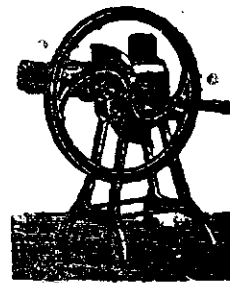
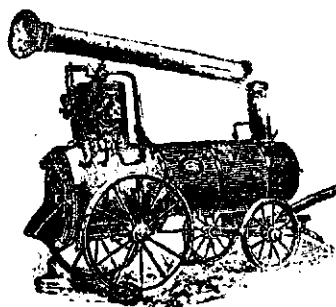
1910.		1911.	
30 Noembrie		13 Noembrie	19 Noembrie
ACTIV			
172 070 994	{ 121 227 994 Rezerva metalică aur 159 005 478 50 843 000 > trate aur 61 958 000 }	221 211 767	220 963 478
473 303	Argint și diverse monete	300 896	323 637
139 217 344	Portofoliu român și străin	192 854 857	196 819 177
30 617 547	{ *) Impr. pe ef. publice 7 660 300 > în cont curent 9 487 286 }	17 121 182	17 147 586
11 999 862	Efectele capitalului social	11 994 843	11 994 843
14 644 896	Efectele fondului de rezervă	17 696 577	17 696 577
3 044 621	> > amort. imob. și mașin. de imprim.	4 227 621	4 227 621
6 002 088	Imobile	6 071 631	6 072 392
719 508	Mobilier și mașini de imprimerie	780 497	789 430
894 703	Cheltuell de administrațiune	835 592	961 276
109 661 850	Depozite libere	113 645 245	112 890 245
25 915 777	Conturi de valori	27 288 471	24 000 680
38 377 305	Conturi curente.	52 008 475	46 839 033
553 639 798		666 037 654	660 725 978
PASIV			
12 000 000	Capital	12 000 000	12 000 000
28 682 744	Fond de rezervă	30 763 062	30 763 062
4 300 540	Fondul amort. imobii. mobil. și mașin. imprim.	4 614 728	4 614 728
365 432 920	Bilete de bancă în circulațiune	467 093 710	459 861 670
2 341 543	Profit și Pierdere	2 446 952	2 446 952
2 035 194	Dobânzi și beneficii diverse	1 930 874	2 057 828
109 661 850	Depozit de retras	113 645 245	112 890 245
29 185 007	Conturi diverse, sold	33 543 083	36 091 484
553 639 798		666 037 654	660 725 978
Scomptul 5%) Dobânda 5 1/2%			

Mare depozit de cuptoare.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că în (Cluj) **Koloszvár, Monostori-u. 7, am deschis un mare magazin** înregistrat și provăzut cu *cuptoare din țară și străinătate*, unde se află în depozit permanent cuptoare moderne de majolică stil secesion și cuptoare de oțel Daniel, precum și căminuri și cuptoare de bucătărie.

Atrag atenția publicului asupra depozitului meu model, asigurând-ul totodată despre calitatea perfectă ale articolelor și prețurile cele mai solide.

Așteptând binevoitorul sprijin sunt cu deosebită stimă:

Tamásy József,
Kolozsvár.**Kálnai S.**fabrică de motoare și turnătorie de fier,
Murăș-Oșorhei—Marosvásárhely.

Motoare cu benzin și olei brut, locomobile, motoare absorbitoare de gazuri. — Mașini-motoare cu benzin, automobile pentru arat și îmblătit. — Primește toffelul de *montări* pentru mașini, stabilimente industriale, mașini cu aburi și încălzirea cu aburi, precum și executarea a toffelul de aliaje de fier și metale, **montarea deplină a morilor** precum și reparări în bransa aceasta.

Garanță deplină! — Serviciu prompt! — Prețuri ieftine.

Májerszky Barnabás

fabricant de mașini

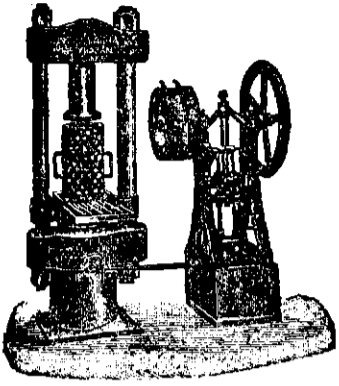
in Nyiregyháza.

Fabrichează după o experiență bogată ca specialitate

prese de olei mânate cu apă.

Piua de olei, construcție simplă ori complicată Prăjitori de olei pentru încălzire cu aburi ori foc. Teasc pentru sămburi de bostan. Mașini pentru perfecționarea oleiului și aranjamentul complet pentru fabricarea oleiului. Unelte de melițat floarea soarelui, ș a.

Exportul până acum în 237 uzine.

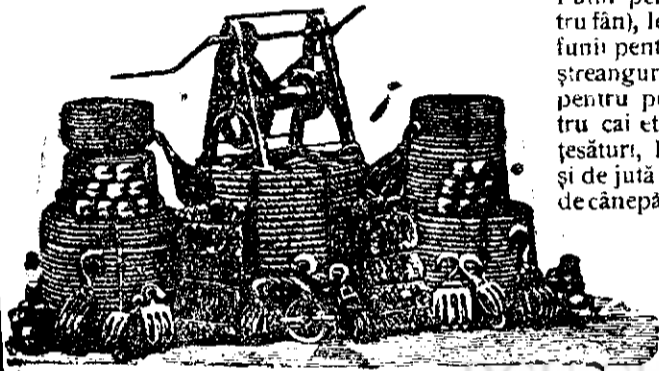
Funăria cea mai mare din Ungaria-sudică e alul

JOANOVICS JÁNOS, Lugos, Atelierul: STRADA FĂGETULUI Nr. 77. Magazin și birou: PIAȚA IZABELLA.

Tot felul de funii de cânepă, de fir, brăcii, legătoare. Așezare și scurtare de funii de cânepă pentru transmisiuni.

Funării de cânepă pentru uzinuri și economii:

Funii pentru trăsuri (pentru fân), legătoare de snopi, funii pentru boi, opritoare, ștreanguri, hamacuri, mreje pentru pescari, rețele pentru cai etc. Torturi pentru țesături, brauri de cânepă și de jută (pânză), bătătoare de cânepă, pânze (Pack), țesături, saci de cânepă, pânză și jută, pânze impenetrabile, sbiciuri, cerghi și cordoșiți etc.

Leitner Sándor

mechanic și electrotehnic

Cluj—Kolozsvar,

Strada Deák Ferencz Nrul 30.

Vinde și repară pe lângă prețuri moderate: casse de bani, biciclete,

mașini de cusut, gramafone și mașini de scris. — Primește orice muncă de bransă, precum: introducerea sonerilor, a lumini de electrice și a diferitelor motoare.

În 1904 a câștigat dela societatea din Budapesta a vâpătorilor auritorilor și lăst unorilor diplomă. —

Taferner Antal

auritor de biserici și saloane

Versecz, Temesvâri-u. 20.

Primește spre executare, conform planului aurire și reparare, iconostase, altare, s. mormânt, acoperiș de turnuri, aranjamente bisericesti apoi pregătirea tuturor lucrărilor de bransă accasta precum și repararea și vopsirea de nou a monumentelor deasemenea și orice icoane bisericesti. La dorința pregătesc prospect; pentru vederea lucrărilor în provincie merg pe — — — specele mele proprii. — — —

Execuție promptă. Serviciu conștiințios.

Bumbera István,

croitor civil și preoteșc, croitorul preoției greco-cat.

Oradea-mare — Nagyvárad.

Edificiul Baza ului (partea spre teatru). Telefon 869.

Sezonul de toamnă și iarnă!

Au sosit stoffe moderne, englezești, scoțiene și indigene, calitatea cea mai bună. Costumele croială modernă, și lucrate cu mult șic. Prețuri moderate. Lucru cu mare atențiune. Singurul depozit de articole preotești și bisericesti.

Fabrica de tâmplărie

instalată cu putere de mașini a lui

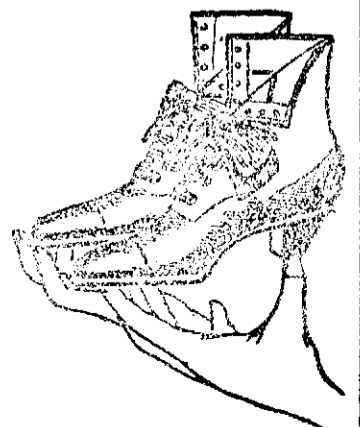
Rudolf Gy. Brassai

Orăștie (Szászváros) Strada Spitalului 10 (casa proprie).

Se recomandă pentru furnizarea oricăror lucrări de tâmplărie (mășerie) pentru clădiri, atât în loc cât și în provincie. La comandă se pregătesc în orice stil și calitate, mobile pentru camere de locuit, birouri, instalații pentru băcării, farmacii, mobilieri pentru biserici și școale, din lemn bun și uscat, pelângă prețuri convenabile. Planuri și modele se trimit gratuit. Comandele se execută prompt și conștiințios.

Bencsik Zsigmond în Déva

Oferă: GHETE AMERICANE ȘI FRANCEZE cusute cu mâna în atelierul propriu precum și GHETE GATA, format modern pentru bărbați, femei și copii. Galoși, ghete comode și pentru gimnastică. Mare magazin de gume renumite de Sullivan pentru locuri la ghete și creme excelente. Ghete pentru picioare ne-regulate și bolnave le pregătesc după măsură. La comanda din provincie este destul a se trimite o gheată folosită. — Serviciu prompt.

== Atelierul de fotografariat a lui ==

Csizhegyi Sándor

Cluj—Kolozsvar, Piața Mátyás király-tér Nr. 26.

(Lângă farmacia lui Hintz).

Aici se fac și se măresc cele mai frumoase fotografii, deasemenea acvarele, picturi în olei, specialități în pânze ori mătase, cari prin spălare nu se strică. La firmă fiți cu băgare de seamă n'o confundați, Cluj—Kolozsvar, Piața Mátyás király tér No 26, lângă farmacia lui Hintz. — Referindu-vă la acest ziar veți avea favor în prețuri.

Pregătesc

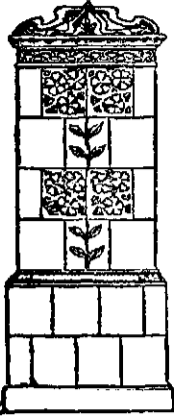
cupatoare de teracotă,

căminuri, vase, glastre,
cu prețuri moderate.

Pentru durabilitatea lor garantez. Primesc și repararea cupatoarelor vechi și în provincie. Rugând sprijinul mult onoratului public:

Magyar István,

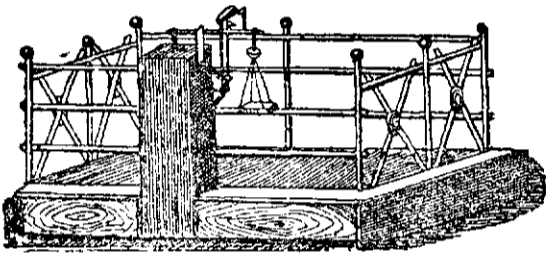
fabricant de căminuri și art cole de lut
Temesvár-Gyárvaros, Kém-u. 16.

Tokodi Testvérek,

fabricanți decumpene.

Hodmezővásárhely, — Szeged,
Lánc-utca. Bokor-utca 10.

Recomandăm comercianților, proprietarilor de mori, agricultorilor și măcelarilor

cumpenele

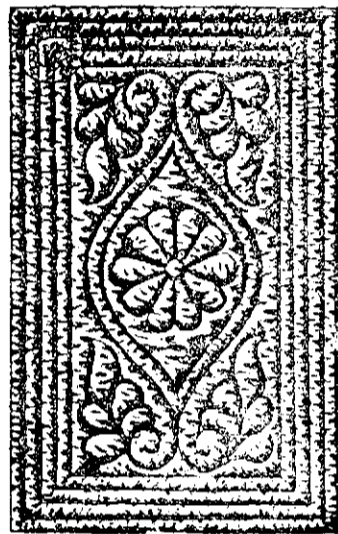
noastre pregătite din cel mai bun material. Cumpene, cântare decimale din fier cu balanțe de oțel, infracturabile, auvent ficate. — Pentru România livrăm și neautentificate Comercianților le dăm rabat — Catalog la cerere trimitem cu reîntoarcerea poștei.

Bartlensky János,

plaponar și tapetier.

Temesvár-Józsefváros,
Hunyady-utca 3.

Recomandă în atenția on. public din loc și împrejurime atelierul său renovat de plapoane și tapițerie. Primește ori-ce lucru de branșe pe lângă prețuri ieftine și serviciu prompt. Plapone gata are în magazin. Face reparaturi cu preț ieftin.

Schrimpl Szaniszló

cea mai mare turnătorie și fabrică de
luminări de ceară în Ungaria de sud
Temesvár-Gyárvaros, Fő-utca.

Recomandă comercianților: turte și prăjituri cu miere, precum și luminări de ceară, albe și colorate, facile cu preț moderat. — Bisericiiilor se dă la cumpărarea de luminări rabat. — Comandele se îndeplinesc prompt.

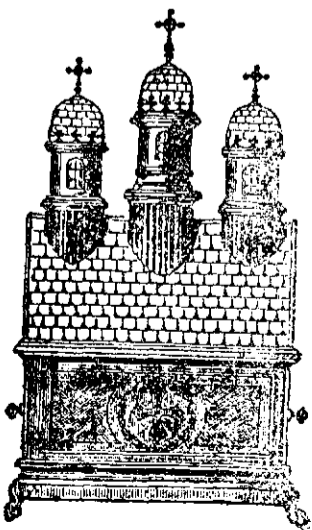

Telefon 116-53.

Stiassny és Novák

turnătorie artistică de metal.
Budapest, VI., Yácz-ut 179. sz.

Lucrează diferite decoruri la edificii, cripte. Toarnă diferite părți pentru mașini precum și table cu inscripția pentru avocați, medici și ingineri. Table cifrate cu inscripția numelor de strade pentru orașe și sate, cu prețuri ieftine.

Nagy Sándor, sculptor,

Arad, Kossuth-utca Nr. 4.

In stabilimentul de piatrărie a lui Mairovitz

Execută și reparaază

lucrări de sculptură artistică

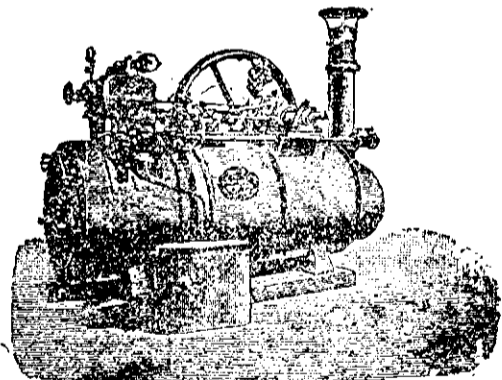
figurate și decorative precum și portrete după natură și fotografii, monumente mormântale, toffelul de produse ale industriei, apoi lucrări moderne sculptate pentru decorația zidurilor din teracotă, piatră, ghips, ciment și din alte materii pelângă prețurile cele mai ieftine și serviciu conștiințios. —

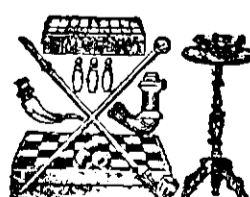
Prima industrie de cazane din Ungaria de sud

Szatmáry Mihály, turnator de cazane,

Szeged,
Szentháromság-utca 41. sz. (casa prop. ie)

Aduc la cunoștința on. public, că atelierul meu de cazane l'am înouit cu diferite mașini, așa că sunt în stare să satisfac ori-ce comandă. Pregătesc cazane pentru abur, repar cazane la mori, corăbii, cazane de apă, petrolu, spirt și chiar și cazane la locomobile.

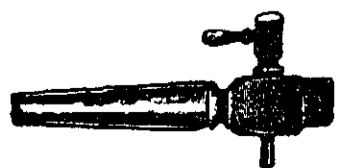
LÉVAY GYÖRGY

STRUNGAR

SZEGED, Püspök-tér 4.

Primește spre efectuare și reparare toffelul de lucruri ce aparțin acestei branșe, precum: popice și bile, dopuri și slăvini (pipe) pentru buți gherghefuri p. lucru de mână, articole p. fumători, cămășuri, șpițuri etc.; bile și dacuri pentru biliard; domino, șah și toffelul de decorații, la mobile, etc., cuiere ș. a.

Comandele se efectuează prompt și conștiințios.

JANER” cremă neunsuroasă.

Cel mai nou produs higienic pentru curățarea și înfrumusețarea feței. — Elimină petele galbene, bucele pricioase de infierbânt, grăbunje și alte surzărișuri de piele.

De-a această ziua se poate folosi mult mai cu succes. — Căștigă 1 coroană.

Janer” pudră. E non plus ultra pudref. Bună la baluri, saloane și de zilnic folos. — acoperă încreșturile și e cu totul nestricăcioasă. In culori: roza, albă și cremă 1 cutie 1 coroană.

Janer” săpun 1 bucată 60 fileri.

Janer” pastă pentru dinți 1 doză, 1 cor.

Janer” apă pentru gură Bună pentru dinții scorburoși și gingiile bureșoși, contra mirosului greu de gură. 1 sticlă cu 100; jumătate sticlă, 80 fileri.

Janer” esență pentru păr Excelentă pentru înălțurarea mătăsii și contra căderii părului 1 sticlă, 1 cor. 30 fileri.

Janer” pomadă pentru creșterea părului. 1 teglă 2 coroane.

Janer” vâpseală pentru păr pentru a colora în negru, brunet ori blond părul sur și cărunț. Nereușita colorii e exchișă comandă să se noteze că părul însărunțit în ce culoare se vâpsească (negru brunet). Un carton 4 coroane

Janer” apă care face părul blond într-o vâpsi în timp scurt, în băl, auril, părul blond, chiar și brunet ori negru. 1 sticlă 4 cor.

Curățată și zilnică expediție cu poșta. — Telefon 476.

În înconjurarea contrafacierilor numai „Preparatele al Rudolf Janer” ieșite din farmacia sa ca valoare și se pot căpăta la

farmacia „Maria ajutătoare” alui Rudolf Janer, Temesvár, Gyárváros Fő-ut 70.

Articole de casă de sticlă și porcelan, utensilii culinare, articole de argint, nickel și aramă, lampe, rame și picioare la aparate fotografice, cuțite, furculițe și linguri de alpaca și argint, articole de oțel »Sollingen«. — Mobile de fier, cămine perpetice, sobe, articole de toaletă și turiști, cu prețurile cele mai ieftine — se pot cumpăra la firma:

JOSEF JIKELI

SIBIU—HERMANNSTADT, Strada Cisnădiei 47.

MOTOARE ȘI LOCOMOBILE

cu olei brut, dela 4—100 HP.

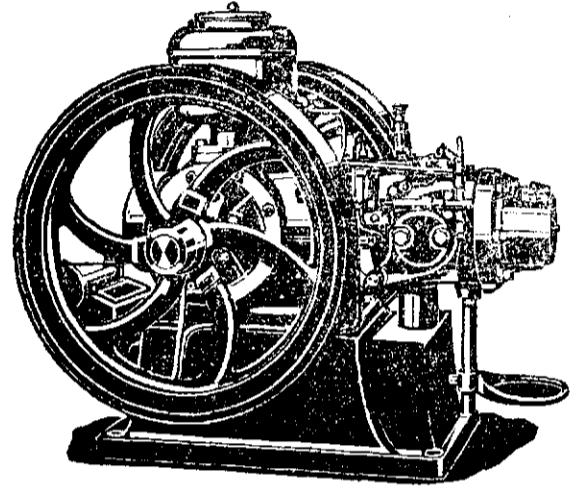
Motoarele mele patentate au *regulator central* și mecanism de așezat cu mâna. — În urma arderei regulate a oleiului, motoarele nu produc nici un miros neplăcut. — Nu trebuie curățit des!

Spese de funcționare pe oră 1 1/2 filer.

Surányi Viktor.

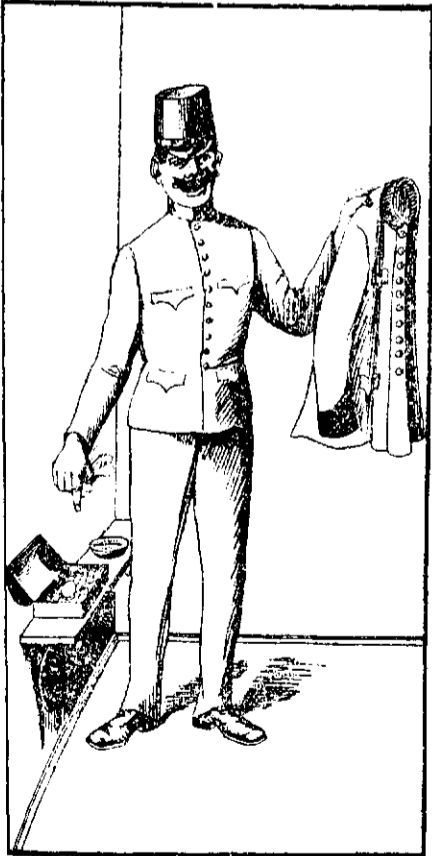
inginer-mechanic diplomat.
Budapest, VI., Lázár-utca 18.
(Indărățul Operei.)

Condițiuni favorabile. Prețuri ieftine.
Intermediarii primesc recompensă.

Motoare cu benzin și gaz.

„Plăce să porți totdeauna haine curate?”

Atunci cumpărați »Casseta miraculoasă«, fabricația mea proprie, cu ajutorul căreia, cureți orice pată de pe haină, de culoare cât de sensibilă, precum pete de cerneală, poame, cafea, vâpșuri etc. »Casseta« aceasta nu este ca obiect de reclamă, ci rezultatul unor încercări de 35 ani. Este bine venită pentru orice familie, care ține la curățenie. — Costă 5 Coroane și ține ani întregi. Se poate cumpăra numai dela fabrica chimică:

GUSTAV SOLINGER,

Brassó, Strada Cimitirului Nrul 5.

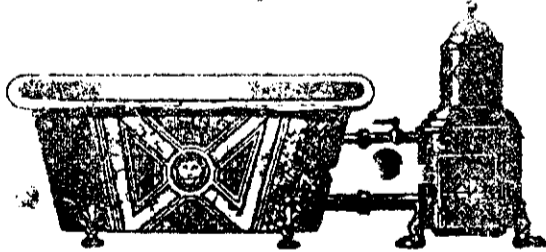
Carl Piffel,

Premiat de mai multe ori.
prima fabrică de obiecte de metal

Telefon 184.

Temesvár-Erzsébetváros. Gyár: Hunyadi-u. 14. Üzlet: Hunyadi-ut és Missits-utca sarkán Krauszler-féle házban.

Recomandă obiectele sale foarte frumoase și solide de tinichigierie și anume: vane de scaldat, de șezut și pentru copii, scaune pentru scaldat, încălzitoare și vane de scaldat după cel mai bun sistem (sistem propriu.) Lăzi pentru lemne și pentru cărbuni și alte edibctee de metal: precum ciubere, uclioare și căni. — Apoi litere de tinichea și de cositor, inscripții de metal, tăbliță cu numărul casei și cu numele străzii, mărci și firme de ținc. Conduci pentru apă, aranjări pentru baie și closete engleze cu neîntrecutul aparat »Temes«.

Acoperiri de case și turnuri, globuri și cruci.
Catalog de prețuri la dorință gratuit.
Ucenici se primesc cu condițiuni foarte bune.

Institut de pictură bisericească în Sighetul-Maramureșului.
(Templomfestészeti Müintézet, Máramarosszigeten).
Cancelaria: Piața Erzsébet-főter No. 11, ușa 18.

Ne angajăm pentru pictarea în stil modern și foarte artistic a internelor bisericilor, icoane pe cerime, fresco, icoane pe altar, altare, construiți de iconostas, auritură, pictarea icoanelor de iconostas, crucifixe, icoane la încrucșarea drumurilor, pictarea icoanelor sfinte și a ori-ce soi de icoane bisericești. Renovăm foarte frumos iconostas și altare vechi, iar pictarea, abducerea cu marmoră și auritura lor o executăm cu cea mai mare artă și cu prețuri convenabile, — parohiilor mai sărace eventual și pe lângă plățirea în rate.

Examinarea bisericilor, măsurarea, înțelegerea mai amănunțită — la fața locului o facem gratis, cu planuri și prospecte servim cu plăcere.

Români! replantați viile cu altoi dela firma română!

„Mugurul“

însoțire economică
Elisabetopole—Erzsébetváros
(Kis-Küküllő vm.).

Altoi de vie

calitate distinsă — pe lângă celea mai moderate prețuri soiuri de vin de masă viță americană cu și fără rădăcină, ochiuri de altoit, viță europeană cu rădăcină.

Se află de vânzare la însoțirea economică

„Mugurul“

Elisabetopole—Erzsébetváros.

Material disponibil în altoi peste trei (3) milioane.

Școalele noastre n'au fost atacate de peronosporă.

Altoii sunt desvoltati la perfecțiune!

La cumpărări pe credit celea mai ușoare condiții de plată!

La cerere preț curent și instrucțiuni gratis, și franco.

Români! sprijiniți firmele românești că numai acelea vă vreau binele!

Prima condiție de reușită este de a folosi material solid!

STEFAN SLADECK IUN.
FABRICA DE MOBILE

VİRSET
strada
Kudritzer No.44-46

! Coa mai renumită !
mare fabrică
de mobile
din sudul Ungariei
(Versecz).

Pregătește mobilele cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.

Mare deposit de plase excelente, covorașe, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut.

Români! Trimiteți băieții la cursul practic la altoit!

„VICTORIA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII SOCIETATE PE ACȚII.

FONDATA ÎN ANUL 1887.

Centrala: Arad, Calea Arhiducelui Iosif, Nr. 1—2, casele proprii (vis-à-vis de primărie.)

Filiale: în Șiria (Világos), Chișineu (Kisjenő) și Boroșineu (Borosjenő).

Capital societar 2,500.000.— Cor.
Fond de rezervă 2,000.000.— Cor.
Depuneri spre fructificare 14,000,000.— Cor.
Circulațiunea anuală . . . 350,000.000.— Cor.

Pentru sumele depuse fără termen de abdicere și rămân la bancă pe timp mai scurt de 3 luni de zile, plătește deponenților 4% interese, — iar pentru depunerile elocate pe timp mai îndelungat de trei luni de zile, după mărirea sumei depuse: plătește deponenților 4½% și 5% interese fără de nici o detragere.

Primește depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libele.

Acordează împrumuturi hipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.

Escontează cambii și acordează credite cambiale cu acoperire hipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat.

Sam. Wagner.

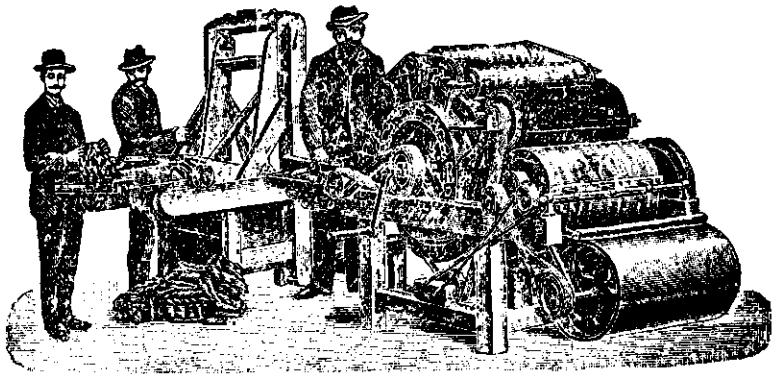
Prima turnătorie de fier Sibiană.
Mare fabrică de mașini agricole.
Atelier de mori și prăvălie de fier.

◆ NAGYSZEBEN. ◆

Cea mai neîntrecută fabrică de mașini agricole, executate cu cea mai mare precauțiune — Mașini de lână diferite mărimi. Darace de lână. Lup pentru scărmanat lână. Pluă pentru abale (postavuri)

Foarte mare export în România și Orient.

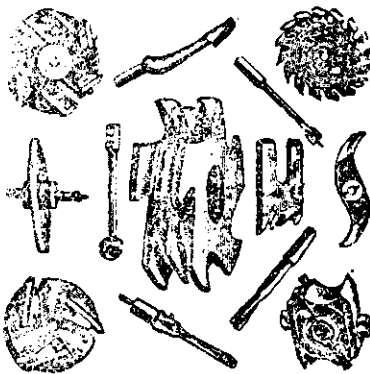
Instalează: mori de orice mărime. Cilindre la mori pentru asortat făina. — Conducte de apă etc. — Efectuază: Cele mai bune țevi turnate pentru conducte de apă. Mare turnătorie de fier și alamă. Foarte mare depozit în țevi de fier de orice dimensiune. — Cel mai mare asortiment în mașini de treerat de orice mărime. — Foarte mare asortiment de MOTOARE dela 2 HP în sus, — pe lângă cea mai mare garanție. — Prețuri foarte reduse și condițiunile cele mai avantajoase — Explicări și cataloage la cerere gratis.

Prima fabrică ungurească de cuțite de mașini și unelte de oțel Fondată la 1859.

Bartusek Károly

Budapest, VI. ker. Dávid-utca 10. sz.

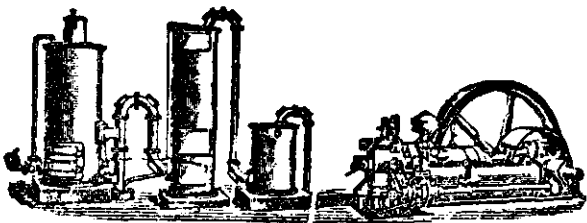
Singurul specialist în Ungaria pentru fabricarea de unelte mecanice pentru lucrarea lemnului.

Uneltele mele taie ca OTRAVA

și se potrivesc la ori-ce mașină pentru lucrarea lemnului, pentru-că sunt fabricate

din oțel de cea mai bună calitate. Astfel sunt: *cuțitele pentru rindele de mașini, scobitoare; capete de cuțit, jereștraie de mână (horony) și lungime; sfredele pentru sfredelirea de găuri adânci; cuțite de sfișiere, unelte pentru sfredelire, crepare și fabricarea de cepuri, cu un cuvânt toffelul de unelte mecanice pentru lucrarea lemnului.* — Preface și osiile țiitoarelor de cuțite în patru colțuri, oprite de serviciul superior de industrie, în osie cilindrică și fabrică, după comandă, nouă osii cilindrice pentru ținerea cuțitelor. *Cuțite pentru compactorii.*

Ori-ce deslușiri se dau în cel mai scurt timp.

Garnituri de îmblătit cu benzină și ulei, motoare de benzină, ulei și gaz.

Construcție de mori:

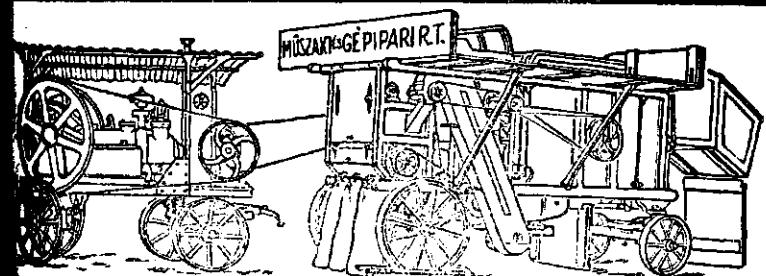
mori de rijnit și măcinat, teascuri de ulei, instalații de apeduct, fântâni, pompe de toffelul. Prețuri ieftine, condiții favorabile, garanții desăvârșite. Lămuriri specialiste, proiect de cheltuieli și preț-curent se trimit gratis și franco.

Societate pe acții pentru industria tehnică de mașini.

Műszaki és Gépipari Részvénytársaság,
Budapest, V., Alkotmány-utca 25.

Reprezentantul pentru Arad și provincie:

LENGYEL GYULA,
atelier de motoare și mașini
Arad, (Hal-tér) Szentpál-u. 1.

Edificare ieftină!

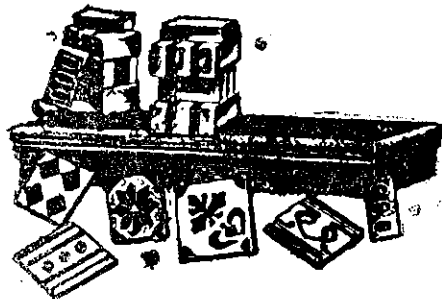
Intrece ori-care edificare din alt material. Sistemul meu e brevetat Nr. S—5546. Se face prin prepararea în mod propriu al betonului, ori alte materii.

Primesc toffelul de edificări, locuințe, case de închiriat, edificii economice și dominiare, crepuri, fântâni, poduri, canalizări, îngrădituri, trepte, padimentări de terase, acoperiș fa-cement, învăitori de cement.

În depozitul meu se găsesc felurite preparate de cement, pietri de edificiu, țigle, colonne pentru case, streșini, trestie pentru tinciuală, cement Portland, gips, var stins ș. a. — *Prețuri curente trimit gratuit.*

Iosif Simics

Întreprindere de edificare cu beton, fabricant de obiecte de cement și pierte.

Nr. telefonului:
246.

(Casa proprie)
LUGOȘ,
Str. Buziaș 37.

Cel mai bun și mai ieftin izvor de cumpărat!

Cel mai mare asortiment în

pălării de domni și copii

numai fabricații veritabile în cele mai moderne colori și fașon elegant — apoi în

Cilind. e și Claque-uri la

Gustav Schuster succesorul, Sibiu—Nagyszeben.
Grosser Ring 17.

Specialitate: fabricație proprie de pălării pentru țărani români și sași.

Schwalb Adolf fia Vilmos

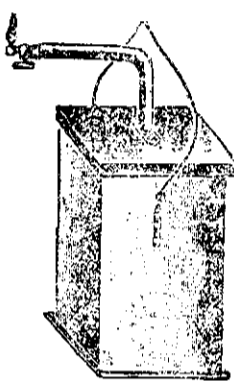
tinichigiu și arămier.

Budapest, VII Varseny-u. 8.

(Colțul străzii Murányi)

Pregătește totfelul de lucrări de tinichigiu, articole pentru bucătărie și gospodărie, unelte pentru stupărie, vase pentru miere. Fabricate de specialitate: măsuri de litru din tinichea albă ori nickel, canoane pentru olei, lack or petrolu, fașe, lămpi de carbid și alte articole tehnice.

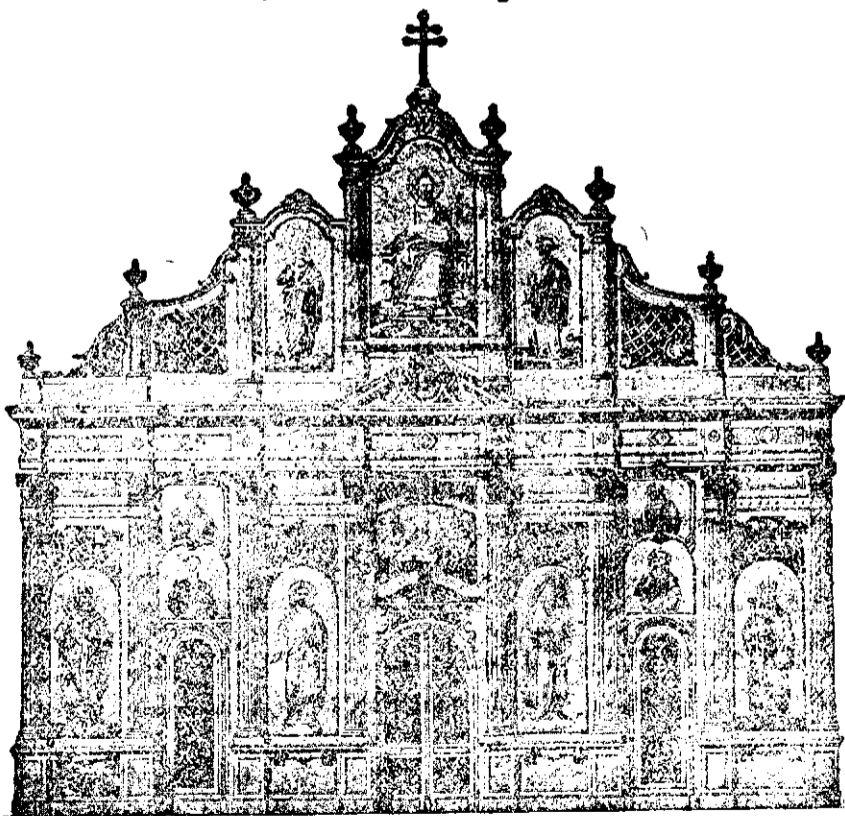
Cassete pentru bani.
Catalog trimis gratuit și franco.

Schmidt János succesor Schmidt Ferencz

institut pentru ridicarea altarelor în

Budapasta, Köbányai-ut 53.

Pregătește: altare, amvoane, cripte, statui sfinte și întregul aranjament bisericesc, în orice stil, conform pretenziunilor artistice și pelângă prețuri convenabile. Se recomandă ca specialist, de München la renovarea altarelor vechi. Planuri și cataloage trimise gratuit precum și primirea muncii o face pe speșele sale proprii.
Prețuri moderate. Condiții favorabile de plată.

AFLI LA NOI

cel mai bogat asortiment de diferite articole cu prețuri ieftine. Vizitează negreșit prăvălia noastră unde vei afla frumoase lucruri pentru

DARURI DE CRĂCIUN

ARTICOLE DE GALANTERIE:

Mese pentru flori
Mese pentru fumat
Rame pentru fotografii
Ettagere de tot felul
Garnituri p. masa de scris
Garnituri pentru fumat
Machete de teracotă
Vase pentru flori
Bibelouri
Cassete în colori
Articole japoneze
Bricege
Aparate de ras
Artificii
Lampe electrice de buzunar.
Cofere
Corfe

Săculețe pentru dame
Portmonaide
Necesaires
Articole de toaletă
Oglinzi de tot felul
Articole pentru turiști
Bastoane
Articole de lux.

BIJUTERII
de toată categoria,
lanțe, cercei, ace,
COLIERE
cu ametist în argint.
»ANTIK«
bijuterii moderne.

Trăsurrele pentru copii.
— JUCĂRII. —

■ Mare magazin. ■ Prețuri ieftine. ■

ARTICOLE DE MODĂ:

BLUZE
ROCHII
JUPOANE
COSTUME
PARDESII
ȘORȚE diferite calități
RUFEE DE DAME
JACHETE
PALTOANE
CHERETE
BONETE
JABOTS-URI
CORDOANE

EVENTAILLE
PLEDURI
RUFĂRIE DE TRICOT
CIORAPI.
PRODUSE PROPRII.

ARTICOLE DE MODĂ PENTRU BĂRBAȚI, — CĂMĂȘI, GULERE, CIORAPI, CRAVATE, BATISTE.

■ Nu-i obligament de-a cumpăra! ■

MARE ASORTIMENT DE GHETE.

Marca: »SALAMANDER« cea mai bună fabrică de ghete din întreaga lume, pentru domni și dame: Cor. 16-50. — Preț de unitate Cor. 20-50.

Marca: »MARA«, ghete pentru domni și dame, sistem nou Cor. 13-50.

Ghete pentru vânat și turiști.
Ghete pentru patinat și săniuș.
Ghete pentru dans.
Ghete călduroase de casă.
Camașine.
Galoși și șoșoni.

KAUFHAUS M. BRECKNER

Hermannstadt. SIBIU. Nagyszeben.